

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Διπλωματική Εργασία

***«Βουλευτής vs Βουλευτρία: Έμφυλες ταυτότητες στον
κοινοβουλευτικό λόγο. Διδακτική πρόταση για το μάθημα της
Έκφρασης- Έκθεσης»***

Κουτσαντώνη Χρυσούλα
Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Καμηλάκη Μαρία
Πάτρα, 2025 □

© Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, 2020

Η παρούσα διατριβή, η οποία εκπονήθηκε στο πλαίσιο της ΘΕ «Διπλωματική Εργασία» του προγράμματος «Σύγχρονες τάσεις στη γλωσσολογία για εκπαιδευτικούς» (ΑΔΕ) και τα αποτελέσματα αυτής αποτελούν συνιδιοκτησία του ΕΑΠ και του φοιτητή, ο καθένας από τους οποίους έχει το δικαίωμα ανεξάρτητης χρήσης και αναπαραγωγής τους (στο σύνολο ή τμηματικά) για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, σε κάθε περίπτωση αναφέροντας τον τίτλο, τον συγγραφέα και το ΕΑΠ, όπου εκπονήθηκε η Διπλωματική Εργασία, καθώς και τον επιβλέποντα και την επιτροπή κρίσης.

***«Βουλευτής vs Βουλευτρία: Έμφυλες ταυτότητες στον κοινοβουλευτικό λόγο.
Διδακτική πρόταση για το μάθημα της Έκφρασης- Έκθεσης»***

Κουτσαντώνη Χρυσούλα

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Καμηλάκη Μαρία

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Συνεπιβλέπων καθηγητής

Κρίστοφερ Τζέιμς Λίς

Πάτρα, Φεβρουάριος, 2025 □

Κουτσαντώνη Χρυσούλα, «Βουλευτής vs Βουλευτρία:
Έμφυλες ταυτότητες στον κοινοβουλευτικό λόγο. Διδακτική πρόταση για το
μάθημα της Έκφρασης- Έκθεσης»

«Θα ήθελα να εκφράσω την ειλικρινή μου ευγνωμοσύνη στην επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κα. Καμηλάκη Μαρία, για την πολύτιμη καθοδήγησή της καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Η στήριξη, η ενθάρρυνση και οι καίριες παρατηρήσεις της αποτέλεσαν καθοριστικούς παράγοντες για την ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας.».

□

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία στοχεύει στη διερεύνηση του όρου *βουλευτριά* στον κοινοβουλευτικό λόγο, προκειμένου μέσω αυτού να εξεταστεί η ευρύτερη κατηγορία των θηλυκών επαγγελματιών ως υποπερίπτωση έμφυλου λόγου. Στη συγκεκριμένη εργασία υιοθετήθηκε ως θεωρητικό πλαίσιο αναφοράς η Κριτική Ανάλυση Λόγου, και ειδικότερα το τρισδιάστατο μοντέλο ανάλυσης του Norman Fairclough, σε συνδυασμό με τη Λειτουργική Συστημική Γραμματική του M.A.K. Halliday, προκειμένου να διερευνηθεί η χρήση του όρου *βουλευτριά* σε σώμα κοινοβουλευτικών δεδομένων και η συσχέτισή του με συγκεκριμένες ιδεολογικο-πολιτικές και κομματικές ταυτότητες.

Λέξεις – Κλειδιά

Γλωσσικός σεξισμός, έμφυλες ταυτότητες, θηλυκά επαγγελματικά, κοινοβουλευτικός λόγος, βουλευτής, βουλευτριά

□

Abstract

This thesis aims to investigate the term "member of parliament" in parliamentary discourse, in order to examine the broader category of female professionals as a sub-case of gender discourse. In this work, Critical Discourse Analysis, and in particular Norman Fairclough's three-dimensional model of analysis, combined with M.A.K. Halliday's Functional Systemic Grammar, was adopted as a theoretical frame of reference, in order to investigate the use of the term MP in a body of parliamentary data and its correlation with specific ideological-political and party identities.

Keywords

linguistic sexism, gender identities, female professionals, parliamentary speech, parliamentarian, female parliamentarian

1.1. □ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.	<u>ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ</u>	1	
2.	<u>ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ</u>	3	
2.1.	<u>Γλώσσα και φύλο</u>	3	
2.2.	<u>ΟΓλωσσικός σεξισμός</u>	8	
2.3.	<u>Τα θηλυκά επαγγελματικά ονόματα</u>	10	
2.4.	<u>Ο όρος «βουλεύτρια»</u>	15	
2.5.	<u>Ο Κοινοβουλευτικός λόγος: βασικά κειμενικά χαρακτηριστικά</u>	18	
2.6.	<u>Έμφυλες ταυτότητες και πολιτικότητα</u>	20	
3.	<u>Η ΕΡΕΥΝΑ</u>	23	
3.1.	<u>Ερευνητική μεθοδολογία</u>	23	
3.2.	<u>Κριτική ανάλυση λόγου</u>	24	
3.3.	<u>Ανάλυση δεδομένων</u>	27	
3.3.1.	<u>Δελτία Τύπου</u>	28	
1.	<u>Αθήνα, 9 Νοεμβρίου 2016 (βλ. παράρτημα 1)</u>	28	
2.	<u>Αθήνα, 15 Μαρτίου 2018 (βλ. παράρτημα 3)</u>	29	
3.	<u>Στρασβούργο, 28 Ιουνίου 2018 (βλ.παράρτημα 4)</u>	29	
4.	<u>Στρασβούργο 10 Οκτωβρίου 2018 (βλ.παράρτημα 5)</u>	30	
5.	<u>Αθήνα, 28 Μαρτίου 2017 (βλ.παράρτημα 2)</u>	31	
6.	<u>Αθήνα, 25 Φεβρουαρίου 2019 (βλ. παράρτημα 6)</u>	33	
3.3.2.	<u>Πρακτικά της Βουλής</u>	35	
3.3.3.	<u>Συνεδριάσεις Ολομέλειας</u>	36	
1.	<u>ΙΖ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ), Σύνοδος: Α΄ Σύνοδος, Συνεδρίαση: ΠΖ' 08/03/2016 (βλ.παράρτημα 7)</u>	36	
2.	<u>ΙΖ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ), Σύνοδος: Γ΄ Σύνοδος, Συνεδρίαση: ΠΖ' 14/03/2018 (βλ.παράρτημα 8)</u>	40	
3.	<u>Ζ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ), Σύνοδος: Δ΄ Σύνοδος, Συνεδρίαση: ΝΕ' 15/01/2019 (βλ.παράρτημα 9)</u>	42	
4.	<u>Επίσημο πρακτικό, ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΗ΄ 2023-2024 (βλ.παράρτημα 11)</u>	48	
5.	<u>ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΙΕ΄ - 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2021 (μετά τη διακοπή) (βλ.παράρτημα 10)</u>	50	
6.	<u>ΙΗ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ), Σύνοδος: Β' Σύνοδος, Συνεδρίαση: ΟΖ' 08/02/2021</u>	52	
7.	<u>ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΞΘ΄ - 26 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2021</u>	53	
8.	<u>ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΜΒ΄ - 30 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2023</u>	53	
9.	<u>ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΓ΄ - 1 ΜΑΡΤΙΟΥ 2022 (βλ.παράρτημα 12)</u>	54	
10.	<u>ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΚΕ΄ - 19 ΜΑΪΟΥ 2021 (βλ.παράρτημα 13)</u>	55	
11.	<u>ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΚΘ΄ Παρασκευή, 22 Νοεμβρίου 2024 (βλ.παράρτημα 12)</u>	58	
12.	<u>ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ Ξ΄ - 23 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2019</u>	59	
3.4.	<u>Συζήτηση των δεδομένων</u>	60	
4.	<u>ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ</u>	65	
4.1.	<u>Σκοπός</u>	66	
4.2.	<u>Οι πολυγραμματισμοί ως διδακτική προσέγγιση: τα τέσσερα στάδια</u>	67	

4.2.1. Τοποθετημένη πρακτική	68
4.2.2 Ανοιχτή διδασκαλία	69
4.2.3 Κριτική πλαισίωση	70
4.2.4. Μετασχηματισμένη Πρακτική	71
5. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	73
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	75
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	81
☐	
☐	

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Στην ελληνική γλώσσα η συζήτηση γύρω από την καθιέρωση θηλυκών επαγγελματικών ονομάτων, ζήτημα που φέρει εξωγλωσσικό, ιδεολογικό και πολιτισμικό φορτίο, σχετίζεται με ερωτήματα για την ισότητα των φύλων και την αναγνώριση της γυναικείας παρουσίας στον δημόσιο βίο.

Ειδικότερα, δεδομένου ότι ο κοινοβουλευτικός λόγος είναι ένα από τα πλέον επίσημα πλαίσια δημόσιας επικοινωνίας, όπου αντανακλώνται κοινωνικές αντιλήψεις, έμφυλα στερεότυπα και εξουσιαστικές σχέσεις, η χρήση των όρων *βουλευτής* και *βουλευτρια* στο Κοινοβούλιο αποτελεί σημείο συνάντησης της πολιτικής με τις έμφυλες ταυτότητες, αντανακλώντας όχι μόνο γλωσσικές αλλά και κοινωνικές και πολιτισμικές παραμέτρους. Ο τρόπος με τον οποίο προσδιορίζονται οι γυναίκες στο ελληνικό Κοινοβούλιο μέσα από τη χρήση της γλώσσας από τις/τους πολιτικούς δημιουργεί ζητήματα σχετικά με την ισότητα και την αναγνώριση των έμφυλων ταυτοτήτων στον δημόσιο βίο. Παρατηρείται πως η επιλογή του αρσενικού όρου *βουλευτής* για γυναίκες αντί για τη χρήση του αντίστοιχου θηλυκού όρου *βουλευτρια* δεν αποτελεί μόνο γλωσσικό ζήτημα, αλλά και αντανάκλαση των κυρίαρχων αντιλήψεων για τους έμφυλους ρόλους, την εξουσία και την πολιτική συμμετοχή. Στην παρούσα ΜΔΕ διερευνάται η απεικόνιση των έμφυλων ταυτοτήτων στον κοινοβουλευτικό λόγο και, ειδικότερα, η χρήση των όρων *βουλευτής* – *βουλευτρια*, *βουλευτίνι* στο ευρύτερο πλαίσιο των θηλυκών επαγγελματικών, καθώς και οι κοινωνικές και πολιτισμικές προεκτάσεις της γλωσσικής αυτής διαφοροποίησης. Απώτερος στόχος της έρευνας είναι να αναδείξει πώς η χρήση ή η απουσία των θηλυκών γλωσσικών τύπων αντικατοπτρίζει και αναπαράγει έμφυλες ανισότητες στον κοινοβουλευτικό λόγο. Επιδιώκεται επίσης να εξεταστεί ο τρόπος που οι ίδιες οι *βουλευτρίες* αυτοπροσδιορίζονται μέσα από τη γλώσσα ή ετεροπροσδιορίζονται και αν τελικά οι εν λόγω γλωσσικές επιλογές συνδέονται με την κομματική τους ταυτότητα. Ταυτόχρονα επιδιώκεται η συγκεκριμένη έρευνα να συμβάλει στην κατανόηση της σχέσης μεταξύ γλώσσας, φύλου και πολιτικής εξουσίας, προτείνοντας διδακτική πρόταση για την αξιοποίηση του κοινοβουλευτικού λόγου για την προώθηση της γλωσσικής επίγνωσης των παιδιών.

Σε αυτή την εργασία γίνεται προσπάθεια να απαντηθούν ερευνητικά ερωτήματα όπως:

1. Ποια είναι η συχνότητα και το πλαίσιο χρήσης των όρων *βουλευτής* και *βουλευτρια* στον κοινοβουλευτικό λόγο;
2. Ο όρος *βουλευτρια* χρησιμοποιείται από άνδρες ή γυναίκες; Ως αυτοπροσδιοριστικός ή ως ετεροπροσδιοριστικός όρος;
3. Σχετίζεται η υιοθέτηση του όρου με συγκεκριμένη ιδεολογικο-πολιτική και κομματική ταυτότητα ή όχι;
4. Υπάρχει τελικά αναγνώριση του φύλου στη πολιτική γλώσσα;

Από πλευράς δομικής διάρθρωσης η εργασία απαρτίζεται από τέσσερα κεφάλαια, τα οποία αποτελούνται από υποκεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αποτελείται από την εισαγωγή, η οποία παρουσιάζει τους στόχους και τα ερευνητικά ερωτήματα. Ακολουθεί το κεφάλαιο 2, το οποίο περιλαμβάνει το θεωρητικό πλαίσιο (σχέση μεταξύ φύλου και γλώσσας, γλωσσικός σεξισμός, θηλυκά επαγγελματικά ονόματα με επίκεντρο τον όρο *βουλευτρια*, βασικά κειμενικά χαρακτηριστικά του κοινοβουλευτικού λόγου).

Έπεται το τρίτο κεφάλαιο το οποίο περιλαμβάνει την ανάλυση των δεδομένων στο πλαίσιο της κριτικής ανάλυσης λόγου (ΚΑΛ), μέσω της οποίας θα γίνει συσχέτιση των γλωσσικών επιλογών με τις πολιτικές θέσεις των ομιλητών και την ιδεολογική τους τοποθέτηση.

Στη συνέχεια στο κεφάλαιο 4 γίνεται διδακτική πρόταση στο μάθημα της Έκφρασης-έκθεσης, σύμφωνα με το μοντέλο των πολυγραμματισμών. Ακολουθούν συμπεράσματα με μια γενική ανακεφαλαίωση των όσων αναφέρθηκαν. Τέλος, η εργασία ολοκληρώνεται με τις σχετικές βιβλιογραφικές αναφορές και το παράρτημα με το σώμα κειμένων.

2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Στη παρούσα ενότητα εξετάζεται το θεωρητικό υπόβαθρο της εργασίας, εστιάζοντας σε βασικές έννοιες που σχετίζονται με τη γλώσσα, το φύλο και την πολιτική ταυτότητα. Συγκεκριμένα, η ανάλυση επικεντρώνεται στον γλωσσικό σεξισμό, τις έμφυλες ταυτότητες και τη σχέση τους με τις γραμματικές δομές, καθώς και στην έννοια της πολιτικότητας και τον εντοπισμό του όλου θέματος στον κοινοβουλευτικό λόγο.

2.1. Γλώσσα και φύλο

Η σχέση μεταξύ γλώσσας και φύλου αποτελεί ένα από τα βασικά πεδία έρευνας στη γλωσσολογία. Ταυτόχρονα πολλές μελέτες έχουν εξετάσει πώς η γλώσσα αντικατοπτρίζει, κατασκευάζει ή ενισχύει κοινωνικές δομές που σχετίζονται με το φύλο.

Σημαντικές συνεισφορές περιλαμβάνουν τις θεωρίες της Robin Lakoff (1975), η οποία υποστηρίζει ότι η γυναικεία ομιλία συχνά χαρακτηρίζεται από χαρακτηριστικά που αντανακλούν συμμόρφωση και προσαρμογή προς τις εξουσιαστικές νόρμες. Κατά τη Lakoff, η γλώσσα στην οποία κοινωνικοποιούνται οι γυναίκες, η 'γλώσσα των γυναικών', ως συμβολική κατηγορία υπαγορεύει συμπεριφορά 'κυρίας' (ladylike) στις γυναίκες, οι οποίες ενδείκνυται να αποφεύγουν την έντονη γλωσσική έκφραση – χρησιμοποιώντας διάφορα επισημαστικά της προσλεκτικής ισχύος των εκφωνημάτων (έμμεσος λόγος, ευγένεια) – όπως π.χ. η χρήση των *ίσως* και *νομίζω*, με τις οποίες μειώνουν τη βεβαιότητα και αναζητούν επιβεβαίωση. Επίσης, τείνουν να επιδεικνύουν υποστηρικτική συμπεριφορά κατά τη διεπίδραση, στην οποία συνήθως πρωταγωνιστούν οι άνδρες (Lakoff 1975: 54,55,57). Χαρακτηριστικές είναι οι ερωτήσεις ενίσχυσης (tag questions) όπως "δεν είναι έτσι;" στο τέλος των δηλώσεών τους. Επίσης, στον λόγο τους εντοπίζεται χρωματική λεξιλογική ακρίβεια, έχουν δηλαδή την τάση να χρησιμοποιούν πιο λεπτομερείς ή εξειδικευμένες περιγραφές, π.χ., *γαλάζιο*, *τιρκουάζ*, *σιέλ* αντί για το γενικευτικό *μπλε*.

Αντίστοιχα, μεταγενέστερες έρευνες, όπως αυτή της Deborah Tannen (1990), ανέδειξαν τη διαφορετική επικοινωνιακή δυναμική μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η Tannen υποστηρίζει ότι οι άνδρες και οι γυναίκες αναπτύσσουν διαφορετικά στυλ επικοινωνίας από την παιδική ηλικία, τα οποία ονομάζει "genderlects". Σύμφωνα με την Tannen, οι γυναίκες τείνουν να χρησιμοποιούν σχεσιακό λόγο (rapport-talk), δηλαδή έναν τρόπο επικοινωνίας που στοχεύει στην προώθηση κοινωνικών σχέσεων και συναισθηματικής σύνδεσης, ενώ οι άνδρες χρησιμοποιούν αναφορικό λόγο (report-talk), έναν τρόπο επικοινωνίας που επικεντρώνεται στην ανταλλαγή πληροφοριών με λιγότερη συναισθηματική έμφαση (Tannen, 1990). Επίσης όπως αναφέρεται στην Τσοκαλίδου (2001), η Deborah Tannen (1990) πρότεινε ότι οι άντρες και οι γυναίκες διαφέρουν ως προς την προτεραιότητα που δίνουν στις ανάγκες τους για ανεξαρτησία και συντροφικότητα. Οι γυναίκες τείνουν να τοποθετούν τη συντροφικότητα πρώτα, ενώ οι άντρες προτιμούν την ανεξαρτησία. Αυτή η διαφορά δημιουργεί παρεξηγήσεις στις σχέσεις, καθώς, για παράδειγμα, η γυναίκα μπορεί να συμβουλευτεί τον σύντροφό της πριν πάρει μια απόφαση, ενώ ο άντρας θα την πάρει μόνος του, αν και οι δύο ανάγκες είναι εξίσου σημαντικές για όλους.

Τελικά, κρίσιμη σε κάθε συζήτηση για το φύλο είναι η διάκριση ανάμεσα στο βιολογικό και το κοινωνικό φύλο, που αντανακλά δύο εκ διαμέτρου αντίθετους τρόπους θεώρησης της κατασκευής των έμφυλων ταυτοτήτων. Σύμφωνα με τον ορισμό της ιστορικού Joan W. Scott (1986:1067), «το κοινωνικό φύλο ή έμφυλη ταυτότητα [gender] είναι η κοινωνική κατηγορία που επιβάλλεται σε ένα βιολογικά έμφυλο σώμα». Όπως αναφέρεται στη Μακρή-Τσιλιπάκου (2014: 53), το βιολογικό φύλο (sex) δεν συμπίπτει πάντα με το κοινωνικό φύλο (gender), καθώς οι άνδρες και οι γυναίκες μπορούν να έχουν διάφορες θέσεις στο φάσμα μεταξύ θηλυκότητας και αρρενωπότητας. Αυτό υποδεικνύει την ανάγκη να αναφερθούμε σε φύλα στον πληθυντικό, για να περιγράψουμε με μεγαλύτερη ακρίβεια την πολυπλοκότητα των έμφυλων ταυτοτήτων. Κατά επέκταση το φύλο δεν αποτελεί εγγενή ή στατική ιδιότητα των υποκειμένων, αλλά συνιστά κοινωνική και πολιτισμική κατασκευή. Η κατασκευή αυτή απαιτεί καθημερινή επιτέλεση, δηλαδή, συνεχή αναπαραγωγή μέσω πράξεων και συμπεριφορών. Το φύλο, επομένως, δεν είναι απλώς μια δεδομένη κατηγορία, αλλά διαμορφώνεται δυναμικά μέσα από κοινωνικές αλληλεπιδράσεις και πολιτισμικές πρακτικές, όπως επισημαίνουν οι σύγχρονες γλωσσολογικές μελέτες.

Επίσης κατά τον Sacks (όπως αναφέρεται στο: Μακρή-Τσιλιπάκου 2021: 187) «το φύλο ως κατηγορία οργανώνεται σε τυποποιημένο σχεσιακό ζεύγος (standardized relational pair) – αν και είναι ακριβέστερο να μιλάμε πλέον για φύλα. Τέτοια ζεύγη, όπως π.χ. σύζυγος-σύζυγος, γονιός-παιδί, γειτόνισσα/γειτόνας-γειτόνισσα/γειτόνας, φίλη/φίλος-φίλη/φίλος, άγνωστη/άγνωστος - άγνωστη/άγνωστος, συνιστούν έναν τόπο αμοιβαίων υποχρεώσεων και δικαιωμάτων.

Χαρακτηριστικά και η Judith Butler (1999) αναφέρει πως «Η ταυτότητα φύλου (genderidentity) αφορά τον αυτοπροσδιορισμό του φύλου ή την ατομική αντίληψη που έχει αναπτύσσει για το φύλο του. Ακόμη, σχετίζεται με την ενδυσμασία, τον τρόπο έκφρασης, την ομιλία και το λόγο του ατόμου. Η ταυτότητα του φύλου μπορεί να μην αντιστοιχεί επακριβώς με το φύλο που προσδιορίστηκε κατά τη γέννηση του ατόμου». Με άλλα λόγια το φύλο δεν είναι μια σταθερή ταυτότητα ή ουσία, αλλά μάλλον μια επιτελεστική πράξη που διαμορφώνεται μέσω επαναλαμβανόμενων πράξεων και συμπεριφορών.

Τέλος όπως υποστηρίζει η Βέικου (χ.χ.), «Το βιολογικό φύλο [sex] ενός ατόμου είναι

γενετικά καθορισμένο, ενώ το κοινωνικό φύλο [gender] είναι πολιτισμικά και κοινωνικά κατασκευασμένο. Υπάρχουν επομένως δύο βιολογικά φύλα (το αρσενικό και το θηλυκό) και δύο κοινωνικά φύλα (το ανδρικό και το γυναικείο) κοινωνικό φύλο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το άτομο να κάνει αλλαγές στην εμφάνισή του ή το σώμα του».

Ταυτόχρονα, η Γεωργιάδου (2024: 464) υποστηρίζει ότι «Ενώ το φύλο μπορεί να προσδιοριστεί βιολογικά, το γένος είναι μία κοινωνική κατασκευή που μαθαίνεται με την ανατροφή (ως έμφυλη κοινωνικοποίηση – gendersocialization) και χρησιμοποιείται ως ένας μηχανισμός ελέγχου της συμπεριφοράς, διαχωρίζει εμπειρίες και προνόμια (ανάλογα με την κοινωνική ομάδα), δημιουργεί ανισότητες, περιορισμούς, κύρος, εξουσία κ.ά.».

Παρόμοια, η Cameron εστιάζει στο πώς η γλώσσα λειτουργεί ως εργαλείο για την κατασκευή και αναπαραγωγή έμφυλων ταυτοτήτων. Εξηγεί ότι το φύλο δεν είναι ένα στατικό χαρακτηριστικό μιας δυναμικής διαδικασίας που αλλάζει μέσω γλωσσικών πρακτικών. Η γλώσσα γίνεται το μέσο για την ενίσχυση ή την αμφισβήτηση των κοινωνικών κανόνων για το φύλο (Cameron, 1988). Τέλος σύμφωνα με την ίδια «ο λόγος και η γραφή έχουν πιστωθεί με μια κακή δύναμη να ρυθμίζουν τις ανθρώπινες κοινωνικές σχέσεις με τρόπους που δεν γνωρίζουμε και να συγκαλύπτουν σημαντικούς αλήθειες σε ένα σύννεφο παραπλανητικής ρητορικής» (Cameron 1992: 3).

Πολλές μελέτες επικεντρώνονται στη μικροανάλυση της επικοινωνίας, όχι για να αναδείξουν διαφορές ή ομοιομορφίες στη γλωσσική συμπεριφορά ανδρών και γυναικών, αλλά για να διερευνήσουν τις γλωσσικές πρακτικές που σχετίζονται με την κατασκευή και τη διαπραγμάτευση του φύλου. Η Παυλίδου (2004) υποστηρίζει ότι το φύλο, αν και κοινωνικά κατασκευασμένο, συχνά θεωρείται ανεξάρτητο από τη γλώσσα. Οι σύγχρονες φεμινιστικές θεωρίες αμφισβητούν τις παραδοχές αυτές και αναγνωρίζουν ότι οι έμφυλες ταυτότητες διαμορφώνονται μέσω γλωσσικής αλληλεπίδρασης, συνδέοντας το φύλο με άλλες πτυχές της ταυτότητας (π.χ. ηλικία, κοινωνική τάξη). Οι έρευνες επικεντρώνονται στη μικροανάλυση της επικοινωνίας όχι για να αναδείξουν διαφορές ή ομοιομορφίες στη γλωσσική συμπεριφορά ανδρών και γυναικών, αλλά για να εξετάσουν πώς κατασκευάζεται το φύλο μέσω των γλωσσικών πρακτικών, εντός κοινοτήτων πρακτικής όπως η οικογένεια ή το σχολείο, και πώς η γλώσσα αναπαράγει σχέσεις εξουσίας.

Τέλος, ένα μεγάλο μέρος των ερευνών επικεντρώνεται στο αν η γλώσσα και η γλωσσική αλληλεπίδραση σε ανδροκρατικές κοινωνίες φέρουν το αποτύπωμα αυτών των σχέσεων εξουσίας, διερευνώντας αν υπάρχει γλωσσικός σεξισμός (Μακρή-Τσιλιπάκου 2004). Οι γυναίκες συχνά ορίζονται γλωσσικά μέσα από μια κεντρική οπτική, η οποία τις αναπαριστά μέσω εξωτερικών χαρακτηριστικών, σεξουαλικής επιθυμίας ή σχέσεων εξάρτησης από τους άντρες, όπως οι ρόλοι της θυγατέρας, της συζύγου ή της ερωμένης. Αυτή η αναπαράσταση όχι μόνο τις περιορίζει αλλά συχνά υποβαθμίζει ή και αποσιωπά την παρουσία τους στον δημόσιο λόγο. Παράλληλα, οι έρευνες δείχνουν ότι η γλωσσική συμπεριφορά ανδρών και γυναικών διαφέρει, με τις γυναίκες να παρουσιάζουν μεγαλύτερη τάση για συνεργασία, αλληλεγγύη και υποστήριξη, μια συμπεριφορά που μπορεί να εξηγηθεί από την κοινωνική τους θέση και την ιεραρχία των φύλων. Αυτές οι διαφοροποιήσεις αναδεικνύουν την επιρροή των κοινωνικών νόμων που καθορίζουν τη γλωσσική συμπεριφορά και τις επικοινωνιακές στρατηγικές, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις αντανakλούν τις καταπιεστικές κοινωνικές δομές και τη διατήρηση της έμφυλης ανισότητας.

2.2. ΟΓλωσσικός σεξισμός

Γενικότερα με τον όρο *σεξισμός* εννοείται η διάκριση ενός ατόμου λόγω του φύλου του. Η διάκριση αυτή στις σύγχρονες κοινωνίες πραγματοποιείται εις βάρος των γυναικών και επιδρά στη γλωσσική χρήση των ατόμων αλλά και στη συμπεριφορά δημιουργώντας τον γλωσσικό σεξισμό. Αυτές οι επιλογές γίνονται εμφανείς στη γραμματική με το αρσενικό γραμματικό γένος να υπερισχύει, στη σύνταξη (με προτεραιότητα να δίνεται στο αρσενικό γένος), αλλά και στη σημασιολογία μέσω εκφράσεων και λέξεων με μειωτική σημασία για τη γυναίκα. Για παράδειγμα, το αρσενικό γραμματικό γένος συχνά υπερισχύει, με εκφράσεις όπως *ο καθηγητής* που καλύπτει και το θηλυκό *καθηγήτρια*, ενώ η σύνταξη προτεραιότητα δίνει στο αρσενικό, όπως στην περίπτωση του ανθρώπου αντί για *άνθρωπος* ή *γυναίκα*. Επίσης, λέξεις με μειωτική σημασία για τη γυναίκα, όπως «κοπέλα» που υποδηλώνει μειονεκτική θέση, ενισχύουν την ανισότητα (Τσοκαλίδου 2001).

Οι γλωσσικές διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα συχνά αντικατοπτρίζουν στερεότυπα που έχουν τις ρίζες τους σε κοινωνικούς και ιστορικούς τρόπους κοινωνικοποίησης και διαμόρφωσης εμπειριών. Αυτοί οι τρόποι, αν και εξελίσσονται και διαφοροποιούνται μέσα στον χρόνο, εξακολουθούν να συμμορφώνονται με συγκεκριμένα πρότυπα και κανόνες, διαιώνοντας την κοινωνική ανισότητα γυναικών και ανδρών. Οι σεξιστικές λοιπόν συμπεριφορές προσεγγίζουν στερεοτυπικά τον συνομιλητή με βάση το φύλο του και όχι τις προσωπικές του αρετές. Απότοκο αυτού αποτελεί η έκφραση αρνητικών αλλά και θετικών στερεοτύπων απέναντι και στα δυο φύλα (Holmes 2016:384-385).

Συνοψίζοντας, όπως αναφέρουν οι Γεωργαλίδου, Λαμπροπούλου & Χασάν (2018: 67), η ελληνική γλώσσα, τόσο στο μορφοσυντακτικό όσο και στο σημασιολογικό επίπεδο, εμφανίζει γλωσσικές επιλογές που συνδέονται με παγιωμένες σεξιστικές χρήσεις.

2.3. Τα θηλυκά επαγγελματικά ονόματα

Ειδικότερα, ο όρος «θηλυκά επαγγελματικά ουσιαστικά» δηλώνει τη θηλυκή εκδοχή μιας ιδιότητας ή ενός τίτλου επαγγέλματος ή αξιώματος. Στη δεκαετία του 1950, οι δημοτικιστές επικεντρώθηκαν στη δημιουργία θηλυκών επαγγελματικών ουσιαστικών, αντανakλώντας την αυξανόμενη συμμετοχή των γυναικών σε επαγγέλματα που παραδοσιακά ασκούνταν από άνδρες. Αυτή η ανάγκη προέκυψε στο πλαίσιο της διαμάχης μεταξύ καθαρεύουσας και δημοτικής, καθώς οι γλωσσικές μορφές έπρεπε να προσαρμοστούν στη νέα κοινωνική πραγματικότητα (Ιορδανίδου & Μάντζαρη, 2005). Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και την ένταξη των γυναικών σε ανδροκρατούμενα επαγγελματικά πεδία, παρατηρείται η χρήση κοινών ή αρσενικών όρων και για τα δύο φύλα, με κυρίαρχο το αρσενικό, εφόσον δεν υπήρχαν αντίστοιχοι όροι για τον γυναικείο πληθυσμό. Ταυτόχρονα οι γλωσσικές επιλογές σε πεδία όπως οι ανωνυμίες, οι τίτλοι και τα επίθετα φέρουν έμφυλες αποχρώσεις, με τις οποίες κατασκευάζονται ταυτότητες (Cameron, 1992).

Οι ελληνικές λέξεις (π.χ. *άντρας/γυναίκα*) και παραγωγικά επιθήματα (π.χ. *διευθυντής/διευθύντρια*) χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν το φύλο, ενισχύοντας την έμφυλη διάκριση στη γλώσσα. Στις λόγιες καταλήξεις (-ος, -ης, -εας), το φύλο συχνά δεν καθορίζεται από την ίδια τη λέξη αλλά αποσαφηνίζεται μέσω του άρθρου (π.χ., ο/η), των συμφραζομένων ή άλλων γραμματικών στοιχείων που συνοδεύουν τη λέξη. Αυτό φανερώνει τη γραμματική ποικιλομορφία της ελληνικής γλώσσας και την εξάρτηση από συμφραστικά στοιχεία για την ακριβή κατανόηση του νοήματος, ενώ μπορεί να επηρεάζει και την κοινωνική αντίληψη για το φύλο μέσα από τη γλωσσική χρήση (Τριανταφυλλίδης, 1963).

Η γενικευμένη χρήση του περιεκτικού αρσενικού δημιουργεί ανισότητες, θεωρώντας το ανδρικό φύλο ως ουδέτερο και φυσικό. Ταυτόχρονα στα επαγγελματικά ουσιαστικά υψηλού κύρους, στα οποία χρησιμοποιείται κυρίως το επίθημα του αρσενικού (*ο γιατρός, ο υπουργός*), παρόλο που το φύλο είναι διαφορούμενο ή αόριστο ως προς το αναφορικό γένος (Αρχάκης & Κονδύλη, 2011).

Ειδικότερα σε γλώσσες με έντονη κλιτική μορφολογία, όπως η ελληνική, ο τρόπος οργάνωσης ως προς το γραμματικό γένος οδηγεί σε αυτό που η Alvanoudi (2014) ονομάζει «αντίκτυπο του γραμματικού γένους» ('the gender effect'), τη διαμόρφωση δηλαδή νοητικών αναπαραστάσεων κυριαρχίας των ανδρών στον δημόσιο κοινωνικό χώρο.

Στα επίσημα έγγραφα παρατηρείται συντριπτική υπεροχή του αρσενικού γραμματικού γένους. Πέρα από τη χρήση του λεγόμενου «γενικευτικού» αρσενικού, όπου άρθρα, επίθετα και ανωνυμίες συμφωνούν σχεδόν πάντα με το αρσενικό γένος, συναντάται συχνά η επιλογή αρσενικών τύπων ουσιαστικών, ακόμη και όταν υπάρχουν διαθέσιμες τόσο οι διτυπίες (όπως *ο/η εργοδότης* και *η εργοδότης* ή *ο/η πρόεδρος* και *η πρόεδρος*) όσο και οι αντίστοιχοι θηλυκοί τύποι (π.χ., *ο εκπαιδευτής/η εκπαιδευτρια*). Εξαίρεση αποτελεί η αποκλειστική χρήση του θηλυκού σε επαγγέλματα όπως αυτό της μαίας. Σε έγγραφο του Υπουργείου Υγείας, ενώ όλες οι υπόλοιπες επαγγελματικές κατηγορίες, όπως οι νοσηλεύτριες, οι κοινωνικοί λειτουργοί, οι χειριστές, οι οδοντοτεχνίτες, αλλά και οι γιατροί και οι ψυχολόγοι, καταγράφονται στο αρσενικό γένος, οι μαίες εμφανίζονται μόνο στο θηλυκό (Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων, 2014).

Επίσης, στη μορφολογία των θηλυκών ουσιαστικών που δηλώνουν επαγγελματική ή κοινωνικά εξέχουσα επαγγελματική θέση, κυριαρχεί η χρήση αρσενικών καταλήξεων. Αυτά τα ουσιαστικά χαρακτηρίζονται ως περιεκτικά, διγενή ή κοινού γένους, αντανakλώντας τη συμβολική εξουσία της ανδροκεντρικής οπτικής στην ελληνική γλώσσα. Έτσι τα *βουλευτρια, λεκτόρισα, κοσμητόρισα* προσκρούουν στο γλωσσικό αίσθημα ως «αδόκιμα», τη στιγμή που τα κλιτικά *χορεύτρια, μαγείρισα* δεν εγείρουν αντιδράσεις. Η Φραγκουδάκη (1988) συμφωνεί πως η γλώσσα στην ελληνική κοινωνία διατηρεί μια ανδροκεντρική τάση, καθώς επαγγελματικοί τίτλοι που συνδέονται με γυναίκες συχνά υποτιμούνται ή θεωρούνται μη αποδεκτοί. Η χρήση του αρσενικού γένους ως καθολικού κανόνα για επαγγελματικές θέσεις, ενώ οι θηλυκοί όροι παραμένουν σε δεύτερη μοίρα, αντανakλά τη βαθιά ριζωμένη κοινωνική αντίληψη της υποδεέστερης θέσης της γυναίκας στην εργασία και την κοινωνία. Αυτό ενισχύει την έμφυλη ανισότητα, καθιστώντας τις γυναίκες να φαντάζουν λιγότερο κυρίαρχες στους δημόσιους χώρους. «Δεν καταφέρνει να βρει θηλυκή μορφή η λέξη *βουλευτής*. Υπάρχουν όμως άλλες αντίστοιχες που όχι μόνον έχουν αποχτήσει θηλυκό, αλλά αυτό μοιάζει κιόλας αυτονόητο κανονικό, *καθηγήτρια, εργάτρια, πωλήτρια, γυμνάστρια, τηλεφωνήτρια, χορεύτρια*. Ενδιαφέρον δεν είναι;».

Ταυτόχρονα, σε άρθρο του Σαραντάκου, σε συζήτηση με την Αγγελική Αλβανούδη, συζητώντας τις γλωσσικές αντιφάσεις που σχετίζονται με τη χρήση θηλυκών τύπων επαγγελματικών τίτλων στην ελληνική γλώσσα, εστιάζοντας κυρίως σε επαγγέλματα κύρους, η ίδια υποστηρίζει ότι οι γλωσσικές αντιφάσεις που σχετίζονται με τη χρήση θηλυκών τύπων επαγγελματικών τίτλων στην ελληνική γλώσσα, αφορούν κυρίως επαγγέλματα κύρους. Η γυναίκα που κατέχει έναν τέτοιο τίτλο, όπως *δικηγόρος* ή *πρόεδρος*, συχνά επιλέγει να χρησιμοποιεί τον αρσενικό τύπο για να ενισχύσει το γόητρό της, καθώς η χρήση του αρσενικού συνδέεται με κύρος και εξουσία. Αντίθετα, για επαγγέλματα χαμηλότερου κοινωνικού κύρους, όπως *μανάβισσα* ή *μαγείρισα*, οι θηλυκοί τύποι δεν προκαλούν την ίδια αντίδραση. Επίσης, θίγεται η γλωσσική σύγχυση που προκαλεί η κλίση των θηλυκών ουσιαστικών, που συχνά ακολουθούν το πρότυπο των αρσενικών, δημιουργώντας γραμματικά προβλήματα, όπως στην περίπτωση της λέξης *εισαγγελέας*.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα η περίπτωση της Δήμητρας Κογκίδου, η οποία κατηγορήθηκε για τη χρήση του τύπου *κοσμητόρισσα*, παραπέμποντας στην ιδεολογία γύρω από τη γλώσσα και τις αντιφάσεις που δημιουργεί η κοινωνία όσον αφορά την αναγνώριση των γυναικών σε θέσεις εξουσίας.

Η έννοια της θηλυκοποίησης θα πρέπει να προσεγγίζεται θετικά, ως ένα βήμα κοινωνικής προόδου που αναδεικνύει τον ρόλο των γυναικών στον επαγγελματικό τομέα. Εξάλλου η εργασιακή κατάσταση των γυναικών έχει σημειώσει πρόοδο τα τελευταία χρόνια, με βελτίωση στη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας, την επιχειρηματικότητα και την πολιτική ηγεσία. Ωστόσο, είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη και ορισμένες γλωσσολογικές παράμετροι. Πιο συγκεκριμένα το φυσικό γένος μπορεί να εκφράζεται όχι μόνο μέσω παραγωγικών σχηματισμών (όπως, για παράδειγμα, *γυμναστής-γυμνάστρια*), αλλά και μέσω λεξικών διαφοροποιήσεων (π.χ. *κουρέας-κομμώτρια*), με τη χρήση του κατάλληλου άρθρου (*ο/η γλωσσολόγος, ο/η σταρ*), ή περιφραστικά, με την προσθήκη χαρακτηρισμών που υποδεικνύουν το φύλο (π.χ. *γυναίκα πολιτικός*). Ταυτόχρονα, στη νέα ελληνική γλώσσα, το αρσενικό, το θηλυκό και το ουδέτερο γραμματικό γένος χρησιμοποιούνται για να διακρίνουν το φύλο, όταν δεν υπάρχουν διαφορετικά λεξήματα γι' αυτόν τον σκοπό. Επιπλέον, το αρσενικό γραμματικό γένος λειτουργεί και ως γενικός όρος (*generic*), για να αναφέρεται τόσο σε άντρες όσο και σε γυναίκες, όταν γίνεται λόγος για πρόσωπα ή θέσεις χωρίς να προσδιορίζονται συγκεκριμένα άτομα. Το αρσενικό γραμματικό γένος χρησιμοποιείται για να εκφράσει γενικότερα τη θέση ή το επάγγελμα, ανεξαρτήτως φύλου, και αποτελεί κοινωνικό και γλωσσικό φαινόμενο που σχετίζεται με την ιστορική υποτίμηση των γυναικών σε πολλά επαγγελματικά και κοινωνικά πλαίσια. Τέλος σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε (βλ. Ιορδανίδου & Μάντζαρη, 2005) στα θηλυκά επαγγελματικά ονόματα παρατηρήθηκαν τα παρακάτω:

1.Θηλυκοποίηση συντελείται κατά 53% με θηλυκές καταλήξεις και κατά 47% με επίκοινους τύπους, π.χ.

- Θηλυκές καταλήξεις: π.χ. *γυμνάστρια, καθηγήτρια, δασκάλα*
- Επίκοινα: π.χ. *πρόεδρος*

2.Τα επίκοινα σε -ος κυριαρχούν (87%), ενώ ακολουθούν τα σε -ας (9%) και -ης (4%), π.χ

- Επίκοινα σε -ος: π.χ. *πολιτικός,γιατρός.*
- Επίκοινα σε -ας: π.χ. *συγγραφέας.*
- Επίκοινα σε -ης : π.χ.*βουλευτής,*

3.Η δυσκολία θηλυκοποίησης σε -ος οφείλεται σε γλωσσικούς λόγους και αντιδράσεις προς λαϊκές καταλήξεις (-ισσα, -ίνα),π.χ.

- Λαϊκές καταλήξεις: π.χ. *μανάβισσα, γιάτρισσα.*

4.Τα σε -ης, αν και δύσκολα θηλυκοποιούνται, μπορούν να σχηματίσουν αποδεκτές εναλλακτικές σε -τρια ή -ισσα, π.χ.

- *γυμναστής-γυμνάστρια*

5.Οι καταλήξεις -έας, -ίας, -όρας και -ονας είναι πιο προβληματικές λόγω μορφολογικών αποκλίσεων, με τις λόγιες καταλήξεις να προσφέρουν σταθερότητα.π.χ

- *κουρέας, ταμίας,λέκτορας*

Σύμφωνα με τις Μενεγάκη και Ευθυμίου (2009), «Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, επιχειρήθηκε από επιστήμονες η καταγραφή των σχετικών γραμματικών προβλημάτων και διατυπώθηκαν κάποιες προτάσεις, χωρίς όμως να καταλήγουν σε μια οριστική λύση»

Σημαντική εξέλιξη στο θέμα των έμφυλων τύπων τα χρόνια που πέρασαν ήταν η έκδοση του *Οδηγού χρήσης μη σεξιστικής γλώσσας στα διοικητικά έγγραφα* (Γκασούκα&Γεωργαλίδου, 2018). Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές ανισότητες που απαιτούν συνεχιζόμενη προσπάθεια για την πλήρη εξάλειψή τους, με κυριότερους τομείς δράσης την αύξηση της γυναικείας εκπροσώπησης στις ηγετικές θέσεις και την εφαρμογή πολιτικών για την ισότητα στον εργασιακό χώρο.

2.4. Ο όρος «βουλευτρια»

Αν και η κοινωνία έχει κάνει σημαντικά βήματα για την ισότητα των φύλων, οι διαφορές, όπως οι γλωσσικές διακρίσεις ή οι διαφοροποιήσεις σε κοινωνικές αντιλήψεις και επαγγελματικές προσδοκίες, εξακολουθούν να έχουν μεγάλες και βαθιές συνέπειες. Οι διαφορές στη γλώσσα είναι ένας από τους πιο εμφανείς τρόπους με τους οποίους η κοινωνία αναγνωρίζει το φύλο. Στην περίπτωση των όρων *βουλευτής* και *βουλευτρια*, παρατηρούμε μια μικρή γλωσσική διαφοροποίηση, που όμως κρύβει σημαντικές συνέπειες για τη δημόσια

εικόνα και την πολιτική αναγνώριση των γυναικών.

Ο όρος *βουλευτρία* αποτελεί εναλλακτικό θηλυκό τύπο για τον βουλευτή. Εμφανίζεται να κερδίζει έδαφος τα τελευταία χρόνια, ενώ ο τύπος *βουλευτίνα* έχει τύπο περισσότερο στο παρελθόν και θεωρείται από κάποιους πιο ανεπίσημος ή λαϊκός. Η ένσταση για τον τύπο *βουλευτίνα* είναι ότι συχνά συνδέεται με τη σύζυγο του βουλευτή και ότι έχει λιγότερο επίσημο ύφος, ώστε να χρησιμοποιηθεί σε έγγραφα του δημοσίου. Επίσης, ο τύπος *βουλευτρία* θεωρείται πιο ξεκάθαρος από άποψη σχηματισμού, καθώς ακολουθεί τον κανόνα των επαγγελματικών θηλυκών που καταλήγουν σε -τρια ή -εύτρια (π.χ., *καθηγήτρια*, *νοσηλεύτρια*) και κλίνεται κανονικά με γενική της *βουλευτρίας*.

Ιστορικά, η περιορισμένη/μαρκαρισμένη χρήση του όρου *βουλευτρία* σχετίζεται άμεσα με το ζήτημα της συμμετοχής των γυναικών στον κοινοβουλευτικό λόγο, που τέθηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα τη δεκαετία του 1950, με την εκλογή της Ελένης Σκούρα, η οποία έγινε η πρώτη *βουλευτίνα*, όπως ανακοίνωναν οι εφημερίδες της εποχής, όπως, π.χ. *ΤΑ ΝΕΑ* (19 Ιανουαρίου 1953): «Η Θεσσαλονίκη εξέλεξεχθές την κ. Σκούρα πρώτηνΕλληνίδαβουλευτίνα». Έλαβε 46.560 ψήφους έναντι 23.808 της κ. Ζάννα και 42.727 τουΠασσαλίδη. «Ὡς μοναδική γυναίκα εἰς τὴν Βουλὴν, εἶπε, ἀναλαμβάνω μεγάλας εὐθυνας»». Τα τελευταία χρόνια ο όρος κερδίζει έδαφος, καθώς προτιμάται από πολλές γυναίκες που ασκούν το επάγγελμα του βουλευτή, υποστηρίζοντας την αυτονομία και την ορατότητα των γυναικών στον πολιτικό χώρο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ότι το 2014 οι *βουλευτρίες* του ΣΥΡΙΖΑ συμμετείχαν σε ειδική εκδήλωση με τον εύγλωττο τίτλο «Δεν είμαστε βουλευτές, είμαστε *βουλευτρίες*» (*Αυγή*, 12 Δεκεμβρίου 2014) (βλ. Σαραντάκος 2019).

Ταυτόχρονα η λέξη *βουλευτής*, που χρησιμοποιείται κατά κόρον και για τα δύο φύλα, συνδέεται με την εξουσία, την πολιτική επιρροή και την επίσημη πολιτική θέση, ενώ η λέξη *βουλευτρία* μπορεί να υποδηλώνει μια δευτερεύουσα ή ακόμα και υποδεέστερη θέση, με αποτέλεσμα την ορατοποίηση ή την υποτίμηση των γυναικών στην πολιτική σφαίρα.

Παρά το γεγονός ότι στην εγχώρια κοινωνιογλωσσολογική βιβλιογραφία λίγες είναι οι μελέτες που εστιάζουν στη συγχρονική εξέταση του όρου *βουλευτρία*, από τη μελέτη της Τσιλιπάκου (2021) καταδεικνύεται η προτίμηση του αρσενικού γένους στη χρήση ουσιαστικών που αναφέρονται σε επαγγέλματα και θέσεις κύρους, όπως αυτό του βουλευτή. Εμφανείς είναι και οι συνέπειες σε κοινωνικό επίπεδο όπου οι μικρές γλωσσικές διαφορές μπορούν να αναπαράγουν ή να εδραιώνουν κοινωνικά στερεότυπα και να ενισχύουν την έμφυλη διάκριση, καθιστώντας πιο δύσκολη την κοινωνική αποδοχή των γυναικών σε «ανδρικά» πεδία, όπως ο πολιτικός βίος. Ενισχύοντας την αντίληψη ότι ο πολιτικός χώρος είναι ανδρική υπόθεση, εξοικειώνεται το κοινό με την ιδέα ότι η εξουσία και η πολιτική εκπροσώπηση συνδέονται κυρίως με το ανδρικό φύλο.

Επομένως, οι διαφορές στη γλωσσική χρήση δεν είναι αθώες ή ουδέτερες. Επηρεάζουν τις αντιλήψεις και τη στάση του κοινού απέναντι στις γυναίκες πολιτικούς και μπορεί να επηρεάσουν τη διάθεση για στήριξή τους.

Ενδεικτική της όλης κοινωνιογλωσσικής κατάστασης περί τη χρήση των όρων είναι η άποψη του Λυπουρλή (όπως παρατίθεται στο: Μενεγάκη και Ευθυμίου 2009: 45): «Σκεφτείτε, πάντως, πόσα χρόνια έχουν περάσει από την εποχή που ο ελληνικός λαός έστειλε την πρώτη γυναίκα εκπρόσωπό του στη Βουλή, και ακόμη σήμερα, με τον ελληνικό λαό να ονομάζει — φυσιολογικότητα — τις εκπροσώπους του βουλευτίνες, η επίσημη πολιτεία ταλαιπωρείται, μη βρίσκοντας τον τρόπο να αποφασίσει αν η ταιριαστή για την περίπτωση λέξη είναι η λέξη η *βουλευτρία*, η λέξη η *βουλευτίς* (με γιώτα) ή η λέξη η *βουλευτής* (με ήτα) — εσείς κάνετε, πάντως, σας παρακαλώ, τη δοκιμή να πείτε στη γενική πτώση την τελευταία από τις λέξεις θηλυκού γένους που σας απαρίθμησα!».

Στο πλαίσιο της διερεύνησης της χρήσης του όρου *βουλευτρία* στον κοινοβουλευτικό λόγο, θα παρουσιάσουμε πρώτα τα γενικά χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου είδους λόγου.

2.5. Ο Κοινοβουλευτικός λόγος: βασικά κειμενικά χαρακτηριστικά

Σύμφωνα με τους Αρχάκη και Κονδύλη (2011), γλώσσα και κοινωνία αλληλεπιδρούν, επηρεάζοντας η μία τη δομή της άλλης. Έτσι, η γλώσσα χρησιμοποιείται διαφορετικά αναλόγως των κοινωνικών πλαισίων, καθώς και του τρόπου κατά τον οποίο οι κοινωνικές ομάδες χρησιμοποιούν συγκεκριμένες γλωσσικές λειτουργίες, για να επικοινωνήσουν την ταυτότητά τους.

Σύμφωνα με τους Τσάκωνα (2008) και Ilie (2015), ο κοινοβουλευτικός λόγος ανήκει σε ένα ευρύτερο πεδίο, αυτό του πολιτικού λόγου, και είναι ένα πεδίο σχετικά πρόσφατης μελέτης από γλωσσολογική σκοπιά. Οι ομιλητές/τριες μέσω του λόγου τους εκφράζουν τις ιδεολογικές τους δεσμεύσεις, τις πεποιθήσεις και τις απόψεις τους (Τσάκωνα, 2008).

Ο κοινοβουλευτικός λόγος αποτελεί έναν σύνθετο τύπο πολιτικού λόγου, ο οποίος ανήκει στο ευρύτερο πεδίο της πολιτικής γλώσσας, ενώ σε πολλές περιπτώσεις ταυτίζεται με τον πολιτικό λόγο (Τσαγκιράκη, 2022). Το Κοινοβούλιο, ως θεσμός, αποτελεί έναν από τους πιο δυναμικούς πολιτικούς θεσμούς των δημοκρατικών κοινωνιών και παραμένει παραδοσιακό για ανοιχτό, συγκρουσιακό διάλογο μεταξύ των εκλεγμένων μελών του. Αυτός ο διάλογος καθορίζεται τόσο από ατομικές πολιτικές θέσεις όσο και από τις γενικότερες γλωσσικές πρακτικές των μελών του Κοινοβουλίου (Σηφianού, 2008). Κατά τον Bayley (2004), το

κυριότερο χαρακτηριστικό του κοινοβουλευτικού λόγου είναι η υψηλή περικειμενοποίηση, η οποία οδηγεί σε τυποποιημένα κειμενικά χαρακτηριστικά, όπως οι προσφωνήσεις, η χρήση τυπικής γλώσσας που συγκλίνει προς την πρότυπη (standard), καθώς και στοιχεία γλωσσικής δημιουργικότητας και στρατηγικές προφορικότητας. Παράλληλα ο λόγος των *βουλευτών/βουλευτριών* αποκτά χαρακτηριστικά τόσο λόγω του θεσμικού ρόλου των βουλευτών ως εκπροσώπων του λαού στην εξουσία αλλά ταυτόχρονα και λόγω του ετερογενούς κοινού, το οποίο περιλαμβάνει συναδέλφους και συναδέλφισσες της ίδιας ή της άλλης παράταξης και γενικότερα οποιονδήποτε παρακολουθεί τις δραστηριότητες της Βουλής (Αρχάκης & Τσάκωνα 2011: 131)

Επιπλέον, η στρατηγική των ομιλητών στο Κοινοβούλιο δεν είναι πάντοτε διαλογική, αλλά πολλές φορές ταυτίζεται με τη στρατηγική του εκάστοτε κόμματος. Σύμφωνα με την Τσάκωνα (2009), στην ελληνική πολιτική σκηνή, οι πολιτικοί αξιολογούνται συχνά περισσότερο για την επιδεξιότητα στην εφαρμογή ρητορικών στρατηγικών παρά για τις πολιτικές τους πράξεις και αποφάσεις. Στο Κοινοβούλιο, επικρατεί η αντίληψη ότι η αντιπολίτευση βασίζεται κυρίως στην αντιπαράθεση, η οποία εκδηλώνεται μέσω κριτικής, αμφισβήτησης και υπονόμησης των πολιτικών θέσεων της Κυβέρνησης, ενώ ανάλογες στρατηγικές εφαρμόζονται και από την πλευρά της Κυβέρνησης (Σηφianού, 2008).

Γενικότερα ο πολιτικός λόγος αποτελεί σημαντικό πεδίο μελέτης για τη γλωσσολογία, καθώς ενσωματώνει ιδεολογίες, εξουσία και κοινωνικές δυναμικές. Στο Κοινοβούλιο, ο λόγος διαμορφώνεται από την ανάγκη για πειθώ, την ανταγωνιστική φύση του χώρου και την παρουσίαση ταυτοτήτων (vanDijk, 1997). Σύμφωνα με τον ίδιο (όπως αναφέρεται στη Στάμου 2014: 52), τα κείμενα που παράγονται από θεσμούς, υπηρεσίες και δημόσια πρόσωπα έχουν ευρεία διανομή, ενώ αποτελούν τη σημαντικότερη πηγή από την οποία διαμορφώνουμε την αντίληψή μας για την πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα.

2.6. Έμφυλες ταυτότητες και πολιτικότητα

Ο πολιτικός λόγος χαρακτηρίζεται από στρατηγική χρήση της γλώσσας για την προώθηση πολιτικών στόχων και την κατασκευή κοινωνικών ταυτοτήτων (Fairclough, 2001). Στο κοινοβουλευτικό πλαίσιο, η γλώσσα αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα ως εργαλείο εξουσίας. Η χρήση συγκεκριμένων λεξιλογικών και ρητορικών επιλογών συχνά αντικατοπτρίζει τις έμφυλες δυναμικές, που επικρατούν στο πολιτικό σκηνικό. Οι ανδρικές και γυναικείες γλωσσικές επιλογές διαδραματίζουν έναν ιδιαίτερο ρόλο στην προβολή της πολιτικής ταυτότητας. Με άλλα λόγια ο ρόλος της γλώσσας στον πολιτικό λόγο είναι καθοριστικός, καθώς αποτελεί το βασικό εργαλείο μέσω του οποίου οι πολιτικοί ηγέτες και τα υποκείμενα του πολιτικού πεδίου επικοινωνούν με το κοινό και διαμορφώνουν πολιτικές θέσεις, αξίες και ταυτότητες. Η γλώσσα δεν λειτουργεί απλώς ως μέσο έκφρασης, αλλά είναι και μέσο εξουσίας και επιρροής. Έτσι κάθε αφήγηση (προφορική ή γραπτή) οργανώνεται με ρητορικό τρόπο, δηλαδή με βασικό σκοπό να είναι πειστική. Στόχος του αναλυτή λόγου είναι να ανιχνεύσει ποιοι μηχανισμοί ενεργοποιούνται προκειμένου αυτό να γίνει εφικτό (Στάμου, 2014).

Η Schnurr (2008) διερευνά πώς το φύλο επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο οι ηγέτες επικοινωνούν και αλληλεπιδρούν, αναδεικνύοντας τις διαφορές στην ηγετική συμπεριφορά ανδρών και γυναικών. Η ίδια αναφέρει πως οι γυναίκες που κατέχουν ηγετικές θέσεις συχνά πρέπει να ισορροπήσουν ανάμεσα στις «ανδρικές» ηγετικές προσδοκίες και τις «γυναικείες», όπως η φροντίδα και η συνεργασία. Ταυτόχρονα οι άντρες έχουν οι άνδρες συχνά πιο άμεσες και ηγεμονικές στρατηγικές. Σε αντίθεση με τις γυναίκες που τείνουν να χρησιμοποιούν περισσότερο συνεργατικές και υποστηρικτικές στρατηγικές επικοινωνίας, ενσωματώνοντας χιούμορ, ευγένεια και έμφαση στις διαπροσωπικές σχέσεις.

Επίσης, στο πλαίσιο του κοινοβουλευτικού λόγου η γλωσσική ανάλυση επικεντρώνεται στη χρήση συγκεκριμένων στρατηγικών που ενισχύουν ή αμφισβητούν τις παραδοσιακές έμφυλες ταυτότητες. Για παράδειγμα, έρευνες από τους Holmes και Marra (2004) εξετάζουν πώς η ευγένεια και η επιθετικότητα στον λόγο διαφοροποιούνται ανάλογα με το φύλο, ειδικά σε πολιτικά ή επαγγελματικά συμφραζόμενα. Οι δύο ερευνητές εξετάζουν πώς οι γυναίκες και οι άντρες χρησιμοποιούν διαφορετικές γλωσσικές στρατηγικές, προκειμένου να διαπραγματευτούν την εξουσία, τη συνεργασία και τις σχέσεις τους στον λόγο. Πιο συγκεκριμένα υποστηρίζουν πως οι γυναίκες χρησιμοποιούν συχνά στρατηγικές ευγένειας όπως αποφυγή επιθετικών φράσεων, ερωτήσεις με ήπιο τρόπο, για να ενισχύσουν την συνεργασία και την αρμονία στο λόγο τους. Στον αντίποδα αυτής της στάσης οι άντρες εμφανίζουν συχνότερη χρήση επιθετικών στρατηγικών, με χαρακτηριστική την άμεση ή καταγγελλτική γλώσσα, προκειμένου να επικοινωνήσουν με δύναμη ή εξουσία, ειδικά σε πολιτικά περιβάλλοντα. Συνεπώς, αυτός ο διαχωρισμός στη χρήση της ευγένειας και της επιθετικότητας αποτυπώνει τις διαφορετικές κοινωνικές προσδοκίες για τα φύλα και τις πολιτισμικές κατασκευές γύρω από την εξουσία, την επιρροή και τον δημόσιο λόγο.

Η μειωμένη σημασία της διάκρισης φύλου στη διαμόρφωση της ατομικής ταυτότητας έχει σοβαρές συνέπειες και στη συγκρότηση της πολιτικής ταυτότητας των ατόμων. Ο πολιτικός χώρος αποτελεί ένα κρίσιμο πεδίο αμφισβήτησης και μπορεί να λειτουργήσει ως προνομιακός χώρος για την ανατροπή των εξουσιαστικών σχέσεων που χαρακτηρίζουν το ισχύον σύστημα έμφυλων σχέσεων. Απότοκο αυτού η αναγκαιότητα για τη βαθιά και

λειτουργική ανάπτυξη της δημοκρατίας να προϋποθέτει την κατάρρευση των παραδοσιακών και ασστηρών διχοτομικών ταυτοτήτων φύλου. Στο επίπεδο αυτό, είναι σαφές ότι οι παραδοσιακές συνδέσεις μεταξύ φύλου και πολιτικής συμπεριφοράς δεν ισχύουν πλέον, ιδίως για τις νέες γενιές. Σύμφωνα με την Μαλούτα (2023), στις ηλικιακές αυτές κατηγορίες, δεν παρατηρείται η υποτιθέμενη δεξιόστροφη τάση του γυναικείου εκλογικού σώματος, ούτε μειωμένη προδιάθεση συμμετοχής των γυναικών, ενώ δεν καταγράφεται μικρότερη διάθεση για ενεργή παρέμβαση στις πολιτικές διαδικασίες. Αυτά τα ευρήματα σχετίζονται με τη γενικότερη τάση που παρατηρείται στον σύγχρονο πολιτικό λόγο, όπου, παρά τα σεξιστικά στερεότυπα που επιμένουν, οι γυναίκες συμμετέχουν ενεργά στις πολιτικές διαδικασίες και διεκδικούν ενεργά ρόλους στον δημόσιο χώρο. Σχετική είναι η ανάλυση του άρθρου «ΜΜΕ και Γλωσσικός Σεξισμός» από το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, το οποίο εξετάζει πώς η γλώσσα στα μέσα ενημέρωσης ενδέχεται να αναπαράγει σεξιστικά στερεότυπα και να επηρεάζει τη δημόσια αντίληψη για τις γυναίκες στην πολιτική. Το άρθρο αυτό αναδεικνύει πώς ο γλωσσικός σεξισμός, μέσω της διάκρισης που γίνεται στη χρήση της γλώσσας, ενισχύει τα έμφυλα στερεότυπα και τις διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών, προκαλώντας έμφυλες διακρίσεις. Ωστόσο, η συνειδητοποίηση αυτών των γλωσσικών πρακτικών μπορεί να συμβάλει στην αποδόμηση αυτών των στερεοτύπων, ενισχύοντας τη συμμετοχή των γυναικών στη δημόσια και πολιτική ζωή, όπως επιβεβαιώνεται και από τη μελέτη της Μαλούτα.

3. Η ΕΡΕΥΝΑ

3.1. Ερευνητική μεθοδολογία

Η έρευνα πραγματοποιείται μέσω της ανάλυσης δειγμάτων κοινοβουλευτικού λόγου με όρο αναζήτησης το θηλυκό επαγγελματικό *βουλεύτρια*. Ειδικότερα, με βάση τις αρχές της γλωσσολογίας σωμάτων κειμένων (Adel 2010, όπως αναφέρεται στο: Γεωργαλίδου, Φραντζή, Γιακουμάκης 2019) και πηγή άντλησης την ιστοσελίδα της της Βουλής των Ελλήνων (<http://hellenicparliament.gr>), συγκεντρώθηκε σώμα δεδομένων από 6 δελτία τύπου και από αποσπάσματα τυχαίας επιλογής από 12 συνεδριάσεις της Βουλής (κειμένα αρχειοθετημένα και δημοσιευμένα, στα οποία οποιοσδήποτε μπορεί να έχει πρόσβαση). Τον λόγο λαμβάνουν εισηγητές/τριες διαφόρων παρατάξεων του Κοινοβουλίου σε συζητήσεις ποικίλης θεματολογίας. Αξίζει να σημειωθεί πως, σε ό,τι αφορά το δεύτερο αυτό υπο-σώμα δεδομένων, πρόκειται για προφορικό λόγο καταγεγραμμένο από στενογράφους της Βουλής με μεγάλο ποσοστό ακρίβειας και πιστότητας (Αρχάκης & Τσάκωνα 2011: 128.). Το κειμενικό σώμα, που καλύπτει τις χρονολογίες 2016-2024 και ανέρχεται συνολικά σε 20.225 λέξεις (2871 από τα δελτία τύπου και 17.354 από τις συνεδριάσεις), παρατίθεται στο συνοδευτικό παράρτημα της εργασίας.

Τα δεδομένα αυτά προσφέρουν τη βάση για τη διερεύνηση γλωσσικών, κοινωνικών και πολιτισμικών τάσεων στη χρήση της θηλυκής επαγγελματικής μορφής μέσα στον κοινοβουλευτικό λόγο. Η ανάλυση αποσκοπεί στο να αναδείξει πώς το γλωσσικό αυτό φαινόμενο συνδέεται με ζητήματα ισότητας φύλων, πολιτικής εκπροσώπησης και γλωσσικής ποικιλομορφίας. Μέσα από τη μελέτη του εν λόγω σώματος αυθεντικού κοινοβουλευτικού λόγου, επιχειρείται κριτική ανάλυση λόγου (Critical Discourse Analysis - CDA) ώστε να εντοπιστούν τα έμφυλα στερεότυπα, οι ασυμμετρίες στη χρήση της γλώσσας, και οι στρατηγικές επικοινωνίας που συντηρούν ή αμφισβητούν τις έμφυλες ανισότητες.

3.2. Κριτική ανάλυση λόγου

Η Κριτική Ανάλυση Λόγου έχει ως αντικείμενο μελέτης τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιείται η γλώσσα για την κατασκευή και διατήρηση σχέσεων εξουσίας στην κοινωνία. Αποτελεί ένα θεωρητικό πλαίσιο που ενσωματώνει διάφορες προσεγγίσεις για την ανάλυση του λόγου, στοχεύοντας στη σύνδεση της κοινωνικής και πολιτικής ανάλυσης με τη γλωσσολογία. Συγκεκριμένα, η ΚΑΛ συγκαταλέγεται στις πρώτες μεθοδολογίες που, από γλωσσολογική οπτική, εξετάζει τα κείμενα για να μελετηθεί πώς ο λόγος όχι μόνο εκφράζει αλλά και συμβάλλει στη διαμόρφωση και στην αναπαραγωγή κοινωνικών φαινομένων. Η ΚΑΛ επικεντρώνεται στην αλληλεπίδραση λόγου και κοινωνικής πρακτικής, δηλαδή στο πώς ο λόγος όχι μόνο αντανάκλα την κοινωνική πραγματικότητα αλλά και συμβάλλει στη διαμόρφωσή της. Έτσι, ο λόγος εξετάζεται σε τρία επίπεδα. Συγκεκριμένα ως κείμενο (ανάλυση περιγραφική), ως πρακτική του λόγου (ανάλυση ερμηνευτική) και ως κοινωνική πρακτική (ανάλυση επεξηγηματική). Η περιγραφική προσέγγιση επικεντρώνεται στη διερεύνηση γλωσσικών χαρακτηριστικών (όπως οι επιλογές στο λεξιλόγιο, η δομή και η οργάνωση του κειμένου). Συχνά, η Συστημική-Λειτουργική Γλωσσολογία, όπως αναπτύχθηκε από τον Halliday, χρησιμοποιείται ως βάση για την ανάλυση κειμένων σε αυτό το επίπεδο. Η ερμηνευτική ανάλυση εξετάζει το γνωσιακό, γλωσσικό και κοινωνιοπολιτιστικό πλαίσιο, με έμφαση στη διακειμενικότητα και τις λογικές συνεδρίες που διέπουν την πρόσληψη και την παραγωγή κειμένων, η κοινωνική πρακτική, διερευνά πώς ο λόγος αλληλεπιδρά με τις κοινωνικές δομές, τις εξουσιαστικές σχέσεις και τις ιδεολογίες, συμβάλλοντας στη διατήρηση ή την αλλαγή. Όπως αναφέρει η Στάμου (2014, σ. 50), η ΚΑΛ μας επιτρέπει να αντιμετωπίσουμε τη γλώσσα κατά κύριο λόγο ως πηγή κοινωνικά προσδιορισμένων νοημάτων και πολύ λιγότερο ως μέσο προσωπικής έκφρασης.

Επίσης, η Κριτική Ανάλυση Λόγου (ΚΑΛ) θεωρεί ότι ο λόγος είναι στενά συνυφασμένος με ιδεολογικά στοιχεία. Μέσα από μια δυτικο-μαρξιστική προοπτική, η Wodak(1996), μία από τις κύριες εκπροσώπους της ΚΑΛ, στη Στάμου ,περιγράφει τις ιδεολογίες ως συγκεκριμένους τρόπους με τους οποίους η κοινωνία αναπαρίσταται και διαμορφώνεται, συμβάλλοντας στη διαιώνιση ανισοτήτων, σχέσεων εξουσίας και εκμετάλλευσης.

Μάλιστα, συγκεκριμένα η ρατσιστική και σεξιστική γλώσσα αποτελούν στόχους της κριτικής ανάλυσης λόγου, περιλαμβάνοντας και την ανάλυση πολιτικών λόγων (Holmes, 2016), με στόχο την κατανόηση των τρόπων με τους οποίους η γλώσσα χρησιμοποιείται για την ενίσχυση ή την αμφισβήτηση της εξουσίας και των κοινωνικών ιεραρχιών.

Ο VanDijk (2001) υποστηρίζει πως κατά τη διάρκεια κριτικής ανάλυσης πραγματοποιείται έρευνα, μελέτη, ανάλυση, και ερμηνεία που αφορά το επικοινωνιακό συγκείμενο, το είδος του κειμένου, τη γενικότερη δομή των κειμένων, το περιεχόμενο και τις πληροφορίες που προτάσσονται ή απορρίπτονται, καθώς και τις επιλογές του συντάκτη σε όλα τα επίπεδα, όπως σε γραμματική, ύφος, συντακτικό, λεξιλόγιο. Οι επιλογές του συγγραφέα σε μορφολογικό, λεξιλογικό και υφολογικό επίπεδο αλλά και δομικό, σχετίζονται με το αξιακό πλαίσιο, τα ιδεολογικά κίνητρα καθώς και τους στόχους επικοινωνίας που τίθενται αλλά και τις προθέσεις. Συνδέονται στην ουσία με πεποιθήσεις και της αντίληψης του εκάστοτε συγγραφέα για την κοινωνική δομή, την ιεραρχία και τις κοινωνικές σχέσεις (Μιχάλης, 2014).

Στο πλαίσιο του κοινοβουλευτικού λόγου, η ΚΑΛ εξετάζει, μεταξύ άλλων, πώς οι έμφυλες ταυτότητες διαμορφώνονται και διαπραγματεύονται μέσω της γλώσσας (Fairclough, 1989), εξετάζοντας πώς οι γυναίκες και οι άνδρες πολιτικοί κατασκευάζουν τον λόγο τους για να εδραιώσουν ή να αμφισβητήσουν την εξουσία τους (Wodak, 2003). Πιο συγκεκριμένα ερευνάται αν γλωσσικές επιλογές αναδεικνύουν και προβάλλουν την ιδεολογία του με άμεσο ή έμμεσο τρόπο.

Σε αυτό το πλαίσιο, βασικό ερευνητικό πεδίο της εν λόγω ΜΔΕ είναι η εξέταση της ιδεολογικής σηματοδότησης πίσω από τους όρους *βουλευτής*, *βουλευτρια*, στον πολιτικό λόγο σε ποικίλες συζητήσεις για διαφορετικής φύσεως θέματα, κατά τη διάρκεια του χρονικού φάσματος που εξετάζεται στη παρούσα εργασία.

3.3. Ανάλυση δεδομένων

Η αναζήτηση στην ιστοσελίδα της Βουλής, με όρο αναζήτησης *βουλευτρια*, απέδωσε συνολικά **96 αποτελέσματα**, διαμοιρασμένα σε **10 σελίδες**. Από αυτά **επιλέχθηκαν εντελώς τυχαία 6 ολόκληρα Δελτία τύπου και αποσπάσματα από 12 συνεδριάσεις της Βουλής πάλι με τυχαία επιλογή**.

3.3.1. □ Δελτία Τύπου

1. Αθήνα, 9 Νοεμβρίου 2016(βλ. παράρτημα 1)

Την έμπρακτη αλληλεγγύη προς τους σπληνφθέντες βουλευτές του HDP ζήτησε η Αντιπρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, βουλευτρια κ. Αννέτα Καββαδία...

Κλείνοντας την παρέμβασή της, η βουλευτρια του ΣΥΡΙΖΑ διατύπωσε και την πρόταση της Ενωμένης Ευρωπαϊκής Αριστεράς, η AdHoc Επιτροπή της Συνέλευσης για την Τουρκία, που θα επισκεφθεί τη χώρα στα τέλη του μήνα, να συναντηθεί με τη φυλακισμένη ηγεσία του HDP.

Το κείμενο είναι γραμμένο από τρίτο πρόσωπο και παρουσιάζει την ιδιότητα της κ. Καββαδία ως *βουλευτριας* του ΣΥΡΙΖΑ. Αυτό υποδηλώνει ότι ο όρος δεν χρησιμοποιείται από την ίδια την κ. Καββαδία ως αυτοπροσδιορισμός (αυτοαποκαλούμενη), αλλά από τον συντάκτη ή το επικοινωνιακό πλαίσιο του κειμένου, το οποίο φαίνεται να ακολουθεί συγκεκριμένη γλωσσική πολιτική. Πρόκειται στην ουσία για ετεροπροσδιορισμό.

Επιπλέον, το συγκεκριμένο κείμενο από το δελτίο τύπου πραγματεύεται ζητήματα δημοκρατίας, δικαιωμάτων και αλληλεγγύης, εστιάζοντας στην υποστήριξη διωκόμενων πολιτικών προσώπων και στην προάσπιση των θεμελιωδών δημοκρατικών αξιών. Η χρήση του όρου *βουλευτρια* εναρμονίζεται με τη φιλοσοφία του κειμένου, που αναδεικνύει τον σεβασμό στη συμμετοχή όλων των πολιτών ανεξαρτήτως φύλου στον δημόσιο βίο.

Συνοψίζοντας, η χρήση του όρου πιθανώς συνδέεται με την πολιτική επιλογή της παράταξης ή του συγγραφέα του κειμένου και όχι απαραίτητα με την προσωπική γλωσσική επιλογή της κ. Καββαδία.

2. Αθήνα, 15 Μαρτίου 2018(βλ. παράρτημα 3)

«Σημαντικός ο ρόλος των γυναικείων συνεταιρισμών και των συλλόγων γυναικών στην κοινωνική και πολιτική ζωή» τονίζει η Αφροδίτη Σταμπουλή

Στις 14 Μαρτίου η βουλευτρια συμμετείχε στις παράλληλες συζητήσεις με θέματα: «Ασφάλεια για τις γυναίκες στην πολιτική-Επιδιώκοντας θεσμικές λύσεις» και «Ποσοτώσεις φύλου και νεολαίας: Συμπληρωματικές ή ανταγωνιστικές?».

Η χρήση του όρου *βουλευτρια* στο κείμενο χρησιμοποιείται από τον συντάκτη του κειμένου, για να περιγράψει την ιδιότητα της Αφροδίτης Σταμπουλή(ετεροπροσδιορισμός). Η γλωσσική επιλογή του θηλυκού τύπου εναρμονίζεται με το περιεχόμενο του κειμένου, το

οποίο εστιάζει στην ισότητα των φύλων και την ενίσχυση της θέσης των γυναικών στην κοινωνική και πολιτική ζωή, όπως προκύπτει από την ίδια τη φύση των θεμάτων που εξετάζονται στο πλαίσιο των εργασιών της Επιτροπής του ΟΗΕ για το Καθεστώς των Γυναικών.

3. Στρασβούργο, 28 Ιουνίου 2018 (βλ.παράρτημα4)

Α. Καββαδία στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης: «Ως εδώ η υποκρισία και οι αυταπάτες της Ευρώπης για το προσφυγικό»

Την επείγουσα ανάγκη να αφυπνισθούν τα ανθρωπιστικά αντανάκλαστικά της Ευρώπης στο προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα, το οποίο δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με μέτρα έκτακτης ανάγκης, τόνισε η βουλευτριά κ. Αννέτα Καββαδία κατά την παρέμβασή της στην Ολομέλεια της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης (PACE).

Ο όρος χρησιμοποιείται από τον συντάκτη ή το επικοινωνιακό επιτελείο που έχει συντάξει το κείμενο (ετεροπροσδιορισμός). Εκείνο που απορρέει είναι πως επιλέγεται το συνοδευτικό βουλευτριά προς τιμήν της ομιλούσας. Ο συντάκτης δεν επιλέγει δηλαδή τη χρήση του ουδέτερου όρου βουλευτής, αντιθέτως την αποκαλεί με τον θηλυκό όρο. Έτσι η χρήση της λέξης βουλευτριά υποδηλώνει μάλλον έναν συντάκτη που έχει συνείδηση των κοινωνικών ζητημάτων, ενστερνίζεται την ανάγκη για αλλαγές στη γλώσσα για την επίτευξη ισότητας, και ενδεχομένως ταυτίζεται με προοδευτικά ή φεμινιστικά ιδεώδη. Εναλλακτικά, θα μπορούσε να υποθέσει κανείς ότι η ίδια η προβαλλόμενη (Αννέτα Καββαδία) έχει ζητήσει αυτοπροσδιοριστικά την αναφορά σε αυτήν με τον όρο βουλευτριά.

4. Στρασβούργο 10 Οκτωβρίου 2018(βλ.παράρτημα5)

Αννέτα Καββαδία στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης: «Το Ουράνιο Τόξο ας φωτίσει τις ζωές όλων μας»

Εξάλλου, η βουλευτριά του ΣΥΡΙΖΑ εγκάλυψε την Ε.Ε. σημειώνοντας: «Η Ευρώπη, η Ε.Ε., δεν μιλά για τη λιτότητα, την ανεργία, την ανασφάλεια των πολιτών της και ειδικά των πιο ευάλωτων. Το αποτέλεσμα είναι να αναπτύσσονται από τη μια η ισλαμοφοβία και η άκρα δεξιά και από την άλλη η λεγόμενη ριζοσπαστικοποίηση, ώστε αυτά τα δύο να αποτελούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος».

Η ίδια η κ. Χριστοδουλοπούλου, μέσω της ομιλίας της, υποστηρίζει ότι οι κοινωνικές ανισότητες (είτε έμφυλες είτε θρησκευτικές) δεν μπορούν να ξεπεραστούν με «επιτήρηση» αλλά με **δικαιώματα**, κάτι που συνδέεται άμεσα και με την ανάγκη για ορατότητα των γυναικών στον πολιτικό βίο. Με άλλα λόγια το γεγονός ότι ο όρος χρησιμοποιείται σε επίσημο κείμενο, το οποίο αφορά συζήτηση σε διεθνές θεσμικό επίπεδο, ενισχύει την πρόθεση να καταδειχθεί η γυναικεία παρουσία στην πολιτική.

Ο όρος βουλευτριά λειτουργεί όχι μόνο ως εργαλείο αυτοπροσδιορισμού αλλά και ως εργαλείο ετεροπροσδιορισμού. Είναι πιθανό ο όρος να προτάθηκε ή να χρησιμοποιείται συνεπιδιότα από την ίδια τη Χριστοδουλοπούλου, ενισχύοντας την προσωπική της ταυτότητα ως γυναίκας πολιτικού και υποδηλώνει τη δέσμευσή της στα ζητήματα ισότητας. Από την άλλη, ο όρος μπορεί να αντικατοπτρίζει την πολιτική του κόμματός της ή τη γενικότερη θεσμική στρατηγική για τη γλωσσική αναγνώριση των γυναικών. Σε αυτή την περίπτωση, η χρήση του όρου υπερβαίνει το ατομικό επίπεδο και προωθεί συλλογικά αιτήματα για έμφυλη ορατότητα.

5. Αθήνα, 28 Μαρτίου 2017(βλ.παράρτημα2)

Συνέδριο του Πολιτικού Συνδέσμου Γυναικών υπό την αιγίδα της Βουλής των Ελλήνων

Συγκινητική στιγμή του συνεδρίου ήταν η βράβευση της 97χρονης πρώην βουλευτριάς **Ελένης Μπενά**, αγωνίστριας της Εθνικής Αντίστασης και του αντιδικτατορικού αγώνα και μόνη επιζήσασα από τις 8 γυναίκες που εξέλεξαν στην Ελληνική Βουλή μεταπολεμικά μέχρι και την Δικτατορία.

Αποφυλακίστηκε το 1952. Εξελέγη βουλευτής Β' Πειραιά το 1958 και το 1961.

Στο συνέδριο μεταξύ των ομιλητών ήταν: η πρώην Πρόεδρος της Βουλής **Άννα Ψαρούδα – Μπενάκη**, οι πρώην υπουργοί **Βάσω Παπανδρέου** και **Φάνη Πάλλη - Πετραλιά**, οι βουλευτρίες: **Χαρά Καφαντάρη** (ΣΥΡΙΖΑ), **Εύη Χριστοφιλοπούλου** (Δημοκρατική Συμπράταξη), η ευρωβουλευτριά **Κωνσταντίνα Κούνεβα** (ΣΥΡΙΖΑ) και η πρώην βουλευτριά **Ασημίνα Ξηροτύρη**. Παραβρέθηκαν νυν και πρώην βουλευτρίες και βουλευτές καθώς και εκπρόσωποι από γυναικεία σωματεία.

Στα παραπάνω χωρία από δημοσίευμα του Τύπου χρησιμοποιούνται οι όροι βουλευτριά – βουλευτρίες, για την πρώην βουλευτριά Ασημίνα Ξηροτύρη, τις Χαρά Καφαντάρη (ΣΥΡΙΖΑ), Εύη Χριστοφιλοπούλου (Δημοκρατική Συμπράταξη) και την 97χρονη πρώην βουλευτριά Ελένη Μπενά και ο όρος ευρωβουλευτριά για τη Κωνσταντίνα Κούνεβα (ΣΥΡΙΖΑ). Σε όλες τις περιπτώσεις πρόκειται για ετεροπροσδιορισμό.

Η χρήση του όρου βουλευτριά προκύπτει από τη γλωσσική επιλογή του συντάκτη του κειμένου και των φορέων που διοργανώνουν ή συμμετέχουν στις εκδηλώσεις. Όσο αφορά στο θέμα της χρήσης αυτών των όρων δείχνει ότι η επιλογή τους είναι πολιτική και κοινωνική, σχετιζόμενη με τον αγώνα για την ισότιμη εκπροσώπηση και την αναγνώριση της γυναικείας παρουσίας στον δημόσιο χώρο, αλλά και με τον πολιτικό χώρο της Αριστεράς,

στον οποίο εντάσσονται όλες οι προαναφερόμενες. Έτσι, η γλωσσική πρακτική συνδέεται με το γενικότερο θέμα της ισότητας και της διεύρυνσης της συμμετοχής των γυναικών στην πολιτική. Μάλιστα θα μπορούσαμε να πούμε πως στηρίζει ένα ιδεολογικό μήνυμα ισότητας και τιμά το έργο της Ελένης Μπενά, όχι μόνο ως πολιτικού αλλά και ως αγωνίστριας σε μια εποχή όπου οι γυναίκες αντιμετώπιζαν περιορισμούς και διακρίσεις.

Στο ίδιο δελτίο τύπου ωστόσο χρησιμοποιείται και ο όρος *βουλευτής* για την ίδια. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι την εποχή που εξελέγη η Ελένη Μπενά, ο όρος *βουλευτής* χρησιμοποιούνταν αποκλειστικά, ανεξαρτήτως φύλου. Η κοινωνία και η γλώσσα της εποχής δεν είχαν ενσωματώσει ακόμη τη διάκριση που αναδεικνύει το γυναικείο φύλο σε επαγγελματικούς τίτλους. Η διπλή χρήση (*βουλευτής* και *βουλευτριά* για το ίδιο πρόσωπο) αντικατοπτρίζει τις γλωσσικές αλλαγές που επηρεάζουν τη θεσμική ορατότητα των γυναικών και τη διατήρηση παλιών γλωσσικών προτύπων. Συνεπώς έχει ιδιαίτερη σημασία όχι μόνο ο λόγος των πολιτικών αλλά και η πολιτική τοποθέτηση του συντάκτη.

6. Αθήνα, 25 Φεβρουαρίου 2019 (βλ. παράρτημα 6)

«Το δίλημμα που αντιμετωπίζουμε είναι: Δημοκρατία ή Φασισμός» τόνισε η Αννέτα Καβαδία στο Documentoforum

Την ανάγκη οριστικής και αμετάκλητης απόρριψης των ανιστόρητων και επικίνδυνων θεωριών περί των δύο άκρων, που απλώς ενισχύουν το ένα και μοναδικό άκρο, την ακροδεξιά, επισήμανε η βουλευτριά κ. Αννέτα Καβαδία, εκπροσωπώντας τον Πρόεδρο της Βουλής, κ. Νικόλαο Βούτση, στο Documentoforum με θέμα: *Ευρώπη, Σκοτεινή Ήπειρος Ξανά. Φασισμός-Ρατσισμός. Ό,τι «ξεχνάμε» το ξαναζούμε*

Και σε αυτή την περίπτωση, ο όρος *βουλευτριά* δεν φαίνεται να χρησιμοποιείται ως αυτοπροσδιορισμός με την έννοια που αναφερόμαστε συνήθως σε προσωπική επιλογή ή ταυτότητα. Αντίθετα, ο όρος χρησιμοποιείται ως αναφορά στο θεσμικό της ρόλο και την ιδιότητά της ως εκπροσώπου στο ελληνικό Κοινοβούλιο - διαπίστωση αυτονόητη, δεδομένου ότι πρόκειται για δελτία τύπου, που συντάσσονται από τρίτα μέρη και όχι από τις ίδιες τις ομιλήτριες. Μάλιστα το θέμα που είναι ο κίνδυνος επανεμφάνισης φασιστικών και ρατσιστικών ιδεολογιών στην Ευρώπη, καθιστά εμφανή τη σημασία της εκπροσώπησης γυναικών στις προσπάθειες υπεράσπισης της δημοκρατίας. Η χρήση του όρου *βουλευτριά* δεν είναι απλώς γλωσσική επιλογή αλλά και πολιτική δήλωση.

Στον παρακάτω Πίνακα αποτυπώνονται τα ονόματα των *βουλευτριών* στις οποίες αποδίδεται ο θηλυκός τύπος, η κομματική παράταξη στην οποία ανήκουν και κατά πόσον πρόκειται περί αυτοπαρουσίας ή ετεροπαρουσίας.

ANNETA KABBADIA	ΣΥΡΙΖΑ	ΕΤΕΡΟΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΤΑΙ
ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΣΤΑΜΠΟΥΛΗ	ΣΥΡΙΖΑ	ΕΤΕΡΟΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΤΑΙ
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ	ΣΥΡΙΖΑ	ΕΤΕΡΟΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΤΑΙ
ΕΛΕΝΗ ΜΠΕΝΑ	ΣΥΡΙΖΑ	ΕΤΕΡΟΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΤΑΙ
ΧΑΡΑ ΚΑΦΑΝΤΑΡΗ	ΣΥΡΙΖΑ	ΕΤΕΡΟΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΤΑΙ
ΑΣΗΜΙΝΑ ΞΥΡΟΤΥΡΗ	ΣΥΡΙΖΑ	ΕΤΕΡΟΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΤΑΙ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ	ΣΥΡΙΖΑ	ΕΤΕΡΟΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΤΑΙ
ΚΟΥΝΕΒΑ		
ΕΥΗ	ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ	ΕΤΕΡΟΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΤΑΙ
ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ	ΣΥΜΠΑΡΑΤΑΞΗ	

3.3.2. Πρακτικά της Βουλής

Η ανάλυση του πολιτικού λόγου, όπως εμφανίζεται στα *Πρακτικά της Βουλής*, προσφέρει μια ιδιαίτερη ευκαιρία να διερευνήσουμε πώς οι πολιτικοί διάλογοι αναπαράγουν και διαμορφώνουν κοινωνικές αντιλήψεις για τα φύλα, τις σχέσεις εξουσίας και τις ιδεολογίες που υποστηρίζουν τη συγκεκριμένη κοινωνική δομή. Μέσα από την ανάλυση των αποσπασμάτων επιδιώκεται η διερεύνηση της ιδεολογικής σηματοδότησης που διαπερνά τις συζητήσεις, αναδεικνύοντας ενδεχόμενα πρότυπα ανισότητας, έμφυλης διάκρισης ή κοινωνικών αξιών που ενσωματώνονται στον λόγο των πολιτικών φορέων και ενδέχεται να υπάρχουν πίσω από τη χρήση των εξεταζόμενων όρων *βουλευτής-βουλευτριά-βουλευτίνα*.

3.3.3. Συνεδριάσεις Ολομέλειας

1. ΙΖ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ), Σύνοδος: Α΄ Σύνοδος, Συνεδρίαση: ΠΖ΄ 08/03/2016(βλ.παράρτημα 7)

1.ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΣΤΑΜΠΟΥΛΗ:[.....]Και ερχόμαστε στο δεύτερο λάθος. Λέμε στη Βουλή των Ελλήνων, όχι «των Ελληνίδων», ούτε των υπόλοιπων κατοίκων της χώρας, αλλά αυτό είναι μια άλλη συζήτηση. Στη Βουλή, στον Κανονισμό της οποίας, ένα αυξημένης βαρύτητας θεσμικόκείμενο, που εγκρίνεται με ενισχυμένη πλειοψηφία, δεν υπάρχει ούτε μία αναφορά σε θηλυκό πρόσωπο. Δεν υπάρχει «η Πρόεδρος», αν και είχε δύο μέχριστιγμής, δεν υπάρχει όχι μόνο «η Βουλευτριά»ούτε «η ομιλήτρια» ούτε «η εισηγήτρια», «η ψηφολέκτρια», δεν υπάρχει ούτε καν «η ακροάτρια» στα άρθρα που αναφέρονται στα θεωρεία.

2.ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Ευχαριστώ την κ. Μάρκου και για

τον χρόνο και για το περιεχόμενο της ομιλίας της. Θα μιλήσει τώρα εκ μέρους των Ανεξαρτήτων Ελλήνων η κ. Μαρία Κόλλια-Τσαρουχά, Βουλευτής Σερρών, αλλά και Υφυπουργός Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης. Ελάτε, κυρία Τσαρουχά.

3.ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Ευχαριστούμε και εμείς. Κλείνει ο πρώτος κύκλος των ομιλητών με την κ. Θεοδώρα Μεγαλοοικονόμου, Βουλευτή Β' Πειραιά της Ένωσης Κεντρώων. Κυρία Μεγαλοοικονόμου, έχετε τον λόγο.

4.Προεδρεύουσα[.....]Ξεκινάμε, λοιπόν, με τον κ. Καρά ΓιουσούφΜεμέτΑϊχάν, Βουλευτή Ροδόπης, αλλά και Πρόεδρο της Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Έχετε τον λόγο για έξι λεπτά ακριβώς.

5.ΑΪΧΑΝ ΚΑΡΑ ΓΙΟΥΣΟΥΦ: Σας ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε. Βουλευτρίες, Βουλευτές, κυρίες και κύριοι, εν όψει της σημερινήςΠαγκόσμιαςΗμέρας των Γυναικών πραγματοποιήθηκε την περασμένηεβδομάδα συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου με θέμα την εξάλειψη κάθε μορφής διακρίσεων κατά των γυναικών, αλλά και ειδικότερα για την ισόρροπη συμμετοχή των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων.

6.ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Ευχαριστούμε πολύ για την τήρηση του χρόνου. Τον λόγο έχει η κ. Αικατερίνη Παπακώστα-Σιδηροπούλου, Βουλευτής Β' Αθηνών της Νέας Δημοκρατίας.

7.ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Τον λόγο έχει η κ. Σωτηρία Βλάχου, Βουλευτής Χαλκιδικής, από τον Λαϊκό Σύνδεσμο-Χρυσή Αυγή.

8.ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Ευχαριστούμε και εμείς. Τώρα τον λόγο έχει η κ. ΔιαμάντωΜανωλάκου, Βουλευτής Β' Πειραιώς του ΚομμουνιστικούΚόμματος Ελλάδας.

9.ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΟΥΤΣΗΣ (Πρόεδρος της Βουλής):[.....]Άρα, αυτήν τη μάχη πρώτα από όλα θα τη δώσουν οι γυναίκες συνάδελφοι, βουλευτρίες, βουλευτίνες, -ας λέγονται όπως θέλουν, όπως θέλουμε μαζί να το αποφασίσουμε από κοινού-, αλλά θα πρέπει όλοι να συνειδητοποιήσουμε ότι στη σημερινή εποχή θα πρέπει να δούμεκατάματα την ιστορική εξέλιξη αυτού του κινήματος, αυτών των διακρίσεων και το αποτύπωμά του στο κοινωνικό σώμασήμερα. Να βοηθήσουμε όλοι και μέσα από τα κόμματά μας και μέσα από τις συλλογικές διαδικασίες, έτσι ώστε να υπάρξει μιαπραγματική ανάπτυξη και στη δικιά μας χώρα και στη δικιά μας ήπειρο. Και όπως σωστά είπε η Πρόεδρος, σε σχέση με άλλες ηπείρους η δικιά μας έχει μια πιο προνομιακή θέση η γυναίκα με την έννοια των κατοχυρώσεων.

Στο απόσπασμα 1 η τοποθέτηση της **Αφροδίτης Σταμπουλή**, η οποία εμφανίζει εξαιρετικό μεταγλωσσικό ενδιαφέρον αναφορικά με το ζήτημα των θηλυκώνεπαγγελματικών,αναφέρεται στην απουσία αναφορών σε θηλυκό πρόσωπο στον Κανονισμό της Βουλής, αποκαλύπτοντας μια σημαντική γλωσσική και ιδεολογική διάσταση της πολιτικής και κοινωνικής πραγματικότητας της εποχής. Η τοποθέτηση αυτή μπορεί να αναλυθεί από δύο κύριες πλευρές, αφενός τη γλωσσικήκαι αφετέρου την ιδεολογική.Κάνοντας αναφορά στο Πρόεδρος χωρίς τη χρήση του θηλυκού τύπου για τις γυναίκες που έχουν καταλάβει τη θέση αυτή (π.χ., Αικατερίνη Σακελλαροπούλου και Μαρία Νικολαΐδου) ή στο βουλευτής χωρίς το αντίστοιχο θηλυκό βουλευτρία πραγματοποιεί ευθεία κριτική στον θεσμικό λόγο και τα στερεότυπα που υποκρύπτονται πίσω από την γλωσσική αναπαράσταση. Έτσι, η Αφροδίτη Σταμπουλή ασκεί ιδεολογική κριτική στο σύστημα, προβάλλοντας την ανάγκη για γλωσσικές μεταρρυθμίσεις που να αντανakλούν την πραγματική κοινωνική δομή. Η γλώσσα, στην περίπτωση αυτή, γίνεται όργανο έκφρασης των ισχυρών κοινωνικών αντιφάσεων, αναδεικνύοντας την έμφυλη ανισότητα στο πολιτικό πεδίο.

Στα αποσπάσματα 2, 3, 4, 6, 7, 8 παρατηρούμε ότι η προεδρεύουσα, αν και ανήκει στον πολιτικό χώρο του **ΣΥΡΙΖΑ**,δεν επιλέγει τον όρο βουλευτρία, αλλά προτιμά τον όρο βουλευτής ακόμα και όταν αναφέρεται σε γυναίκες. Βασίζεται έτσι στην παραδοσιακή χρήση της ελληνικής, όπου ο αρσενικός τύπος του όρου θεωρείται ουδέτερος και περιλαμβάνει και τα δύο φύλα. Η επιλογή αυτή ίσως οφείλεται στο ότι ακολουθεί την καθιερωμένη πρακτική στα ελληνικά πολιτικά κείμενα και λόγους, όπου υπερισχύει το αρσενικό.

Στο απόσπασμα 5 ο Αϊχάν Κάρα Γιουσούφ, κάνει χρήση του θηλυκού τύπου βουλευτρίες, αναγνωρίζοντας γλωσσικά τη συμμετοχή των γυναικών στο κοινοβουλευτικό έργο. Αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία στα πλαίσια της Παγκόσμιας Ημέρας των Γυναικών. Επίσης η χρήση του όρου βουλευτρίες από τον κ. Αϊχάν μπορεί να ερμηνευτεί ως ιδεολογικά σηματοδοτημένη, υποδεικνύοντας μια συνειδητή προσπάθεια να υπογραμμιστεί η ανάγκη για γλωσσική και πολιτική ορατότητα των γυναικών, σε αντίθεση με την πιο παραδοσιακή γλώσσα που χρησιμοποιείται από την Προεδρεύουσα. Ενδεχομένως, το γεγονός ότι ο ίδιος αποτελεί βουλευτή του ν. Ροδόπης, όπου υπάρχουν μειονοτικοί πληθυσμοί, να τον καθιστά πιο ευαισθητοποιημένο σε θέματα ανάδειξης των μη κυρίαρχων λόγων και ταυτοτήτων.

Στο απόσπασμα 9 του Νικολάου Βούτση, τότε Προέδρου της Βουλής, παρατηρείται μια συνειδητή αναφορά στη γλωσσική και ιδεολογική διάσταση της ορολογίας για τις γυναίκες στο Κοινοβούλιο. Η επιλογή να αναφερθεί στις βουλευτρίες και βουλευτίνες, με την επισήμανση ότι η χρήση της ορολογίας μπορεί να συναποφασιστείκαι μάλιστα να αποτελέσει αντικείμενο δημόσιας διαβούλευσης, αναδεικνύει τη σημασία της γλωσσικής συμπερίληψης ως αντανάκλαση των κοινωνικών εξελίξεων. Η ρητορική του Βούτση συνδέεται με τις αρχές

της Αριστεράς και του ΣΥΡΙΖΑ, που προωθεί την ισότητα των φύλων και την ενσωμάτωση προοδευτικών αντιλήψεων στην πολιτική και δημόσια ζωή.

2. ΙΖ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ), Σύνοδος: Γ΄ Σύνοδος, Συνεδρίαση: ΠΖ' 14/03/2018(βλ.παράρτημα8)

ΙΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ (Υφυπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης)[...]: Έχουμε, επίσης, μια επέκταση της ασφαλιστικής ικανότητας σε ειδικές ευπαθείς κατηγορίες, τις οποίες οφείλουμε να φροντίζουμε ιδιαίτερα. Είναι अपαριθμημένες αυτές οι περιπτώσεις μέσα στη διάταξη. Να μην επεκτείνονται. Θα είμαι στη διάθεση των Βουλευτών και Βουλευτριών, να απαντήσω σε ερωτήματα, που μπορεί να υπάρχουν.[.....]

2.ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Μάριος Γεωργιάδης): Ευχαριστούμε τον κ. Βαρδαλή. Κύριοι συνάδελφοι, πριν περάσουμε στην ομιλία του Υπουργού, για να ολοκληρώσουμε με τους ομιλητές και να προχωρήσουμε στη διαδικασία της ψηφοφορίας, θα ήθελα να κάνω μια ανακοίνωση προς το Σώμα. Η Βουλευτής κ. Θεοδώρα Μπακογιάννη ζητεί άδεια ολιγοήμερης απουσίας στο εξωτερικό από την Τετάρτη 14 Μαρτίου 2018 έως και την Παρασκευή 16 Μαρτίου 2018, καθώς θα βρίσκεται στο Μπακού προσκεκλημένη ως ομιλήτρια στο «6thGlobalBakuForum». Η Βουλή εγκρίνει;

Ο Αναστάσιος Πετρόπουλος ήταν μέλος του ΣΥΡΙΖΑ (Συνασπισμός Ριζοσπαστικής Αριστεράς) κατά την ΙΖ΄ Περίοδο της Βουλής και τη διάρκεια της κυβέρνησης του Αλέξη Τσίπρα. Κατείχε τη θέση του Υφυπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης στην κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ.

Στο πρώτο χωρίο του διαλόγου ο Υφυπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης στην κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, Αναστάσιος Πετρόπουλος, προσκαλεί τους βουλευτές και τις βουλευτρίες να θέσουν ερωτήσεις για το θέμα και δηλώνει ότι είναι διαθέσιμος να απαντήσει σε τυχόν απορίες ή διευκρινίσεις σχετικά με τη διάταξη που παρουσίασε. Ο όρος βουλευτριών χρησιμοποιείται για να τονίσει τη συμμετοχή των γυναικών στο πολιτικό σύστημα, αναγνωρίζοντας έτσι την ισότιμη εκπροσώπηση των φύλων.

Συμπερασματικά, η χρήση του όρου βουλευτρία έχει μια ιδεολογική σηματοδότηση, καθώς σχετίζεται με την αναγνώριση της γυναικείας συμμετοχής και εκπροσώπησης στο κοινοβούλιο και στην πολιτική γενικότερα. Η γλώσσα αντανάκλα τις κοινωνικές αντιλήψεις και αξίες, και η ειδική αναφορά στις βουλευτίνες σε αυτή τη συνεδρίαση μπορεί να ερμηνευτεί ως απόδειξη της στροφής προς μια πιο ισότιμη και ευαίσθητοποιημένη πολιτική κουλτούρα που προάγει την ένταξη όλων των φύλων στην πολιτική διαδικασία.

Στο δεύτερο απόσπασμα ομιλεί ο Μάριος Γεωργιάδης, που κατά τη συνεδρίαση της Ολομέλειας της Βουλής, ήταν μέλος της Νέας Δημοκρατίας. Εξελέγη βουλευτής με το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας και έχει διατελέσει μέλος της Βουλής, αναλαμβάνοντας διάφορους κοινοβουλευτικούς ρόλους. Στην περίπτωση της κ. Θεοδώρας Μπακογιάννη, επιλέγει τον όρο η βουλευτής, ο όρος είναι συμβατικός και δεν διαφοροποιείται από τον τρόπο αναφοράς σε άλλους βουλευτές. Χρησιμοποιείται για να αναγνωριστεί ο θεσμικός της ρόλος.

3. Ζ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ), Σύνοδος: Δ΄ Σύνοδος, Συνεδρίαση: ΝΕ' 15/01/2019(βλ.παράρτημα 9)

1.ΑΛΕΞΗΣ ΤΣΙΠΡΑΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης και Υπουργός Εξωτερικών): [...]:Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, έρχονται κάποιες στιγμές που ο καθένας κρίνεται, κρίνεται από την ιστορία, κρίνεται όχι μόνο γι' αυτά που λέει αλλά και γι' αυτά που κάνει

2.ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ (Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας): Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, ο τυπικός τίτλος της σημερινής συνεδρίασης είναι η παροχή ψήφου εμπιστοσύνης προς την Κυβέρνηση

3.ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ (Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας): Φαντάζομαι ότι ο ίδιος ο κ. Δανέλλης θα πάρει τον λόγο να εξηγήσει τη θέση του. Νομίζω ότι πολλοί ενδιαφέρονται να τον ακούσουν. Η Βουλευτής που εξελέγη με τη Νέα Δημοκρατία, κατακεραύνωνε τον λαϊκισμό των ΣΥΡΙΖΑ - ΑΝΕΛ, ...

4.ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΑΣ (Γενικός Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας):[...]Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, ο κ. Τσίπρας πριν μας είπε ότι η Συμφωνία των Πρεσπών είναι το δεύτερο μεγαλύτερο επίτευγμα της Κυβέρνησής του μετά την έξοδο από τα μνημόνια.

5.ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ (Πρόεδρος της Ένωσης Κεντρώων): Να χαιρέσετε την 151η Βουλευτή σας

6.ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΙΓΓΛΕΖΗ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, κύριοι Υπουργοί και κυρίες Υπουργοί, τέσσερα χρόνια μετά από τον Γενάρη του 2015, που η κοινωνία αποφάσισε πρώτη φορά να δώσει τη διακυβέρνηση της χώρας στην Αριστερά. Τέσσερα χρόνια μετά, έχοντας περάσει από συμπληγάδες, αλλά με την κοινωνία όρθια, έρχεται σήμερα η Κυβέρνηση στο ελληνικό Κοινοβούλιο ζητώντας ψήφο εμπιστοσύνης.

7.ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΒΕΡΝΑΡΑΚΗΣ (Υπουργός Επικρατείας): Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Αγαπητές Βουλευτρίες και αγαπητοί συνάδελφοι Βουλευτές, η Κυβέρνηση ζητά μία καθαρή εντολή, μία καθαρή ψήφο εμπιστοσύνης, μία ουσιαστική ψήφο εμπιστοσύνης και είναι μία ευκαιρία να πάρουμε μερικά πράγματα από την αρχή.

8.ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε τον Κοινοβουλευτικό Εκπρόσωπο της Νέας Δημοκρατίας κ. Νικόλαο Δένδια. Ακολουθεί η κ. Φωτεινή Βάκη, Βουλευτίνα του ΣΥΡΙΖΑ.

9.ΦΩΤΕΙΝΗ ΒΑΚΗ: Σας ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, συμπληρώνονται σήμερα τέσσερα χρόνια παρά δέκα μέρες από τότε που αναλάβαμε την ιστορική ευθύνη διακυβέρνησης της χώρας. Η Αριστερά επιβίωσε, ακυρώνοντας το πολυπόθητο σενάριο της αριστερής παρένθεσης και βάζοντας εντός παρενθέσεως την ανθρωπιστική κρίση που παραλάβαμε.

10.ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, πριν μπω στο θέμα της σημερινής συζήτησης, αισθάνομαι επιτακτικό ηθικό καθήκον να αναφερθώ στον εκκλιπόντα Δημήτρη Σιούφα, έναν άνθρωπο, ο οποίος με την πολιτική του διαδρομή, αλλά και ως Πρόεδρος της Βουλής συνέβαλε στην αναβάθμιση της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, συζητάμε σήμερα το αίτημα που υπέβαλε ο Πρωθυπουργός για παροχή ψήφου εμπιστοσύνης. Γιατί την υπέβαλε;

11.ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε τον κ. Γεώργιο Γεωργαντά, Βουλευτή της Νέας Δημοκρατίας. Η κ. Γεωργία Γεννιά, Βουλευτριά του ΣΥΡΙΖΑ, έχει τον λόγο για επτά λεπτά.

12.ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε την κ. Γεωργία Γεννιά, Βουλευτρία του ΣΥΡΙΖΑ. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, γίνεται γνωστό στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω όντικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής και ξαναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ», τριάντα οκτώ μμαθήτριες και μμαθητές καθώς και τρεις συνοδοί εκπαιδευτικοί από το 2ο Δημοτικό Σχολείο Πεύκων Θεσσαλονίκης. Η Βουλή τούς καλωσορίζει. (Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής) Προχωρούμε στον κατάλογο με την κ. Παρασκευή Χριστοφιλοπούλου, Βουλευτίνα της Δημοκρατικής Συμπαρατάξης

13.ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ξέρετε, κύριοι συνάδελφοι, χρησιμοποιώ τον τίτλο που θα ήθελε ο ομιλητής. Το εικάζω, γι' αυτό δεν είπα Βουλευτρία και είπα Βουλευτίνα, για να είμαι και σύμφωνα με το πνεύμα του ομιλούντος

14. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ: Μπορείτε να πείτε και Βουλευτής νομίζω. Υπάρχει και η εκδοχή «ο,η Βουλευτής. Δεν έχει σημασία.

15.ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε την κ. Εύη Χριστοφιλοπούλου. Προχωρούμε με την κ. Αναστασία Χριστοδουλοπούλου, Βουλευτρία του ΣΥΡΙΖΑ

16.ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε την κ. Τασία Χριστοδουλοπούλου, Βουλευτρία του ΣΥΡΙΖΑ. Προχωρούμε με την κ. Νίκη Κεραμέως, Βουλευτίνα...

17. ΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΕΩΣ: Νόμιζα ότι με είπατε Βουλευτρία. ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Όχι, δεν το είπα. Ξέρω ότι δεν θα σας άρεσε.

18.ΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΕΩΣ: Κύριε Πρόεδρε, ούτε το Βουλευτίνα»! Βουλευτής!

19.ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε την κ. Νίκη Κεραμέως, Βουλευτή της Νέας Δημοκρατίας

20.ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε τον κ. Ελευθέριο Αυγενάκη, Βουλευτή της Νέας Δημοκρατίας. Προχωρούμε με τον κ. Χρήστο Κατσώτη, Βουλευτή του ΚΚΕ.

21.ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΤΣΩΤΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Τι επικαλείται ο κ. Τσίπρας, Υπουργοί, Βουλευτές και άλλα στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ, για να πάρουν σήμερα την ψήφο εμπιστοσύνης; Τη Συμφωνία των Πρεσπών.

Απόσπασμα 1. Ο Αλέξης Τσίπρας απευθύνεται σε κυρίες και κυρίους βουλευτές, κάνοντας έτσι σαφή αναφορά τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες, ενσωματώνοντας και τα δύο φύλα με μια ισότιμη αναγνώριση. Αυτή η επιλογή μπορεί να θεωρηθεί θετική από γλωσσολογική άποψη, καθώς επιτρέπει την ορατότητα των γυναικών σε έναν παραδοσιακά ανδροκρατούμενο χώρο, όπως η Βουλή. Από την άλλη ίσως να παραπέμπει στην ιδέα ότι οι γυναίκες πρέπει πάντα να αναγνωρίζονται μέσω της θηλυκότητας τους ταυτότητας ως κυρίες, κάτι που αποτελεί κοινωνικά ριζωμένο στερεότυπο και μπορεί να διατηρεί τις διαφορές των φύλων στη δημόσια ζωή.

Στα αποσπάσματα 2, 3 ο Κυριάκος Μητσοτάκης, ως Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας, χρησιμοποιεί τον όρο βουλευτής με τρόπο που αποδίδει έμφαση στον θεσμικό ρόλο, την πολιτική συνέπεια και τη λογοδοσία των εκπροσώπων του λαού, καθιστώντας σαφές ότι η αναφορά είναι ουδέτερη, χωρίς να δημιουργεί διαφοροποιήσεις για το φύλο. Η επιλογή του αναδεικνύει τον επαγγελματικό ρόλο, ανεξαρτήτως φύλου.

Στο απόσπασμα 4, ο Δημήτρης Κουτσούμπας, ως Γενικός Γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας (ΚΚΕ), αξιοποιεί τον όρο βουλευτής. Δείχνει έτσι ουδέτερη στάση χωρίς να εξετάζει διαφοροποίηση για το φύλο.

Ο Βασίλης Λεβέντης, ως Πρόεδρος της Ένωσης Κεντρώων, χρησιμοποιεί τον όρο βουλευτής σε ειρωνικό πλαίσιο, αναφερόμενος στη 151η βουλευτή που εξασφάλισε την πλειοψηφία για την Κυβέρνηση. Η αναφορά αυτή υποδηλώνει την κριτική του στάση απέναντι στη

διαχείριση της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας, χωρίς ωστόσο έμφυλη διάκριση.

Η Αικατερίνη Ιγγλέζη, βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ, χρησιμοποιεί τον όρο *βουλευτής* με έμφαση στην ιστορική και πολιτική διάσταση της αριστερής διακυβέρνησης.

Ο Χριστόφορος Βερναρδάκης, Υπουργός Επικρατείας, απευθύνεται στις *βουλευτρίες* και τους βουλευτές με τρόπο που υπογραμμίζει τη θεσμική λειτουργία του Κοινοβουλίου. Παράλληλα, η συμπερίληψη του θηλυκού τύπου *βουλευτρίες* αναδεικνύει μια προσπάθεια για γλωσσική και κοινωνική ισότητα.

Η Φωτεινή Βάκη, βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ, χρησιμοποιεί τον όρο *βουλευτής* για να αναφερθεί στους συναδέλφους της στην κοινοβουλευτική διαδικασία, υπογραμμίζοντας την ιστορική διαδρομή του κόμματός της και τη συμβολή των βουλευτών στην προσπάθεια να ξεπεραστούν κρίσιμα πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα, όπως η ανθρωπιστική κρίση.

Ο Αναστάσιος Κουράκης, ως Προεδρεύων της συνεδρίασης, χρησιμοποιεί τον όρο *βουλευτίνα* όταν αναφέρεται στη Φωτεινή Βάκη, υπογραμμίζοντας τον γυναικείο ρόλο στην πολιτική ζωή. Η συγκεκριμένη χρήση του όρου δείχνει την πρόθεση αναγνώρισης της παρουσίας των γυναικών στο Κοινοβούλιο, υποστηρίζοντας τη γλωσσική διαφοροποίηση για την ανάδειξη της ισότητας των φύλων στη δημόσια σφαίρα. Επίσης, κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης, χρησιμοποιεί τον όρο *βουλευτίνα* για να αναφερθεί στην κ. Γεωργία Γεννιά, βουλευτή του ΣΥΡΙΖΑ. Η χρήση του όρου έχει ενδιαφέρον, καθώς δείχνει μια προσαρμογή στο γλωσσικό πνεύμα της εποχής, όπου ο όρος για τις γυναίκες πολιτικούς διαφέρει από τον παραδοσιακό βουλευτή. Εδώ, ο Κουράκης φαίνεται να σέβεται την επιθυμία του ομιλητή να χρησιμοποιήσει τον γυναικείο τύπο και να ακολουθήσει το πνεύμα της ισότητας. Στην τελευταία αναφορά του Κουράκη, όταν αναφέρει την περίπτωση της κ. Παρασκευής Χριστοφιλοπούλου, χρησιμοποιεί επίσης τον όρο *Βουλευτίνα*. Το γεγονός ότι διευκρινίζει ότι χρησιμοποιεί αυτόν τον τίτλο για να ακολουθήσει το "πνεύμα του ομιλητή" δείχνει τη διάθεση του Προεδρεύοντα να είναι ευαίσθητος στις προτιμήσεις των πολιτικών εκπροσώπων, ενισχύοντας τη γλωσσική και πολιτική διάσταση της ισότητας στην πολιτική ζωή, ενσωματώνοντας την αντίληψη της πολιτικής εκπροσώπησης ανεξαρτήτως φύλου. Ενδιαφέρον έχει μάλιστα ότι εδώ ο όρος *βουλευτίνα* δεν χρησιμοποιείται με μειωτική χροιά, όπως ευρύτερα ισχύει για τα θηλυκά με αντίστοιχη κατάληξη (*γιατρίνα, δικαστίνα, σωφερίνα* κ.λπ.).

Η Κεραμέως, αρνείται την απόδοση σε αυτήν του θηλυκού τύπου και διορθώνει τον Προεδρεύοντα, ζητώντας του να της απευθύνει τον αρσενικό όρο. Εκφράζει μάλιστα έντονη αντίθεση στον όρο *βουλευτίνα*, καθιστώντας σαφή την προτίμηση της για τον ουδέτερο όρο *βουλευτής*.

Συνολικά, στα παραπάνω παραδείγματα διαπιστώνουμε ότι οι βουλευτές της ΝΔ με συνέπεια υιοθετούν τον αρσενικό όρο ως γενικευτικό, ενώ άξιο μνείας είναι το γεγονός ότι υπάρχουν βουλευτές της Αριστεράς στο παράθεμα που επιλέγουν τον αρσενικό τύπο, άρα η επιλογή του θηλυκού δεν είναι ακόμη γενικευμένη ούτε εντός του αριστερού χώρου.

4. Επίσημο πρακτικό , ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΗ΄ 2023-2024 (βλ.παράρτημα 11)

1.ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Ευχαριστούμε την κα Χ, την Έφηβο Βουλευτή από τα Δωδεκάνησα, για την παρουσίαση του θέματος της πρώτης ομάδας εργασίας.

2.ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας) :Μετά τον κ. Σιταρίδη, ο οποίος μας μίλησε για το σχολείο, παρακαλώ να έλθει στο Βήμα η κ. Μαρίνα Παπαδοπούλου, Έφηβος Βουλευτής Αττικής, ομιλήτρια της Γ΄ Ομάδας Εργασίας, με θέμα: «Συμμετέχουμε, συνδιαλεγόμαστε, συμπράττουμε για το ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ»

3.Χ (Αττικής): Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε, αξιότιμε κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι, αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι, ονομάζομαι Μαρίνα και είμαι Έφηβος Βουλευτής της εκλογικής περιφέρειας της Ανατολικής Αττικής και εκπροσωπώ την Ομάδα Γ΄.

4. Ψ): Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε, αξιότιμε κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι, αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι, ονομάζομαι Χ, Έφηβη Βουλευτίνα από την Περιφέρεια της Β΄ Αθήνας και εκπροσωπώ την Ε΄ Ομάδα, η οποία διαπραγματεύτηκε το θέμα με τίτλο «Συμμετέχουμε, συνδιαλεγόμαστε, συμπράττουμε στον ψηφιακό κόσμο».

Συγκεκριμένα, σε συνεδρίαση της ΚΗ' Συνόδου της Βουλής των Εφήβων στα κείμενα 1 και 2, χαρακτηριστική είναι η χρήση του διπλού αρσενικού *έφηβος-βουλευτής* αντί του θηλυκού *έφηβηβουλευτριά*. Η χρήση του όρου *Έφηβος Βουλευτής* για έναν άνδρα και *Έφηβη Βουλευτής* για μια γυναίκα αποσκοπεί στην αναγνώριση του φύλου του ατόμου με ξεχωριστό τρόπο, κάτι που μπορεί να έχει κοινωνικο-γλωσσική σημασία, ιδιαίτερα σε ένα πλαίσιο όπως η πολιτική. Έτσι αναδεικνύεται μια έντονη γλωσσική διαφοροποίηση του φύλου, η οποία, αν και θεωρητικά προορίζεται για αναγνώριση της γυναικείας συμμετοχής, μπορεί να ενισχύει τη διάκριση. Στο απόσπασμα 3 η Χ αυτοπαρουσιάζεται ως *έφηβος βουλευτής*. Ίσως να επιλέγεται προκειμένου να ενδυναμωθεί η αντίληψη ότι η πολιτική σφαίρα παραμένει ακόμη συνδεδεμένη περισσότερο με τον ανδρικό κόσμο. Ωστόσο ο Κωνσταντίνος Τασούλας ως πρόεδρος της Βουλής διατηρεί και επαναλαμβάνει τον τύπο *βουλευτής* για γυναίκες και αυτό μπορεί να αντανakλά παραδοσιακές γλωσσικές συνήθειες ή να συνδέεται με την ηλικία του.

Στην ίδια συνεδρίαση η Ψ αυτοπροσδιορίστηκε με τον θηλυκό τύπο *βουλευτριά*, ενισχύοντας τη θηλυκή ορατότητα στο πολιτικό βίο. Την βλέπουμε να αυτοπαρουσιάζεται και μάλιστα

αναφέροντας και το όνομά της. Συνεπώς θα μπορούσαμε να πούμε πως πρόκειται για συνειδητή πολιτική πράξη, εφόσον αναφέρει και την περιφέρεια στην οποία ανήκει.

5. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΙΕ' - 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2021 (μετά τη διακοπή)(βλ.παράρτημα 10)

1.ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Τον λόγο έχει τώρα η κ. Αδαμοπούλου Αγγελική από το ΜέΡΑ25.

2.ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ: Σας ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Να κάνω κι εγώ μία πολύ μικρή παρένθεση επ' αφορμή της δολοφονίας στο Πέραμα, του απαράδεκτου βεβαίως προηλακισμού της Βουλευτριάς μας της κ. Απατζίδη.

3.ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΕΛΛΑΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Κύριοι Υπουργοί, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το νομοθέτημα που συζητούμε αφορά το μέλλον ενός από τους πλέον συμπαθείς επαγγελματικούς κλάδους, των πωλητών λαϊκών αγορών που προσφέρουν στους καταναλωτές προϊόντα καλής ποιότητας και σε καλές τιμές.

4.ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΟΥΛΑΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πριν ξεκινήσω την ομιλία μου θα ήθελα να αναφερθώ στην ξαφνική απώλεια που βιώσαμε την προηγούμενη εβδομάδα της Προέδρου μας, της Φώφης Γεννηματά.

5.Τον λόγο τώρα έχει ο κύριος Υπουργός. ΣΠΥΡΙΔΩΝ - ΑΔΩΝΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ (Υπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων): Τρίτον, κροκοδείλια δάκρυα για τη μοριοδότηση σε σχέση με το πτυχίο. Ακουσα μία Βουλευτριά-έτσι το λένε!- του ΜέΡΑ25 και είπε η κυρία, η συμπαθέστατη, ότι αυτό είναι απαράδεκτο, γιατί ένας βιβλιοθηκονόμος μπορεί να ξέρει καλύτερα από έναν παραγωγό; Με συγχωρείτε, βρε παιδιά, όταν ένας Βουλευτής έρχεται στο Βήμα -είτε είναι Βουλευτής είτε είναι Βουλευτριά-είτε πεύτε το όπως θέλετε- το νομοσχέδιο δεν πρέπει να το έχει διαβάσει για να το σχολιάσει;

Στο απόσπασμα 2 η Αδαμοπούλου επιλέγει τον θηλυκό τύπο βουλευτριά, αναφερόμενη στη συνάδελφό της βουλευτή Απατζίδη, κατασκευάζοντας τη συλλογικότητα του «εμείς» μέσα και από τη χρήση της κτητικής αντωνυμίας «μας», συνδέοντας και τις δύο βουλευτρίες με τις θέσεις του ΜέΡΑ25.

Στο απόσπασμα 3 ο κ. Κέλλας από τη Νέα Δημοκρατία αναφέρεται σε επαγγελματίες και δεν κάνει διάκριση ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες πωλητές λαϊκών αγορών, υποδηλώνοντας μία ουδέτερη στάση ως προς την έμφυλη διάσταση του επαγγελματικού κλάδου, η οποία διαφαίνεται και από τη χρήση κυρίες και κύριοι συνάδελφοι.

Στο απόσπασμα 4 ο Ανδρέας Πούλας, βουλευτής του Κινήματος Αλλαγής, κάνει αναφορά στην πολιτική επιρροή της Φώφης Γεννηματά και αναγνωρίζει το έργο της, τονίζοντας έτσι τη θέση του Κινήματος Αλλαγής ως κόμματος που προάγει τη συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική και τη διατήρηση της προοδευτικής πολιτικής κληρονομιάς. Η αναγνώριση αυτής της απώλειας δείχνει τον σεβασμό και την έμφαση στο προοδευτικό έργο των γυναικών στον πολιτικό χώρο. Ωστόσο και ο ίδιος κρατά στάση ουδετερότητας απέναντι στη χρήση του όρων βουλευτής -βουλευτριά, επιλέγοντας την προσφώνηση κυρίες και κύριοι συνάδελφοι.

Στο απόσπασμα 5 η χρήση του όρου βουλευτριά από τον Υπουργό Άδωνη Γεωργιάδη, αν και σε τεχνικό επίπεδο είναι σωστή, συνοδεύεται από την προφανή υποτίμηση του φύλου της γυναίκας στην πολιτική. Η αναφορά στην βουλευτριά ως "έτσι το λένε!" δείχνει αποδοκιμασία προς τον όρο βουλευτριά, που θεωρείται (όπως άλλωστε αποδείχθηκε και από την ανάλυση δεδομένων) όρος που ανήκει στο «αριστερό» πολιτικό λεξιλόγιο.

6. ΙΗ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ), Σύνοδος: Β' Σύνοδος, Συνεδρίαση: ΟΖ' 08/02/2021

1.ΖΕΤΤΑ ΜΑΚΡΗ (Υφυπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων): Κύριε συνάδελφε, δεν σας ακούω καλά. Αν μπορείτε πιο κοντά ή να βγάλετε τη μάσκα.

2.ΚΡΙΤΩΝ - ΗΛΙΑΣ ΑΡΣΕΝΗΣ: Αν δεν ακούγομαι και χρειάζεται να βγάλω τη μάσκα. Λέω ότι είστε μαέμπειρη Βουλευτριά, έρχεστε από μια τοπική κοινωνία και έχετε σχέσεις με την τοπική σας κοινωνία. Πιστεύω ότι το θέμα αυτό θα σας «αγγίζει» και ο στόχος είναι να βρούμε μια λύση.

3.ΚΡΙΤΩΝ - ΗΛΙΑΣ ΑΡΣΕΝΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Κύριε Υπουργέ, Βουλευτριά και Βουλευτές, την ώρα που έμπαινε στις επιτροπές η σύμβαση αυτή για τον αγωγό -συγκεκριμένα λίγες ώρες πριν- στην Αμερική «αποκαθλωνόταν» ο Τραμπ με την κατάργηση του αγωγού Keystone.

Στα κείμενα 1 και 3 ο Κρίτων - Ηλίας Αρσένης αναφέρει τη Ζέττα Μακρή με τον όρο βουλευτριά, αναγνωρίζοντας την επαγγελματική της θέση και ταυτόχρονα την έμφυλη ταυτότητά της. Η Ζέττα Μακρή, αν και ανήκει στη ΝΔ, δεν διορθώνει τον Αρσένη. Επομένως, ο όρος χρησιμοποιείται ετεροπροσδιοριστικά και εκπορεύεται περισσότερο από τις ιδεολογικές απόψεις του ομιλούντος και λιγότερο από την κομματική ταυτότητα της αποδέκτριας.

7. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΞΘ' - 26 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2021

1.ΚΡΙΤΩΝ - ΗΛΙΑΣ ΑΡΣΕΝΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Κύριε Υπουργέ, Βουλευτριά και Βουλευτές, την ώρα που έμπαινε στις επιτροπές η σύμβαση αυτή για τον αγωγό -συγκεκριμένα λίγες ώρες πριν- στην Αμερική «αποκαθλωνόταν» ο Τραμπ με την κατάργηση

του αγωγού Keystone.

Στο κείμενο της συγκεκριμένης συνεδρίασης ο Κρίτων-Ηλίας Αρσένης χρησιμοποιεί τον όρο *βουλευτρια*, δείχνοντας ευαισθησία στην αναγνώριση του φύλου των γυναικών στο Κοινοβούλιο και ενσωματώνοντας γλωσσικές πρακτικές που αντικατοπτρίζουν την ισότητα, δηλαδή τη χρήση του θηλυκού όρου του επαγγέλματος. Μάλιστα διακρίνεται από μια φυσικότητα στον τρόπο που χρησιμοποιεί το όρο, γεγονός που ενδεχομένως συνδέεται και με το νεαρό της ηλικίας του εν λόγω Βουλευτή. Ταυτόχρονα αποτελεί ένδειξη του προοδευτικού προσανατολισμού που χαρακτηρίζει το πολιτικό του στίγμα (ΜέΡΑ25).

8. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΜΒ΄ - 30 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2023

ΑΘΑΝΑΣΙΑ (ΣΙΑ) ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Κυρία Υπουργέ, προς Θεού δεν ήθελα να υποτιμήσω τη δικιά σας παρουσία εδώ. Δεν μπορεί, όμως, Βουλευτής ή Βουλευτρια να ζητάει από Υπουργό επί είκοσι τουλάχιστον μέρες μία συνάντηση και αυτό να μη γίνεται δυνατό, όταν εκκρεμεί μία υπόθεση όπου ενενήντα εργαζόμενες, δηλαδή, οικογένειες θα βρεθούν στον δρόμο εάν δεν υπήρχαν τα ασφαλιστικά μέτρα.

Η Σία Αναγνωστοπούλου χρησιμοποιεί τόσο τον όρο *βουλευτής* όσο και τον όρο *βουλευτρια*. Αυτό δείχνει συνειδητή προσπάθεια ενσωμάτωσης και αναγνώρισης της έμφυλης διάστασης στη γλώσσα, ενισχύοντας την ορατότητα των γυναικών στον πολιτικό χώρο. Η αναφορά στις ενενήντα εργαζόμενες δίνει έμφαση στην έμφυλη διάσταση του ζητήματος της εργασίας, εστιάζοντας στις γυναίκες που κινδυνεύουν να χάσουν τη δουλειά τους. Με αυτόν τον τρόπο, η ομιλήτρια αναδεικνύει την κοινωνική διάσταση της πολιτικής, συγκεκριμένα τη στήριξη των εργαζομένων και την προστασία των γυναικών σε επισφαλείς εργασιακές συνθήκες. Συνδυαστικά λοιπόν, η χρήση του όρου *βουλευτρια* αναδεικνύει τη στήριξη στις έμφυλες ταυτότητες και την προώθηση της ισότητας των φύλων, κάτι που συντάσσεται με φεμινιστικές αρχές και τη σύγχρονη πολιτική γλώσσα που χαρακτηρίζει το κόμμα της, ΣΥΡΙΖΑ-Προοδευτική Συμμαχία.

9. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΓ΄ - 1 ΜΑΡΤΙΟΥ 2022(βλ.παράρτημα 12)

ΑΛΕΞΗΣ ΤΣΙΠΡΑΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς): .....Έτσι ξεκινάει, από τα πολύ μικρά, και καταλήγουμε στην τυραννία. Διώξατε τη Βουλευτριά μας, την Αγγελική Αδαμοπούλου, τη Γιάννα Παπαδάκου, τον Κώστα Βαξεβάνη.

Ο Τσίπρας καταγγέλλει τη δίωξη της Αγγελικής Αδαμοπούλου, καθώς και των Γιάννας Παπαδάκου και Κώστα Βαξεβάνη, επισημαίνοντας φαινόμενα που θεωρούνται ως αντιδημοκρατικές πρακτικές. Ταυτόχρονα υπογραμμίζει την ανάγκη για γλωσσική ορατότητα των γυναικών, μέσω της χρήσης του όρου *βουλευτρια*. Η ρητορική του εντάσσεται στη γενικότερη αριστερή ιδεολογία της υπεράσπισης των δημοκρατικών δικαιωμάτων και ελευθεριών. Η επιλογή των παραδειγμάτων, με έμφαση στη δίωξη γυναικών και δημοσιογράφων, προωθεί μια ιδεολογία που εστιάζει στην προστασία των ευάλωτων ομάδων, στην ελευθεροτυπία και στη συμμετοχή γυναικών στη δημόσια ζωή. Παρατηρούμε πως ως αντιπρόσωπος κόμματος της αριστεράς (ΣΥΡΙΖΑ) συνάδει με την αριστερή ιδεολογία του ΣΥΡΙΖΑ σχετικά με τα δικαιώματα των γυναικών.

10. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΚΕ΄ - 19 ΜΑΪΟΥ 2021(βλ.παράρτημα 13)

1.ΚΡΙΤΩΝ - ΗΛΙΑΣ ΑΡΣΕΝΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Κύριε Υπουργέ, Βουλευτρίες και Βουλευτές, είμαι ένας νέος πατέρας.

2.ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ: ..... Ως παλαιό μέλος της Νέας Δημοκρατίας θέλω να σας πω ότι έχω εκπλαγεί ειλικρινά, διότι μέσα στο ναό της δημοκρατίας εσείς αμφισβητήσατε το δικαίωμα των Βουλευτών να εκφέρουν ελεύθερα τη γνώμη τους.

3.ΘΕΑΝΩ ΦΩΤΙΟΥ: Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, θα μπορούσα να παραιτηθώ τώρα από ομιλήτρια μετά την ομιλία της κ. Γιαννάκου

4.ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΛΕΥΡΗΣ: Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, πραγματικά σε αυτά τα θέματα .

5.ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ (ΜΠΑΜΠΗΣ) ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: Ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε. Νομίζω ότι δεν έχει τύχει να μιλήσω με άλλο Προεδρείο. Αυτό είναι καλό. Η αλήθεια είναι ότι θέλω, κατά πρώτον, να σας πω ότι ήμουν σε δυσκολία για το πώς μπορεί κανείς να τοποθετηθεί στα ζητήματα που ευλόγως έφεραν Βουλευτίνες της Νέας Δημοκρατίας, εν μέρει και η Αντιπολίτευση, στη συζήτησή μας..

6.ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Σοφία Σακοράφα): Το λόγο τώρα έχει η κ. Καφαντάρη από τον ΣΥΡΙΖΑ.

7.ΧΑΡΟΥΛΑ (ΧΑΡΑ) ΚΑΦΑΝΤΑΡΗ: Ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε. Κύριοι Υπουργοί, κυρίες και κύριοι Βουλευτές,

8.Συνεχίζουμε τώρα με τον κ. Θεόδωρο Δρίτσα από τον ΣΥΡΙΖΑ.

9.ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΔΡΙΤΣΑΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι Βουλευτές,σήμερα το πρωί....

10.Τον λόγο έχει ο κ. Κωνσταντίνος Ζαχαριάδης από το ΣΥΡΙΖΑ.

11.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. ... Οι Βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας λένε ότι το νομοσχέδιο δεν είναι πιστό στη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών και στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης

12.ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΟΥΤΣΗΣ: .....Πιστεύω εκ παραδρομής χθες σε μια ραδιοφωνική εκπομπή αναφερθήκατε στο ότι οι ενστάσεις των συναδέλφων Βουλευτριών της Νέας Δημοκρατίας

οφείλονται σε βιωματικές καταστάσεις, σε βιώματα..... Και είναι έπαινος, διότι θα ήθελα από τον Βήματος της Βουλής να κάνω την επισημάνση ότι θα έπρεπε και το πολιτικό σύστημα, οι συναδέλφισσες νυν και πρώην Βουλευτρίες ή οι άντρες Βουλευτές να συμμετέχουν, εάν το θέλουν βεβαίως και αν έχουν τέτοια βιώματα ή οποιοδήποτε βίωμα,

Στο απόσπασμα 1 ο Κρίτων-Ηλίας Αρσένης χρησιμοποιεί την επιφώνηση *βουλευτρίες* και *βουλευτές*, επιδεικνύοντας για ακόμη μία φορά ευαισθησία στη γλωσσική ορατότητα των φύλων. Μάλιστα το γεγονός πως αναφέρεται και στην ιδιότητα του ως πατέρα είναι προσπάθεια ανάδειξης της ισότητας των ευθυνών μέσα στην οικογένεια. Χρησιμοποιώντας και τον θηλυκό όρο του επαγγέλματος αντικατοπτρίζει τον προοδευτικό και ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα του ΜΕΡΑ25, που επικεντρώνεται στην ισότητα.

Στο απόσπασμα 2 η Μαριέττα Γιαννάκου δεν κάνει κάποια ιδιαίτερη αναφορά σε έμφυλες ταυτότητες. Χρησιμοποιεί το αρσενικό γένος για να συμπεριλάβει και τα δύο φύλα.

Στο απόσπασμα 3 η Θεανώ Φωτίου αναγνωρίζει και το αρσενικό και το θηλυκό γένος στον πολιτικό λόγο. Βέβαια επιλέγει να μη χρησιμοποιήσει τον θηλυκό επαγγελματικό όρο παρά το γεγονός ότι ανήκει σε αριστερό κόμμα.

Στο απόσπασμα 4 ο Αθανάσιος Πλεύρης δεν κάνει ειδική αναφορά σε έμφυλες ταυτότητες. Αναγνωρίζει ωστόσο και τον γυναικείο πληθυσμό μέσα στο Κοινοβούλιο, μέσα από την περιφραστική διατύπωση *κυρίες και κύριοι*

Στο κείμενο 5 ο Χαράλαμπος Παπαδημητρίου φαίνεται να αναγνωρίζει τη συμβολή γυναικών βουλευτών, αναφέροντας ότι ζητήματα που έθιξαν *βουλευτίνες* απασχολούν τη συζήτηση. Αυτό δείχνει ευαισθησία στη γλωσσική αναγνώριση των φύλων, χωρίς όμως να την τοποθετήσει στο επίκεντρο. Η χρήση του όρου *βουλευτίνες* από τον Χαράλαμπο Παπαδημητρίου, όπως φαίνεται στο απόσπασμα, αποτελεί παράδειγμα της χρήσης θηλυκών μορφών επαγγελματικών τίτλων, οι οποίες, όπως γνωρίζουμε, δεν είναι πάντα ευρέως αποδεκτές ή συχνά χρησιμοποιούμενες. Ο όρος, αν και γραμματικά σωστός, ενδέχεται να ακούγεται υποτιμητικός ή να προκαλεί συνειρμούς υποδεέστερης θέσης σε σχέση με τον καθιερωμένο και πιο συχνά χρησιμοποιούμενο όρο *βουλευτές*

Στο κείμενο 12 ο Νικόλαος Βούτσης επαινεί τη συμμετοχή και τις βιωματικές μαρτυρίες των *βουλευτριών*, ενθαρρύνοντας την ενίσχυση της γυναικείας φωνής στην πολιτική σκηνή. Η τοποθέτηση του αναδεικνύει την ανάγκη για μεγαλύτερη σύνδεση της πολιτικής με την κοινωνική πραγματικότητα και τα βιώματα των πολιτών, προάγοντας μια αριστερή προοδευτική ιδεολογία.

Συνολικά, και σε αυτά τα αποσπάσματα παρατηρούμε πως πολλοί εκπρόσωποι του αριστερού χώρου δεν χρησιμοποίησαν τον όρο *βουλευτρία*.

11. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΚΘ΄ Παρασκευή, 22 Νοεμβρίου 2024 (βλ.παράρτημα

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Μπορείτε να το κάνετε και υπάρχει τρόπος θεσμικά να γίνει. Αναφέρθηκε πριν και η Βουλευτριά μας, η κ. Δούρου, στο θέμα του ΕΚΑΒ....

Ο Γιώργος Ψυχογιός είναι πολιτικός και δικηγόρος, μέλος του ΣΥΡΙΖΑ-Προοδευτική Συμμαχία, έχει έντονη δραστηριότητα σε θέματα κοινωνικών δικαιωμάτων, μεταναστευτικής πολιτικής και δικαιωμάτων ευάλωτων ομάδων. Τον Οκτώβριο του 2015 εξελέγη Γραμματέας της Βουλής των Ελλήνων με ευρεία πλειοψηφία, ενώ στις εκλογές του Ιουλίου 2019 επανεξελέγη βουλευτής Κορινθίας με το ψηφοδέλτιο του ΣΥΡΙΖΑ. Ο ίδιος αναδεικνύει τις έμφυλες ταυτότητες μέσω της γλωσσικής του επιλογής, η οποία απευθύνεται στο «εσωτερικό», ενδοπαραταξιακό κοινό, όπως προκύπτει και από τη χρήση της κτητικής αντωνυμίας *μας*.

12. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ Ε΄ - 23 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2019

1.ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΦΩΚΑΣ: Αγαπητέ Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, σήμερα γράφεται μια μαύρη σελίδα στην ιστορία της πατρίδας μας

2.ΜΑΡΙΑ ΑΝΤΩΝΙΟΥ: Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, λοιπόν, μέσα σε κλίμα συναλλαγής και αναθυμιάσεων από τα ληγμένα δακρυγόνα στο Σύνταγμα απέναντι σε μικρά παιδιά και γιαγιάδες, τους ντουμπλ φας, που έχουν δύο όψεις, Βουλευτές που ανήκουν ταυτόχρονα σε δύο κοινοβουλευτικές ομάδες –και ΣΥΡΙΖΑ και ΑΝΕΛ

3.ΣΠΥΡΙΔΩΝ - ΑΔΩΝΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Κατ' αρχάς, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ήθελα να πω ότι αναμφίβολα, όλοι οι Βουλευτές, έχουμε βρεθεί σε κρίσιμες συνεδριάσεις και σε κρίσιμες ψηφοφορίες.

4.ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Κυρίες κύριοι Βουλευτές

5.ΖΩΗ ΛΙΒΑΝΙΟΥ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Κυρίες και κύριοι Υπουργοί, κυρίες και κύριοι Βουλευτές

6.ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΑΡΚΟΥ: Σας ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, για τη σημερινή Συμπολίτευση το θέμα που συζητούμε

7.Τον λόγο έχει η κ. Σκουφά Ελισσάβετ, Βουλευτρία Πιερίας του ΣΥΡΙΖΑ. ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ ΣΚΟΥΦΑ

8.ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε την κ. Σκουφά Ελισσάβετ, Βουλευτρία Πιερίας του ΣΥΡΙΖΑ.

Στα αποσπάσματα 7 και 8, ο όρος *βουλευτρία* χρησιμοποιείται τόσο από την ίδια όσο και από τον προεδρεύοντα. Η χρήση του θηλυκού όρου αποτελεί συνειδητή επιλογή που

ενδέχεται να υποδηλώνει ιδεολογική ευαισθησία ως προς τη θηλυκοποίηση επαγγελματικών τίτλων, η οποία ευθυγραμμίζεται με τις γενικότερες αξίες της Αριστεράς και της προώθησης της ισότητας των φύλων.

Αντίθετα στα υπόλοιπα αποσπάσματα δεν παρατηρείται στις αναφορές των βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας ή του ΚΙΝΑΛ, όπου η χρήση παραμένει θεσμικά ουδέτερη.

3.4. Συζήτηση των δεδομένων

Πριν προχωρήσουμε στη σύνοψη των ευρημάτων της ανάλυσης δεδομένων, απαραίτητη κρίνεται μια εννοιολογική διασάφηση των όρων *αριστερός-δεξιός*.

Όπως επισημαίνουν οι Καμηλάκη & Μαρκόπουλος (2018), τα δίπολα *αριστερός/δεξιός* και *προοδευτικός/συντηρητικός*, αν και αποτελούν διαχρονικά βασικούς άξονες της ελληνικής πολιτικής ζωής, ωστόσο από πολλούς μελετητές έχει αμφισβητηθεί η αξιοπιστία τους ως εργαλείων για την ταξινόμηση των ιδεολογικών ταυτοτήτων. Ειδικότερα, θεωρείται ότι δεν είναι σε θέση πλέον να καλύψουν τη σύνθετη φύση της σύγχρονης κοινωνίας, η οποία έχει αλλάξει σημαντικά με την ανάπτυξη των μεταβιομηχανικών κοινωνικών δομών. Πλέον υπάρχει μεσαιοποίηση του πολιτικού χώρου και άμβλυνση των ιδεολογικών αποχρώσεων. Επομένως, η χρήση των όρων στην παρούσα ΜΔΕ χρησιμοποιείται γενικευτικά για την ταξινόμηση και ερμηνεία των δεδομένων.

Με βάση την ανάλυση που προηγήθηκε, η χρήση των όρων *βουλευτής* και *βουλευτρια* στο κοινοβουλευτικό και πολιτικό λόγο φέρει σαφή ιδεολογική σηματοδότηση και συνδέεται άμεσα με κοινωνικές, πολιτισμικές και πολιτικές αντιλήψεις για το φύλο και τη γλώσσα.

Μελετώντας και αναλύοντας τα δελτία τύπου διαπιστώθηκε ότι η χρήση του όρου *βουλευτρια* αποτελεί συνειδητή γλωσσική επιλογή που αντανακλά κοινωνικές, πολιτικές και ιδεολογικές στάσεις. Συγκεκριμένα, ο όρος χρησιμοποιείται ως ετεροπροσδιορισμός συχνότερα από τρίτα πρόσωπα, όπως συντάκτες δελτίων τύπου ή τα επικοινωνιακά επιτελεία των κομμάτων, χωρίς να είναι σαφές αν οι ίδιες οι γυναίκες πολιτικοί στις οποίες αποδίδεται τον υιοθετούν ως αυτοπροσδιορισμό τους. Αυτή η γλωσσική διαφοροποίηση υπογραμμίζει τη σημασία του πλαισίου, καθώς η επιλογή του όρου *βουλευτρια* φαίνεται να εξυπηρετεί την ανάδειξη της γυναικείας παρουσίας και της ισότητας των φύλων στον δημόσιο βίο, ιδιαίτερα σε πολιτικά ή ιδεολογικά προοδευτικά περιβάλλοντα.

Εντούτοις, η παράλληλη χρήση του όρου *βουλευτής* σε ορισμένα συμφραζόμενα αναδεικνύει την επίδραση των παραδοσιακών γλωσσικών προτύπων, τα οποία δεν αναγνώριζαν τη διάκριση φύλου σε επαγγελματικούς τίτλους.

Συνολικά, σε ό,τι αφορά τα δελτία τύπου, η γλωσσική επιλογή συνδέεται στενά με τον ευρύτερο αγώνα για την έμφυλη ισότητα, αναδεικνύοντας τις προκλήσεις αλλά και την πρόοδο προς μια πιο συμπεριληπτική δημόσια γλώσσα. Όπως αναφέρουν οι Αρχάκης και Τσάκωνα (2011, σ. 150), «οι δημοσιογράφοι κατασκευάζουν συγκεκριμένες ταυτότητες τόσο για τους ίδιους όσο και για τους πολιτικούς, των οποίων τη δράση και τον λόγο μεταφέρουν στο αναγνωστικό κοινό. Οι ταυτότητες αυτές καθορίζονται δραστικά από την πολιτική τοποθέτηση του εντύπου στο οποίο εργάζονται».

Σε ό,τι αφορά στο άλλο κειμενικό υποσώμα, η μελέτη των πρακτικών της Βουλής των Ελλήνων αποκαλύπτει ποικιλία στη χρήση των όρων *βουλευτής* και *βουλευτρια* για την αναφορά σε γυναίκες μέλη του Κοινοβουλίου. Σε ορισμένες συνεδριάσεις, άνδρες βουλευτές χρησιμοποιούν τον όρο *βουλευτής* για γυναίκες συναδέλφους τους, ενώ σε άλλες περιπτώσεις προτιμούν τον όρο *βουλευτίνα*. Παράλληλα, παρατηρείται ότι ορισμένες γυναίκες βουλευτές αυτοαποκαλούνται με το όρο *βουλευτής* ενώ άλλες προτιμούν τον θηλυκό τύπο *βουλευτίνα*.

Αυτό που προκύπτει ως ξεκάθαρο συμπέρασμα είναι ότι η χρήση γλωσσικών όρων όπως *βουλευτής* και *βουλευτρια* συνδέεται με ιδεολογικές τοποθετήσεις που συχνά αντικατοπτρίζουν τις θέσεις των πολιτικών κομμάτων. Οι προοδευτικοί δυνάμεις όπως το ΣΥΡΙΖΑ και το ΜέΡΑ25, που αποτελούν κόμματα της Αριστεράς, τείνουν να δίνουν περισσότερη έμφαση στην έμφυλη ορατότητα μέσω της χρήσης στη γλώσσα, καθώς έχουν πιο ευαισθητοποιημένη στάση απέναντι σε ζητήματα έμφυλης ισότητας ή υποστηρίζουν πολιτικές για την προώθηση των δικαιωμάτων των γυναικών – άρα η επιλογή του θηλυκού όρου συνδέεται με την ευρύτερη πολιτική αντζέντα των κομμάτων αυτών. Υποστηρίζουν ενεργά τη χρήση του όρου *βουλευτρια*, είτε με αυτοπροσδιορισμούς είτε με ετεροπροσδιορισμούς, εντάσσοντας τη θηλυκοποίηση επαγγελματικών τίτλων στη στρατηγική τους για την καταπολέμηση του γλωσσικού σεξισμού. Θεωρούν ότι ο όρος αναδεικνύει τη συμβολή των γυναικών στη δημόσια ζωή.

Αντίθετα, οι παραδοσιακά θεωρούμενοι ως συντηρητικοί ομιλητές, όπως αυτοί της Νέας Δημοκρατίας (κεντροδεξιά), επικεντρώνονται περισσότερο στον θεσμικό χαρακτήρα και λιγότερο σε φεμινιστικές ιδεολογίες. Με άλλα λόγια προτιμούν τη χρήση του όρου *βουλευτής* για γυναίκες, τονίζοντας ότι πρόκειται για ουδέτερο όρο που δεν εισάγει διακρίσεις. Θεωρούν ότι η ισότητα επιτυγχάνεται μέσα από τη μη διαφοροποίηση στη γλώσσα και την αποφυγή εστίασης στο φύλο. Η στάση αυτή αντανακλά μια πιο παραδοσιακή προσέγγιση, που υποστηρίζει τη διατήρηση των καθιερωμένων γλωσσικών τύπων. Η διαφοροποίηση ως προς το φύλο ενίοτε επιτυγχάνεται με την προσφώνηση «κυρίες και κύριοι βουλευτές».

Το ΠΑΣΟΚ (κέντρο-κεντροαριστερά) ακολουθεί μεικτή προσέγγιση στη χρήση των όρων,

επιδεικνύοντας ευελιξία ανάλογα με το πλαίσιο. Απαντώντας λοιπόν στα ερευνητικά ζητήματα που τέθηκαν εξ αρχής μπορούν να εξαχθούν τα εξής: Ο όρος *βουλευτής* χρησιμοποιείται με ουδέτερο έμφυλοπεριεχόμενο. Από την άλλη πλευρά, ο όρος *βουλευτρια* χρησιμοποιείται για να τονίσει το φύλο, κυρίως όταν η αναφορά γίνεται σε γυναίκες που συμμετέχουν στη συζήτηση ή σε συγκεκριμένα θέματα που αφορούν τη γυναικεία παρουσία στο πολιτικό σώμα ή στον ευρύτερο κοινωνικό βίο. Αξίζει επίσης να αναφέρουμε πως παρά την προσπάθεια να δοθεί ειδική έμφαση στην παρουσία των γυναικών στον πολιτικό χώρο, ο όρος *βουλευτρια* ενδέχεται να αποκτήσει μια ειρωνική ή μειωτική χροιά, υπονοώντας ότι η γυναίκα είναι μια εξαίρεση ή ιδιαιτερότητα στον ανδροκρατούμενο πολιτικό χώρο. Αυτή η γλωσσική διαφοροποίηση υπογραμμίζει το φύλο ως χαρακτηριστικό που πρέπει να αναγνωριστεί, αντί να θεωρείται αυτονόητο. Επίσης, η χρήση του θηλυκού τίτλου μπορεί να ενισχύσει την αίσθηση ότι η πολιτική θέση δεν είναι πλήρως αναγνωρισμένη ως κανονική για τις γυναίκες, αφού απαιτεί ξεχωριστή αναφορά. Αυτές οι γλωσσικές διαφοροποιήσεις ενδέχεται να ενδυναμώσουν τις υπάρχουσες έμφυλες ανισότητες και να επηρεάσουν την αντίληψη της κοινωνίας για τη θέση των γυναικών στην πολιτική ζωή.

Ο όρος *βουλευτίνα* χρησιμοποιείται σπανιότερα, καθώς θεωρείται ενδεχομένως πιο ανεπίσημος ή λαϊκός τύπος, και συχνά φέρει κοινωνικές αποχρώσεις που δεν θεωρούνται κατάλληλες για επίσημες περιστάσεις. Ωστόσο, το γεγονός της επιλογής του ενίοτε με ουδέτερη και όχι μειωτική χροιά δεικνύει ότι ενδέχεται συγχρονικά να έχει αποφορτισθεί/ αποστιγματιστεί και να χρησιμοποιείται ουδέτερα ως έμφυλος τύπος.

Συνοψίζοντας, θα μπορούσαμε να πούμε πως υπάρχει αναγνώριση του φύλου στη πολιτική γλώσσα, αλλά είναι επιφανειακή και περιορισμένη ακόμα. Μάλιστα χρησιμοποιείται κυρίως σε θεματολογίες που σχετίζονται με ανθρώπινα δικαιώματα. Σε πολλές περιπτώσεις, το φύλο παραμένει δευτερεύον στην πολιτική συζήτηση. Η ανάλυση των πρακτικών της Βουλής δείχνει ότι δεν υπάρχει ομοιομορφία στη χρήση των όρων *βουλευτής* και *βουλευτίνα* για τις γυναίκες μέλη του Κοινοβουλίου, αντανakλώντας τις εξελισσόμενες αντιλήψεις για το φύλο και τη γλώσσα, αν και η τελική επιλογή εξαρτάται και από τις προσωπικές προτιμήσεις των βουλευτών ή των Προεδρεύοντων.

Συνεπώς, η γλώσσα στην Ελλάδα αντιπροσωπεύεται στην αποτύπωση της νέας έμφυλης πραγματικότητας, ιδιαίτερα στα κέντρα εξουσίας. Η κυριαρχία του όρου *βουλευτής* έναντι του *βουλευτριά* και η αντίσταση στη χρήση έμφυλων τύπων αναδεικνύουν την αντίφαση μεταξύ της επίσημης γλωσσικής πολιτικής και της πραγματικής κατάστασης της γλωσσικής χρήσης, ακόμη και σε χώρους όπως το Κοινοβούλιο.

Γενικά, η θηλυκοποίηση των επαγγελματικών τίτλων στα πρακτικά της Βουλής αποτελεί ένδειξη της εξελισσόμενης γλωσσικής πρακτικής στην Ελλάδα, που στοχεύει στην προώθηση της έμφυλης ισότητας και στην αναγνώριση του ρόλου των γυναικών σε όλες τις περιοχές της κοινωνίας.

Συμπερασματικά, η χρήση του όρου *βουλευτριών* έχει μια ιδεολογική σηματοδότηση, καθώς σχετίζεται με την αναγνώριση της γυναικείας συμμετοχής και εκπροσώπησης στο κοινοβούλιο και στην πολιτική γενικότερα. Η γλώσσα αντανakλά τις κοινωνικές αντιλήψεις και αξίες, και η ειδική αναφορά στις *βουλευτίνες* μπορεί να ερμηνευτεί ως απόδειξη της στροφής προς μια πιο ισότιμη και ευαισθητοποιημένη πολιτική κουλτούρα που προάγει την ένταξη όλων των φύλων στην πολιτική διαδικασία.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Η χρήση επαγγελματικών όρων, τίτλων ή ρόλων σε αρσενικό ή θηλυκό γένος συνδέεται συχνά με το φύλο των ατόμων που κατά κύριο λόγο ασκούν το εκάστοτε επάγγελμα. Παράλληλα, υπάρχουν επαγγέλματα τα οποία, αν και ασκούνται πλέον εξίσου από άνδρες και γυναίκες, δεν έχουν ακόμη αποκτήσει αντίστοιχους θηλυκούς όρους. Πρόκειται στην ουσία για προσωποποίηση των επαγγελμάτων.

Ενδιαφέρον για τη σκιαγράφηση μιας διδακτικής πρότασης, η οποία θα αξιοποιεί τους θηλυκούς επαγγελματικούς όρους, είναι η εξέταση των έμφυλων αναπαραστάσεων στα σχολικά εγχειρίδια. Ενδεικτικά αναφέρονται παραδείγματα, μέσω των οποίων προάγεται η δημιουργία στερεοτύπων στα επαγγέλματα: Η Γλώσσα μου Ε' τάξης: «Βάζω υποψηφιότητα ως βουλευτής», «μ' αυτήν ασχολείται ο πολιτικός» / Ιστορία ΣΤ' τάξης: «βουλευτές» (ΙΣΤΤΕ:24), «αριθμό γυναικών βουλευτών» (ΙΣΤΤΕ:45) / Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή ΣΤ' τάξης: «να καλέσουμε στο σχολείο να μιλήσει ο αγροτικός γιατρός, μια κοινωνική λειτουργός ή μια αδελφή νοσοκόμα» (ΚΠΑΣΤ: 47) / (βιβλίο για το δάσκαλο), «πολιτικά πρόσωπα είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Πρωθυπουργός, οι Υπουργοί κ.ά.» (ΚΠΑΣΤ: 20). (Κογκίδου, 2007).

4.1. Σκοπός

Η διδακτική πρόταση της εργασίας αυτής επικεντρώνεται στη διδασκαλία του μαθήματος της Έκθεσης-έκφρασης της Α' Λυκείου, μέσω του μοντέλου των πολυγραμματισμών των Kalantzis&Cope (1993). Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται η αξιοποίηση του κοινοβουλευτικού λόγου για την ενίσχυση της γλωσσικής επίγνωσης των μαθητών, εστιάζοντας στις έμφυλες ταυτότητες και την πολιτική γλώσσα.

Εξάλλου όπως αναφέρει ο Androutsopoulos(2010), τα κείμενα μαζικής κουλτούρας, μέσω των επιλογών των συγγραφέων σε όλα τα επίπεδα, αναπαριστούν την κοινωνιογλωσσική

πραγματικότητα, απηχώντας ιδεολογίες για τη γλώσσα και την κοινωνική πραγματικότητα. Συνεπώς, ο βασικός στόχος που τίθεται είναι να αναπτυχθεί κριτικό βλέμμα εκ μέρους των μαθητών/τριών απέναντι στις αναπαραστάσεις της κοινωνιογλωσσικής πραγματικότητας (Στάμου 2012). Τέλος, επιδιώκεται να αναδειχθούν τα στερεότυπα φύλου που αναπαράγονται μέσω της γλώσσας και να προαχθεί η συνείδηση των μαθητών για τις έμφυλες ανισότητες, μέσω της κριτικής ανάλυσης του λόγου. Οι μαθητές/μαθήτριες θα μπορέσουν να εμπλακούν έχοντας ενεργό ρόλο στο μάθημα, να δημιουργήσουν και να αντιληφθούν πώς η γλώσσα διαμορφώνει και αναπαράγει κοινωνικές σχέσεις εξουσίας, ενισχύοντας την ευαισθητοποίησή τους για την ισότητα των φύλων.

Μετά το πέρας της διδασκαλίας, στόχος είναι οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση να:

1. Αναγνωρίσουν την ύπαρξη έμφυλης διάκρισης στον κοινοβουλευτικό λόγο, εντοπίζοντας τα γλωσσικά στοιχεία που σχετίζονται με συγκεκριμένες επιλογές.
2. Αναγνωρίσουν τις διαφορετικές κατηγορίες έμφυλης αξιολόγησης που διαμορφώνονται μέσω αυτών των όρων (π.χ. αν η χρήση τους αντικατοπτρίζει ή αναπαράγει στερεότυπα).
3. Σκεφτούν πώς οι γλωσσικές επιλογές στο κοινοβουλευτικό λόγο διαμορφώνουν τις κοινωνικές αντιλήψεις για τις έμφυλες ταυτότητες και τις πολιτικές θέσεις εξουσίας.

4.2. Οι πολυγραμματισμοί ως διδακτική προσέγγιση: τα τέσσερα στάδια

Τα κείμενα αυτά μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο διδασκαλίας για τους μαθητές της Ά λυκείου στο μάθημα της έκφρασης-έκθεσης. Απώτερος στόχος είναι οι μαθητές να αντιληφθούν τη σημασία του λόγου για την κοινωνική ζωή ώστε να αποκτήσουν κριτική και υπεύθυνη στάση, για να μπορούν να συμμετέχουν στα κοινά.

Η πρόταση αξιοποιεί το μοντέλο των πολυγραμματισμών και περιλαμβάνει τα στάδια της τοποθετημένης πρακτικής, της ανοιχτής διδασκαλίας, της κριτικής πλαισίωσης και της μετασχηματισμένης πρακτικής. Πραγματοποιείται στα πλαίσια 3 ώρης διδασκαλίας και προσφέρει τη δυνατότητα στους μαθητές να εξετάσουν τη σχέση γλώσσας, φύλου και εξουσίας με τρόπο βιωματικό και κριτικό. Αρχικά, η **τοποθετημένη πρακτική** επικεντρώνεται στη χρήση κειμένων τα οποία τα ίδια τα παιδιά θα επιλέξουν από τα πρακτικά της Βουλής των Ελλήνων. Στη συνέχεια, η **ανοιχτή διδασκαλία** στοχεύει να βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν πώς λειτουργούν οι μηχανισμοί που διαμορφώνουν τα κείμενα, με έμφαση στα γλωσσικά στοιχεία που συμβάλλουν στη δομή και κατανόησή τους. Η **κριτική πλαισίωση** αφορά την ερμηνεία των κειμένων με βάση το επικοινωνιακό τους πλαίσιο και τον κοινωνικό ή ιδεολογικό τους χαρακτήρα. Τέλος, η **μετασχηματισμένη πρακτική** συνίσταται στη μεταφορά και προσαρμογή των κειμένων από ένα κοινωνιοπολιτισμικό πλαίσιο σε ένα άλλο, ενισχύοντας τη σύνδεση με διαφορετικά περιβάλλοντα (Στάμου, Πολίτης.σ.184).

Ειδικότερα:

4.2.1. Τοποθετημένη πρακτική

Η τοποθετημένη πρακτική συνδέει τη γλωσσική ανάλυση με την πραγματική ζωή των μαθητών/τριών, καθώς τους ενθαρρύνει να εξετάσουν το πώς η γλώσσα που χρησιμοποιείται σε πραγματικά κοινοβουλευτικά κείμενα, διαμορφώνοντας τις αντιλήψεις για το φύλο και την εξουσία. Οι μαθητές/τριες σε αυτό το πλαίσιο θα αναζητήσουν και θα επεξεργαστούν αποσπάσματα από πρόσφατες συνεδριάσεις για θέμα που απασχολεί εκείνη τη συγκεκριμένη περίοδο την κοινωνία. Αρχικά θα μοιραστεί στους μαθητές/τριες φωτοτυπία των υπό επεξεργασία κειμένων που συγκεντρώθηκαν. Εν συνέχεια, θα πραγματοποιηθεί ανάγνωση των κειμένων στην τάξη από τον/την διδάσκοντα/διδάσκουσα.

Έτσι σε αυτό το πρώτο στάδιο, οι μαθητές/τριες εισάγονται στο θέμα μέσω της παρουσίασης αυθεντικών κοινοβουλευτικών κειμένων, που περιλαμβάνουν τη χρήση των όρων *βουλευτής* και *βουλευτρια*. Αρχικά, οι μαθητές εργάζονται ατομικά ή σε ομάδες, εξετάζοντας αποσπάσματα για να εντοπίσουν τη συχνότητα και το πλαίσιο χρήσης συγκεκριμένων όρων.

Οι μαθητές παρατηρούν τη χρήση του αρσενικού και του θηλυκού γένους και καταγράφουν τις εντυπώσεις τους. Κατά τη συζήτηση που ακολουθεί, ενθαρρύνονται να αναγνωρίσουν πώς η γλώσσα αντικατοπτρίζει κοινωνικές αντιλήψεις και έμφυλες δυναμικές.

Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- 1) Ποιος όρος χρησιμοποιείται συχνότερα; Γιατί;
- 2) Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα σε ομιλίες ανδρών και γυναικών πολιτικών;
- 3) Πώς επηρεάζει η χρήση του κάθε όρου την αντίληψη του ακροατηρίου για τη γυναικεία παρουσία στην πολιτική;

4.2.2 Ανοιχτή διδασκαλία

Σε αυτό το στάδιο, οι μαθητές εισάγονται στις θεωρητικές βάσεις της σχέσης γλώσσας και φύλου. Οι μαθητές πρέπει να συνειδητοποιήσουν τους μηχανισμούς οικοδόμησης των κειμένων (Αρχάκης και Τσάκωνα 2011, σ. 215). Παρουσιάζονται έννοιες όπως ο γλωσσικός σεξισμός, η έμφυλη γλωσσική ταυτότητα και η χρήση της γλώσσας ως μέσου εξουσίας. Στοιχεία του τρισδιάστατου μοντέλου του Fairclough θα ενεργοποιηθούν, προσαρμοσμένα στην ηλικία και το αντιληπτικό επίπεδο των παιδιών.

Η διδασκαλία περιλαμβάνει παραδείγματα από τα κοινοβουλευτικά κείμενα. Διανέμονται

στους μαθητές τα πρώτα φύλλα εργασίας. Οι μαθητές συμμετέχουν ενεργά, απαντώντας σε ερωτήσεις και εκφράζοντας απόψεις. Κάθε ομάδα εστιάζει σε διαφορετική πτυχή: τη γλωσσική μορφή (λεξιλόγιο, γραμματική), το συγκεκριμένο (ποιος μιλάει, σε ποιο πλαίσιο)

Ενδεικτικέςερωτήσεις:

- 1) Πώς επηρεάζει ο γλωσσικός σεξισμός την αναπαραγωγή κοινωνικών ανισοτήτων;
- 2) Πώς οι ιδεολογίες αντανακλώνται στη γλωσσική επιλογή;
- 3) Ποια είναι η επίδραση του φύλου στο λεξιλόγιο και τη γραμματική που χρησιμοποιείται στα κείμενα
- 4) Πώς διαφοροποιείται η γλωσσική χρήση ανάλογα με το συγκεκριμένο (πολιτική, καθημερινή ζωή
- 5) Ποιες λέξεις ή εκφράσεις αναπαράγουν στερεότυπα σχετικά με το φύλο

4.2.3 Κριτική πλαισίωση

Στο πλαίσιο αυτό οι μαθητές /τριες θα βοηθηθούν να εξοικειωθούν με τρόπους αποδόμησης των αφηγήσεων, ώστε να μπορούν και να τοποθετούνται κριτικά.

Οι μαθητές, χωρισμένοι σε ομάδες, αναλύουν τα κοινοβουλευτικά κείμενα με βάση το μοντέλο του Fairclough, και τις κοινωνικές προεκτάσεις (που η γλώσσα επηρεάζει την αντίληψη του φύλου).

Η συζήτηση επικεντρώνεται στις στρατηγικές που προωθούνται για την προβολή πολιτικών ταυτοτήτων και στις ιδεολογικές προεκτάσεις της γλωσσικής επιλογής. Οι ομάδες παρουσιάζουν τα ευρήματά τους στην τάξη και ακολουθεί διάλογος, όπου ο καθένας εκφράζει ελεύθερα την γνώμη του.

Ενδεικτικέςερωτήσεις:

- 1) Πώς διαμορφώνει η γλώσσα την αντίληψη για τη θέση της γυναίκας στην πολιτική;
- 2) Υπάρχουν παραδείγματα όπου η χρήση του όρου *βουλευτρία* ενισχύει την ορατότητα των γυναικών;
- 3) Σε ποιο βαθμό οι γλωσσικές επιλογές αντανακλούν ή αμφισβητούν στερεότυπα;

4.2.4. Μετασχηματισμένη Πρακτική

Στο τελικό στάδιο, σχετίζεται με την αναπλαισιωμένη παραγωγή λόγου σε διαφοροποιημένες περιστάσεις επικοινωνίας, σύμφωνα με την εμπειρία των μαθητών/τριών καθώς και την κριτική τους γλωσσική επίγνωση (Αρχάκης& Τσάκωνα 2011σ.217). Οι μαθητές καλούνται να δημιουργήσουν δικά τους πολιτικά κείμενα (ομιλίες, άρθρα γνώμης) που προάγουν την ισότητα φύλων. Εφαρμόζουν τις γνώσεις τους για να επιλέξουν γλωσσικές στρατηγικές που αποφεύγουν τον γλωσσικό σεξισμό και ενισχύουν την έμφυλη ισότητα.

Τα κείμενα παρουσιάζονται και συζητούνται στην τάξη, με έμφαση στον τρόπο που η γλωσσική επιλογή επηρεάζει το μήνυμα. Παράλληλα, οι μαθητές δέχονται ανατροφοδότηση και προσαρμόζουν τη γραφή τους όπου χρειάζεται.

ΣΚΟΠΟΣ:

Οι μαθητές/τριες που αναπτύσσουν πολιτικά κείμενα που προωθούν την ισότητα των φύλων, χρησιμοποιώντας τη γλώσσα και άλλες μορφές τέχνης, όπως η εικόνα ή η φωτογραφία, θα ενισχύσουν την κριτική τους γλωσσική σκέψη και θα εξετάσουν πώς η γλώσσα και η εικόνα μπορεί να συνεργαστούν για να προωθήσουν την έμφυλη ισότητα.

Ενδεικτική δραστηριότητα:

Ζητείται από τα παιδιά να δουλέψουν πιο δημιουργικά, μετασχηματίζοντας π.χ. όσα έμαθαν σε ένα νέο κειμενικό είδος, αξιοποιώντας άλλα σημειωτικά συστήματα (π.χ. τέχνη).

Χωρίζονται σε ομάδες και καλούνται να επιλέξουν ένα συγκεκριμένο κοινωνικό ή πολιτικό θέμα που αφορά την ισότητα των φύλων (π.χ. το δικαίωμα των γυναικών στην εργασία, η βία κατά των γυναικών, η αναγνώριση του τρίτου φύλου κ.ά.).

Στη συνέχεια, καλούνται οι μαθητές να δημιουργήσουν ένα οπτικό έργο τέχνης (π.χ. αφίσα, σκίτσο, βίντεο κ.ά.), το οποίο να υποστηρίζει το μήνυμα του πολιτικού τους κειμένου. Αυτό το έργο περιέχει σύμβολα και χρώματα που ενισχύουν το μήνυμα της ισότητας των φύλων και προάγουν την αλληλεγγύη.

Έπειτα προκειμένου να ολοκληρωθεί και αυτό το στάδιο

Κάθε ομάδα παρουσιάζει το πολιτικό κείμενο και το έργο τέχνης στην τάξη. Οι μαθητές θα συζητήσουν πώς η γλωσσική τους επιλογή και τα σύμβολα που χρησιμοποίησαν ενίσχυσαν ή μπορούσαν να αλλοιώσουν το μήνυμα της έμφυλης ισότητας.

Οι υπόλοιποι παρέχουν μαθητές ανατροφοδότησης και προτείνουν τρόπους βελτίωσης, εστιάζοντας στη χρήση της σεξιστικής γλώσσας και στον τρόπο που η τέχνη ενισχύει το μήνυμα.

Με τη διδακτική αυτή πρόταση, οι μαθητές κατανοούν τη σύνδεση της γλώσσας με την αναπαραγωγή έμφυλων στερεοτύπων, αναπτύσσουν κριτική σκέψη μέσω της ανάλυσης των κοινοβουλευτικών κειμένων και καλλιεργούν δεξιότητες παραγωγής λόγου που προάγει την ισότητα μεταξύ των φύλων.

5. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία, με κεντρικό άξονα τους όρους *βουλευτής, βουλευτίνι, βουλευτρία*, εξέτασε την επίδραση του γλωσσικού σεξισμού στον κοινοβουλευτικό λόγο. Στο πρώτο κεφάλαιο τέθηκε η εισαγωγή των βασικών ερωτημάτων της μελέτης και τη σημασία

της γλώσσας ως εργαλείο διαμόρφωσης κοινωνικών αντιλήψεων και έμφυλων ταυτοτήτων. Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναπτύχθηκε το θεωρητικό πλαίσιο που περιλάμβανε μια εκτενή ανασκόπηση της βιβλιογραφίας για το φύλο και τη γλώσσα. Εξετάστηκε ο γλωσσικός σεξισμός και η κατασκευή έμφυλων στερεοτύπων, με ιδιαίτερη αναφορά στην περίπτωση των θηλυκών επαγγελματικών ουσιαστικών, όπως η *βουλεύτρια* και αναφέρθηκαν τα χαρακτηριστικά του κοινοβουλευτικού λόγου.

Στο τρίτο κεφάλαιο, παρουσιάστηκε η ερευνητική μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, με έμφαση στην κριτική ανάλυση λόγου και τη μελέτη της μέχρι τώρα βιβλιογραφία. Ακολούθησε η ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν, με στόχο την κατανόηση των τρόπων με τους οποίους η γλώσσα αναπαράγει ή αμφισβητεί τα έμφυλα στερεότυπα. Στο τέλος του κεφαλαίου, τα συμπεράσματα αποσαφήνισαν την επίδραση του γλωσσικού σεξισμού στον κοινοβουλευτικό λόγο και την ανάγκη για κριτική απόκριση των γλωσσικών μορφών που ενισχύουν τις έμφυλες ανισότητες.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, η διδακτική πρόταση παρουσιάστηκε ως ένα καινοτόμο εργαλείο για τη γλωσσική εκπαίδευση, το οποίο χρησιμοποιεί τους πολυγραμματισμούς ως βασική διδακτική προσέγγιση. Περιγράφηκαν οι στόχοι και τα στάδια της πρότασης: τοποθετημένη πρακτική, ανοιχτή διδασκαλία, κριτική πλαισίωση και μετασχηματισμένη πρακτική. Αυτές οι στρατηγικές στοχεύουν στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης στους μαθητές και στη συνειδητοποίηση των τρόπων με τους οποίους η γλώσσα διαμορφώνει τις κοινωνικές σχέσεις εξουσίας και τα έμφυλα στερεότυπα.

Συνοψίζοντας, η εργασία καταδεικνύει τη σημασία της γλώσσας στη διαμόρφωση έμφυλων στερεοτύπων και στη δημιουργία κοινωνικών αντιλήψεων, ενώ προτείνει μια διδακτική προσέγγιση για την κριτική ανάλυση του κοινοβουλευτικού λόγου, ενισχύοντας την ευαισθητοποίηση των μαθητών απέναντι στις έμφυλες ανισότητες. Η εφαρμογή της διδακτικής πρότασης με τη χρήση των πολυγραμματισμών προσφέρει στους μαθητές τα εργαλεία για να κατανοήσουν και να επηρεάσουν τις γλωσσικές επιλογές που διαμορφώνουν τις κοινωνικές σχέσεις εξουσίας και την έμφυλη ισότητα.

□

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Αλβανούδη, Α. (2005). Θηλυκά επαγγελματικά και ιδεολογίες του φύλου. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα*, 25, 543–553.

Αναστασιάδη -Συμεωνίδη Α. & Χειλά -Μαρκοπούλου Δ. (2003). Συγχρονικές και διαχρονικές τάσεις στο γένος της Ελληνικής-Μία θεωρητική πρόταση. Στο: Α. Αναστασιάδη Συμεωνίδη, Α. Ράλλη & Δ. Χειλά -Μαρκοπούλου (επιμ.), *Θέματα Νεοελληνικής Γραμματικής -Το Γένος*, 18-36. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Αρχάκης, Αργύρης & Κονδύλη, Μαριάννα. (2011). *Εισαγωγή σε ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας* (3η αναθ. εκδ.). Αθήνα: Εκδόσεις Νήσος.

Αρχάκης, Α. & Τσάκωνα, Β. 2011. *Ταυτότητες, Αφηγήσεις και Γλωσσική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Πατάκης.

Βέικου, Μ. (χ.χ.). *Κοινωνικό φύλο (Φύλο και κοινωνιολογία)*. Ανακτήθηκε από: https://spiridoulou.files.wordpress.com/2012/06/koinoniko_fylo.pdf

Butler, J. *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. Routledge, 1990.

Γεωργιάδου, Ζ. (2024). Φύλο και κοινωνική κατασκευή: Έμφυλες ταυτότητες στον χώρο. Στο Μ. Στρατηγάκη (Επιμ.), *Έμφυλες προσεγγίσεις της κοινωνικής πολιτικής* (σσ. 76–93). Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Γεωργαλίδου, Μ., Γκασούκα, Μ., Λαμπροπούλου, Σ., Φουλίδη, Ξ., Τόλης, Κ. (επιμ.) (2018).

Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων. (2014). *Οδηγός Χρήσης Μη Σεξιστικής Γλώσσας στα Διοικητικά Έγγραφα*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων.

Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων. (2018). *Οδηγός χρήσης μη σεξιστικής γλώσσας στα διοικητικά έγγραφα*. Αθήνα: Υπουργείο Εσωτερικών.

Γεωργαλίδου, Μ. & Λαμπροπούλου Σ. 2016. Γραμματικό γένος και γλωσσικός σεξισμός στα έγγραφα της Ελληνικής δημόσιας διοίκησης. *Γλωσσολογία* 24: 23-43.

Γεωργαλίδου, Μ., Λαμπροπούλου, Σ., & Σαρρή Χασάν, Ν. (2018). Γλωσσικό ζήτημα, γλωσσικός συντηρητισμός και το 2ο κύμα φεμινιστικής γλωσσολογίας: Η αναφορά στη γυναικεία στην ελληνική γλώσσα. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα*, 67-78.

Γούτσος, Δ., & Φραγκάκη, Γ. (2016). *Εισαγωγή στη γλωσσολογία σωμάτων κειμένων*. Κάλιπος, Ακαδημαϊκά Συγγράμματα.

- Cameron, D., & Cameron, D. (1992). Introduction: Language and Feminism. In *Feminism and Linguistic Theory* (τόμος 1, σσ. 1–17). Macmillan.
- Cameron, D. (1998). Εκτέλεση ταυτότητας φύλου. Στο *Γλώσσα και φύλο: Ένας αναγνώστης* (σσ. 63–73). Εκδόσεις Παπαζήση.
- Holmes, J. 2016. *Εισαγωγή στην Κοινωνιογλωσσολογία*. Αθήνα: Πατάκης.
- Holmes, J., & Marra, M. (2004). *Gender and politeness: A cross-cultural perspective*. In *Handbook of language and gender* (pp. 396–413). Oxford: Blackwell Publishing.
- Ιορδανίδου, Α., & Μάντζαρη, Ε. (2003). Θηλυκά επαγγελματικά ουσιαστικά της ελληνικής γλώσσας: Μία κοινωνιογλωσσολογική προσέγγιση. Στο *Πρακτικά του 6ου Διεθνούς Συνεδρίου Ελληνικής Γλωσσολογίας* (τόμος II, σσ. 546–554). Ρέθυμνο: Εργαστήριο Γλωσσολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτη.
- Καμηλάκη, Μ. & Μαρκόπουλος, Γ. (2018). Γλωσσικές Αναπαραστάσεις της Πολιτικής Ταυτότητας στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Στο Κ. Ντίνας, Ε. Μαγουλά & Ν. Καλοσπύρος (επιμ.), *Figurain Praesentia. Μελέτες αφιερωμένες στον Καθηγητή Θανάση Νάκα*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Κουτσογιάννης, Δ. (2011). *Εφηβικές πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού και ταυτότητες*. Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Kalantzis, M. & B. Cope (1993). Histories of pedagogy, cultures of schooling. Στο *The Powers of Literacy. A Genre Approach to Teaching Writing*, επιμ. B. Cope & M. Kalantzis, 38-62. Λονδίνο: The Falmer Press.
- Krook, M., & Childs, S. (2010). *Women, gender, and politics: A reader*. Oxford University Press.
- Μακρή-Τσιλιπάκου, Μ. (2014). Σεξουαλικός προσανατολισμός και γλώσσα. In *Major Trends in Theoretical and Applied Linguistics Volume 2* (pp. 53-68). Versita.
- Μακρή-Τσιλιπάκου, Μ. (2021). Έμφυλη (κοινωνία) γλωσσική απαξίωση. Στο Π. Στάγκος & Ε. Χαραμαρά (Επιμ.), *Έμφυλες ανισότητες και δικαιώματα των γυναικών στη σημερινή Ελλάδα*, 183-228.
- Μακρή-Τσιλιπάκου, Μ. (2004). Η 'γυναικεία γλώσσα' και η γλώσσα των γυναικών. Στο Β. Καντσά, Β. Μουτάφη & Ε. Παπαταξιάρχης (Επιμ.), *Φύλο και κοινωνικές επιστήμες στη σύγχρονη Ελλάδα* (σσ. 119-146). Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια.
- McConnell-Ginet, S., & Eckert, P. (2003). *Language and gender* (pp. 75-99). Cambridge: Cambridge University Press.
- Μενεγάκη, Μ., & Ευθυμίου, Α. (2009). Εξουσία και γλώσσα στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία: Μια προσέγγιση. Στο Ε. Close, G. Couvalis, G. Frazis, M. Palaktsoglou, & M. Tsianikas (Επιμ.), *Greek Research in Australia: Proceedings of the Biennial International Conference of Greek Studies, Flinders University June 2007* (σσ. 449-466). Adelaide: Flinders University Department of Languages – Modern Greek.
- Παναγάκη, Ν., Τζωρτζάτου, Κ., & Τσάμη, Β. (2024). Αφηγήσεις στο κοινοβούλιο για μεταναστευτικά-προσφυγικά θέματα: Κατασκευή ταυτοτήτων και εθνικός λόγος. *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, 22(79), 1-32.
- Παντελίδου Μαλούτα, Μ. (2023). Έμφυλες ταυτότητες και έμφυλοι ρόλοι. Στο Μ. Κακεπάκη & Μ. Παντελίδου Μαλούτα (Επιμ.), *Φύλο, Νεολαία και Πολιτική* (κεφ. 5). Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις.
- Καούνη, Α. (2020). *MME και Γλωσσικός Σεξισμός*. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
- Παυλίδου, Θ.-Σ. (2002). *Γλώσσα – γένος – φύλο*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Παρατηρητή.
- Σαραντάκος, Ν. (2021, 9 Απριλίου). *Μπορούμε να είμαστε και βουλευτρίες εκτός από χορεύτριες; Οι λέξεις έχουν τη δική τους ιστορία*. Ανακτήθηκε από: <https://sarantakos.wordpress.com/2021/04/09/bouleutria-5/>
- Σαραντάκος, Ν. (2019). 12ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία». Στο *Πρακτικά του 12ου Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»* (σ. 193–195). Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ).
- Σαραντάκος, Ν., & Αλβανούδη, Α. (2005). Θηλυκά επαγγελματικά και ιδεολογίες του φύλου. Στο *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα* (σ. 543–553). Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ιδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη).
- Scott, J. W. (1986). Gender: A Useful Category of Historical Analysis. *The American Historical Review*, 91(5), 1053–1075.
- Στάμου, Α. (2012). Αναπαραστάσεις της κοινωνιογλωσσικής πραγματικότητας στα κείμενα μαζικής κουλτούρας. *Γλωσσολογία*, 20, 19-38.
- Στάμου, Α.Γ. (2014). Η κριτική ανάλυση λόγου: Μελετώντας τον ιδεολογικό ρόλο της γλώσσας. Στο Μ. Γεωργαλίδου, Μ. Σηφιανού & Β. Τσάκωνα (Επιμ.), *Ανάλυση λόγου: Θεωρία και εφαρμογές* (σελ. 149-187). Νήσος.
- Schnurr, S. (2008). *Leadership discourse at work: Interaction of humour,*

- genderandworkplaceculture*. Springer, Tobiblio.
- Τσοκαλίδου, P. 1999. *Η χρήση της γλώσσας και τα δυο φύλα*. Ομιλία στο πλαίσιο του προγράμματος 'Αφιέρωμα στις σχέσεις των δύο φύλων'. Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτιστικής Δραστηριότητας Βιολογικού, Α.Π.Θ
- Τσοκαλίδου, P. (2001). Γλώσσα και φύλο. Στο Α.Φ. Χρηστίδης (Επιμ.), *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα* (σσ. 104-107). Θεσσαλονίκη: ΚέντροΕλληνικήςΓλώσσας.
- Tannen, D. (1990). *You just don't understand: Women and men in conversation*. NewYork: BallantineBooks.
- Φραγκουδάκη, Α. (1988). Γλώσσα λανθάνουσα. Γιατί δεν υπάρχουν βουλευτρίες παρά μόνον χορεύτριες; *Δίψη*, 4, 42–44.
- Χατζηγεωργίου, Μ. (2019). Έμφυλες διακρίσεις στα επαγγέλματα υγείας. Στο *Πρακτικά του 12ου Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»* (σ. 123–130). Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ).
- Ψωμοπούλου, Κ. (2020). Η Βουλή των Ελλήνων εννοιολογεί το φύλο: ανάλυση κοινοβουλευτικού λόγου για τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου. *ΚοινωνικήΠολιτική*, 13, 110-128.
- Wodak, R. (2015). Φύλο και γλώσσα: Πολιτιστικές ανησυχίες. *International Encyclopedia of Social & Behavioral Sciences*, 9, 698-703.

□

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1.Αθήνα, 9 Νοεμβρίου 2016

Την έμπρακτη αλληλεγγύη προς τους συλληφθέντες βουλευτές του HDP ζήτησε η Αντιπρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, βουλευτρία κ. Αννέτα Καββαδία

Την αλληλεγγύη όλων των δημοκρατικών πολιτών της Ευρώπης προς τους φυλακισμένους βουλευτές του HDP στην Τουρκία εξέφρασε η βουλευτρία του ΣΥΡΙΖΑ και Αντιπρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης κ. Αννέτα Καββαδία από το Παρίσι, όπου συμμετείχε στις εργασίες της Επιτροπής Πολιτικών Υποθέσεων της Συνέλευσης. «Όταν, στις αρχές του έτους, το καθεστώς Ερντογάν ήρε την ασυλία των βουλευτών του HDP, όλοι αναμέναμε πως τα επόμενα βήματα θα είναι ακόμη χειρότερα. Ωστόσο, η βαναυσότητα αυτής της εξέλιξης μας προκαλεί σοκ και αποτροπιασμό» ανέφερε η κ. Καββαδία στην παρέμβασή της.

«Μέσα στους επόμενους λίγους μήνες μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα της 15^{ης} Ιουλίου, η παγκόσμια κοινότητα συνειδητοποίησε ότι τα χειρότερα στην περιοχή ήταν ακόμα μπροστά μας. Οι μαζικές εκκαθαρίσεις έχουν επεκταθεί σε όλες τις πτυχές της δημόσιας ζωής: στην εκπαίδευση, τη δικαιοσύνη, τον στρατό και, φυσικά, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η δίωξη των δημοσιογράφων της Τζουμχουριέτ και η φυλάκιση των συντρόφων του HDP είναι μόνο το τελευταίο κρούσμα της μακράς καθόδου του Ερντογάν προς τον αυταρχισμό. Πιστεύω ότι τώρα είναι η ώρα να δράσουμε, με οργανωμένο και τολμηρό τρόπο. Η τουρκική κυβέρνηση πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι τέτοιες ενέργειες δεν μπορούν να γίνουν ανεκτές ανάμεσα σε σύμμαχες δημοκρατικές χώρες. Είναι αδιανόητο να παραμείνει η Ευρώπη άπραγη και απαθής για ακόμα μια φορά μπροστά σε αυτό που συμβαίνει στην Τουρκία. Οφείλουμε, λοιπόν, να δράσουμε υπέρ της ειρήνης και της δημοκρατίας που απειλείται στην Τουρκία και να δηλώσουμε απερίφραστα την υποστήριξη και την αλληλεγγύη μας προς όλους τους διωκόμενους αγωνιστές της δημοκρατίας στην Τουρκία» υπογράμμισε η κ. Καββαδία.

Κλείνοντας την παρέμβασή της, η βουλευτρία του ΣΥΡΙΖΑ διατύπωσε και την πρόταση της Ενωμένης Ευρωπαϊκής Αριστεράς, η AdHoc Επιτροπή της Συνέλευσης για την Τουρκία, που

θα επισκεφθεί τη χώρα στα τέλη του μήνα, να συναντηθεί με τη φυλακισμένη ηγεσία του HDP. «Είναι σημαντικό να υπάρξει μια ισχυρή χειρονομία αλληλεγγύης από το Συμβούλιο της Ευρώπης προς τους διωκόμενους Τούρκους βουλευτές και ένα ηχηρό μήνυμα προς την Τουρκία ότι παρόμοιες αντιδημοκρατικές πρακτικές είναι απαράδεκτες», όπως τόνισε.

2.Αθήνα, 28 Μαρτίου 2017

Συνέδριο του Πολιτικού Συνδέσμου Γυναικών υπό την αιγίδα της Βουλής των Ελλήνων

Η συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική και στα κέντρα λήψης των αποφάσεων ήταν το θέμα του συνεδρίου του Πολιτικού Συνδέσμου Γυναικών, υπό τον τίτλο «Γυναίκες και Πολιτική – αγώνας μετ' εμποδίων» που διεξάγεται σήμερα υπό την αιγίδα της Βουλής των Ελλήνων στο Μέγαρο της Παλιάς Βουλής.

Την έναρξη των εργασιών κήρυξε ο Πρόεδρος της Βουλής κ. Νικόλαος Βούτσης, ο οποίος αναφέρθηκε διεξοδικά στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες προκειμένου να συμμετέχουν ισότιμα σε όλες τις πλευρές της δημόσιας σφαίρας.

«Χαιρετίζω με ιδιαίτερη χαρά το σημερινό Συνέδριο του Πολιτικού Συνδέσμου Γυναικών, που πραγματοποιείται με αφορμή σημαντικών παγκόσμιων επετείων για την προώθηση της ισότητας των φύλων, την Παγκόσμια Ημέρα των Γυναικών στις 8 Μαρτίου, την συμπλήρωση 60 χρόνων από την πρώτη συμμετοχή των Ελληνίδων στις βουλευτικές εκλογές στις 19 Φεβρουαρίου 1956 και τη συμπλήρωση 60 χρόνων από την Ιδρυτική συνθήκη της Ρώμης η οποία με το άρθρο 119 επιτάσσει ισότητα αμοιβών ανδρών-γυναικών, που υπογράφηκε στις 25 Μαρτίου 1957» είπε ο Πρόεδρος της Βουλής.

«Όλα τα κόμματα έχουν πολύ μεγάλη ευθύνη για την υστέρηση που καταγράφεται στην ισότιμη εκπροσώπηση των γυναικών στην πολιτική» υπογράμμισε ο κ. Βούτσης και πρόσθεσε: «Η άنيση εκπροσώπηση των γυναικών τόσο σε θεσμικούς τομείς, στα πάσης φύσεως αξιώματα, στα πολιτικά κόμματα όσο και στον δημόσιο χώρο γενικά, επηρεάζει αποφασιστικά τη δυνατότητά τους να θέσουν τα ζητήματά τους προς συζήτηση στο δημόσιο λόγο. Είναι σημαντικό να θυμόμαστε πως, παρά τα όσα βήματα έχουν γίνει, έχουμε μακρύ δρόμο να διανύσουμε μέχρι να μπορούμε να μιλάμε για ουσιαστική άρση των αποκλεισμών για τις γυναίκες στον χώρο της πολιτικής. Μονάχα μέσω διαρκών διεκδικήσεων είναι εφικτή η διεύρυνση των δικαιωμάτων και του πεδίου δραστηριοτήτων των γυναικών σήμερα και αυτός είναι ένας αγώνας που πρέπει να δοθεί συλλογικά και από τα δύο φύλα.»

Η Πρόεδρος του Συνδέσμου κυρία Ζέτα Μακρή και η αναπληρώτρια Υπουργός Εργασίας κυρία Ράνια Αντωνοπούλου στις παρεμβάσεις τους αναφέρθηκαν στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες για την ισότιμη συμμετοχή τους στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή της Ελλάδας, παρά τις προόδους που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια. Αναφέρθηκαν ιδιαίτερα στην υστέρηση στην προώθηση γυναικών στα κέντρα εξουσίας σε σχέση με ότι συμβαίνει στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Συγκινητική στιγμή του συνεδρίου ήταν η βράβευση της 97χρονης πρώην βουλευτριάς Ελένης Μπενά, αγωνίστριας της Εθνικής Αντίστασης και του

αντιδικτατορικού αγώνα και μόνη επιζήσασα από τις 8 γυναίκες που εξελέγησαν στην Ελληνική Βουλή μεταπολεμικά μέχρι και την Δικτατορία. Η Ελένη Μπενά γεννήθηκε το 1920, σπούδασε Νομικά, στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο κατατάχθηκε ως εθελόντρια νοσοκόμα στον Ερυθρό Σταυρό. Υπήρξε μέλος του ΕΑΜ από το 1941 και του ΚΚΕ από το 1942. Το 1944 συνελήφθη από τους Γερμανούς βασανίστηκε και φυλακίστηκε. Την περίοδο του Εμφυλίου καταδικάστηκε δις εις θάνατο,

αλλά η ποινή δεν εκτελέστηκε με παρέμβαση του ΟΗΕ. Αποφυλακίστηκε το 1952. Εξελέγη βουλευτής Β' Πειραιά το 1958 και το 1961. Στη δικτατορία των συνταγματαρχών εξορίστηκε για 5 χρόνια αφήνοντας στη μητέρα της το μόλις τριών μηνών βρέφος της. Διετέλεσε μέλος της Κ.Ε του ΚΚΕ, αλλά μετά τη διάσπαση του 1968 συντάχθηκε με το Γραφείο Εσωτερικού. Μεταπολιτευτικά έμεινε στην Ε.Δ.Α. υπό τον Ηλία Ηλιού.

«Είμαι σχετικά ικανοποιημένη γιατί βλέπω στη σημερινή Βουλή 55 γυναίκες. Έχουμε μακρύ δρόμο ακόμη, η συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική είναι δρόμος μετ' εμποδίων. Όμως κανένας αγώνας όσο εμποδία κι αν πρέπει να ξεπεράσει δεν είναι μάταιος, δεν είναι χαμένος» είπε η κυρία Μπενά παραλαμβάνοντας το βραβείο της από τον Πρόεδρο της Βουλής και την Πρόεδρο του Πολιτικού Συνδέσμου Γυναικών.

Εκ μέρους των κομμάτων χαιρετισμούς στο συνέδριο απηύθυναν οι κ.κ. Κωστής Χατζηδάκης (ΝΔ), Τόνια Αντωνίου (ΠΑΣΟΚ), Θεοδώρα Μεγαλοοικονόμου (Ενωση Κεντρώων) και Ζωή Αποστολοπούλου (Το Ποτάμι). Όλοι οι ομιλητές συμφώνησαν πως έχουν γίνει βήματα σε νομικό επίπεδο για την ισότητα, αλλά χρειάζεται μεγάλος αγώνας προκειμένου να υπάρξει μια ικανοποιητική κατάσταση.

«Βασική θέση της Γενικής Γραμματείας Ισότητας είναι η εκπροσώπηση 50-50 μεταξύ γυναικών – ανδρών» είπε η Γενική Γραμματέας κυρία Φωτεινή Κούβελα.

Στο συνέδριο μεταξύ των ομιλητών ήταν: η πρώην Πρόεδρος της Βουλής Άννα Ψαρούδα – Μπενάκη, οι πρώην υπουργοί Βάσω Παπανδρέου και Φάνη Πάλλη - Πετραλιά, οι βουλευτρίες: Χαρά Καφαντάρη (ΣΥΡΙΖΑ), Εύη Χριστοφιλοπούλου (Δημοκρατική Συμπράταξη), η ευρωβουλευτρια Κωνσταντίνα Κούνεβα (ΣΥΡΙΖΑ) και η πρώην βουλευτρια Ασημίνα Ξηροτύρη. Παραβρέθηκαν νυν και πρώην βουλευτρίες και βουλευτές καθώς και εκπρόσωποι από γυναικεία σωματεία.

3.Αθήνα, 15 Μαρτίου 2018

«Σημαντικός ο ρόλος των γυναικείων συνεταιρισμών και των συλλόγων γυναικών στην κοινωνική και πολιτική ζωή» τονίζει η Αφροδίτη Σταμπουλή

Στις εργασίες της Ετήσιας Κοινοβουλευτικής Συνάντησης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για την Ισότητα των Φύλων και την Ενίσχυση των Γυναικών (UNWOMEN), που πραγματοποιήθηκαν στη Νέα Υόρκη, στις 13-14 Μαρτίου, στο πλαίσιο της 62ης Συνόδου της Επιτροπής του ΟΗΕ για το Καθεστώς των Γυναικών (Commission of the Status of Women), συμμετείχε η βουλευτρια Αφροδίτη Σταμπουλή. Κατά την τοποθέτησή της στη συνεδρίαση της 13ης Μαρτίου με θέμα «Ενδυναμώνοντας τις φωνές των γυναικών και των κοριτσιών της υπαίθρου» αναφέρθηκε στη συμμετοχή των γυναικών της υπαίθρου στις εθνικές και τοπικές εκλογές. Έδωσε στοιχεία για την ισχύουσα ποσόστωση κατά φύλο στις υποψηφιότητες, καθώς και για τις προτάσεις αύξησής της. Τόνισε την αυτόνομη συμμετοχή των αγροτισσών στους αγροτικούς συνεταιρισμούς, όπως και τον σημαντικό ρόλο των γυναικείων συνεταιρισμών και των συλλόγων γυναικών στην κοινωνική και πολιτική ζωή.

Στις 14 Μαρτίου η βουλευτρια συμμετείχε στις παράλληλες συζητήσεις με θέματα: «Ασφάλεια για τις γυναίκες στην πολιτική-Επιδιώκοντας θεσμικές λύσεις» και «Ποσοτώσεις φύλου και νεολαίας: Συμπληρωματικές ή ανταγωνιστικές;».

4.Στρασβούργο, 28 Ιουνίου 2018

Α. Καββαδία στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης: «Ως εδώ η υποκρισία και οι αυταπάτες της Ευρώπης για το προσφυγικό»

Την επείγουσα ανάγκη να αφυπνισθούν τα ανθρωπιστικά αντανάκλαστικά της Ευρώπης στο προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα, το οποίο δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με μέτρα έκτακτης ανάγκης, τόνισε η βουλευτρια κ. Αννέτα Καββαδία κατά την παρέμβασή της στην Ολομέλεια της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης (PACE).

«Για άλλη μια φορά συζητάμε για τη λυδία λίθο των κοινών μας ευρωπαϊκών αξιών, της ανθρωπιάς μας και της νομικής μας κουλτούρας, το ζήτημα των μεταναστευτικών ρευμάτων στην Ευρώπη. Έχουμε μιλήσει αρκετές φορές για την αποτυχία της Ευρώπης να ανταποκριθεί στις ευθύνες της σε αυτό το θέμα. Οι αναφορές δείχνουν μια ζοφερή εικόνα για το πού βρισκόμαστε», ανέφερε χαρακτηριστικά η επικεφαλής της ελληνικής αντιπροσωπείας στο Στρασβούργο κάνοντας λόγο για αυταπάτες που πρέπει, πάραυτα, να εγκαταλειφθούν. «Είναι ατυχές να λέμε ότι η Ευρώπη αντιμετωπίζει προσφυγική/μεταναστευτική κρίση. Η λέξη "κρίση" σημαίνει κάτι έκτακτο και προσωρινό. Αυτό που αντιμετωπίζει η Ευρώπη είναι μια, άνευ προηγουμένου μεταπολεμικά, πληθυσμιακή μετακίνηση. Η αντίληψη ότι το πρόβλημα θα επιλυθεί με την αποτροπή ή τον περιορισμό των προσφύγων και των μεταναστών στις λεγόμενες χώρες πρώτης γραμμής ή ακόμη και σε εξωεδαφικές εγκαταστάσεις με αμφίβολης νομιμότητας διαδικασίες, είναι μια επικίνδυνη αυταπάτη.

Το προσφυγικό/μεταναστευτικό φαινόμενο δεν θα εξαφανιστεί. Είναι εδώ για να μείνει, και θα είναι η κύρια ευρωπαϊκή πρόκληση για τα επόμενα χρόνια. Το πιο εξωφρενικό σε όλα αυτά είναι ότι η Ευρώπη θα μπορούσε εύκολα να κάνει μια διαφορετική επιλογή. Να οργανώσει μια μόνιμη επιχείρηση έρευνας και διάσωσης στη Μεσόγειο για την πρόληψη της απώλειας ζωής, κάτι που άλλωστε είναι και νομική υποχρέωση όλων των ευρωπαϊκών κρατών βάσει του διεθνούς δικαίου. Να δημιουργήσει νόμιμες και ασφαλείς διόδους διέλευσης για τους αιτούντες άσυλο, ώστε να μη στρέφονται σε κυκλώματα διακινητών και να μη βάζουν τη ζωή τους σε κίνδυνο. Να αντιμετωπίσει τις άμεσες ανθρωπιστικές ανάγκες των ανθρώπων αυτών ή ακόμα και να απορροφήσει το μεγαλύτερο μέρος των ροών μακροπρόθεσμα, εάν κατανεμηθούν ισορροπημένα μεταξύ όλων των κρατών-μελών αντί να περιορίζονται στις χώρες πρώτης υποδοχής ή να παραμένουν εκτός Ευρώπης, αόρατοι. Γιατί η Ευρώπη έχει ήδη προχωρήσει στο επόμενο στάδιο της υποκρισίας: εάν το πρόβλημα δεν είναι ορατό στην ίδια, τότε δεν υπάρχει».

Κάνοντας ιδιαίτερη αναφορά στην ομιλία του Υπουργού Μεταναστευτικής Πολιτικής Δημήτρη Βίτσα -που είχε προηγηθεί- η Αννέτα Καββαδία εξήρε τη στάση της χώρας μας στην αντιμετώπιση του προσφυγικού απαιτώντας την επίδειξη αλληλεγγύης στην πράξη. «Από το 2015, η Ελλάδα, μια χώρα που αντιμετωπίζει ήδη τεράστιες οικονομικές δυσκολίες, αναγκάστηκε να σηκώσει το τεράστιο βάρος που αναλογεί στα ευρωπαϊκά κράτη πρώτης υποδοχής. Είμαστε υπερήφανοι για το γεγονός ότι κατορθώσαμε να εκπληρώσουμε αυτό που θεωρούμε ανθρωπιστικό καθήκον μας, αλλά δεν μπορούμε πλέον να δεχθούμε να μένουμε μόνοι μας. Ούτε μπορούμε να δεχθούμε την αντίληψη ότι η ευρωπαϊκή αλληλεγγύη θα περιοριστεί σε ωραία λόγια και χρηματοδότηση. Αυτό που χρειάζεται η Ευρώπη και αυτό που απαιτούμε από τους Ευρωπαίους εταίρους μας είναι μια συνολική ευρωπαϊκή προσέγγιση του θέματος, βάσει του διεθνούς δικαίου, της αλληλεγγύης μεταξύ των ευρωπαϊκών

κρατών και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ανθρωπιστικών αξιών. Τίποτα λιγότερο από αυτό», κατέληξε.

5.Στρασβούργο 10 Οκτωβρίου 2018

«Η ανάπτυξη της ισλαμοφοβίας στην Ευρώπη είναι αποτέλεσμα της αμυντικής πολιτικής που επέλεξαν οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις» τόνισε η Αναστασία Χρι-στοδουλοπούλου στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης

Στο σύνθετο ζήτημα της ισλαμοφοβίας και της χρηματοδότησης του Ισλάμ στην Ευρώπη, αναφέρθηκε με γραπτή παρέμβασή της η κ. Αναστασία Χριστοδουλοπούλου, Γ΄ Αντιπρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων, κατά τη συνεδρίαση της Ολομέλειας της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, που διεξάγεται στο Στρασβούργο. Επισημαίνοντας ότι η εξωτερική χρηματοδότηση του Ισλάμ στην Ευρώπη είναι διαχρονική και δεν συνιστά σύγχρονο φαινόμενο, ωστόσο η Ευρώπη άρχισε να ανησυχεί μετά από τις πολύνεκρες τρομοκρατικές επιθέσεις που έγιναν σε μια σειρά από ευρωπαϊκές χώρες, η κ. Χριστοδουλοπούλου έθεσε το ερώτημα τι άλλαξε στη ζωή των ανθρώπων στο μεσοδιάστημα, ώστε να ωθήσει μετανάστες δεύτερης και τρίτης γενιάς να έλκονται από τη λεγόμενη ριζοσπαστικοποίηση.

Η κ. Χριστοδουλοπούλου υπογράμμισε: «Σε αυτό το ερώτημα ο διάλογος που αναπτύχθηκε ήταν και φτωχός και επιφανειακός. Όλες οι κυβερνήσεις προτίμησαν να στιγματίσουν μια κατηγορία πολιτών τους, με βάση τη θρησκεία, αλλά και την καταγωγή και το χρώμα, παρά να δώσουν απαντήσεις. Ακραίο παράδειγμα αποτέλεσε η Γαλλία, που προτίμησε να επιβάλει καθεστώς έκτακτης ανάγκης στη χώρα, παρά να αναδείξει ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα, όπως αυτό της περιθωριοποίησης των νέων μεταναστών στα λαϊκά προάστια. Προτίμησε να αγνοήσει τους πολέμους που διεξάγονται στο Ιράκ, στη Συρία και σε μια σειρά από μουσουλμανικές χώρες, ενοχοποιώντας τη θρησκεία εκατομμυρίων πολιτών της. Η ανάπτυξη της ισλαμοφοβίας στην Ευρώπη ήταν αποτέλεσμα αυτής της αμυντικής πολιτικής που επέλεξαν οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις. Το δόγμα της συλλογικής ευθύνης επανήλθε στην παγκόσμια σκηνή. Ελπίζουμε να μην προκαλέσει τις ίδιες τραγικές συνέπειες. Ήδη, πάνω σε αυτό το δόγμα στηρίζεται η άνοδος της ακροδεξιάς στην Ευρώπη. Η πολιτική του φόβου έγινε κυρίαρχη».

Εξάλλου, η βουλευτριά του ΣΥΡΙΖΑ εγκάλεσε την Ε.Ε. σημειώνοντας: «Η Ευρώπη, η Ε.Ε., δεν μιλά για τη λιτότητα, την ανεργία, την ανασφάλεια των πολιτών της και ειδικά των πιο ευάλωτων. Το αποτέλεσμα είναι να αναπτύσσονται από τη μια η ισλαμοφοβία και η άκρα δεξιά και από την άλλη η λεγόμενη ριζοσπαστικοποίηση, ώστε αυτά τα δύο να αποτελούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος».

Και κατέληξε τονίζοντας: «Πρώτα από όλα πρέπει να εξασφαλίσουμε και να εγγυηθούμε στις κοινωνίες μας το δικαίωμα στην εργασία, την εκπαίδευση, το κράτος πρόνοιας, το δικαίωμα στην ελευθερία και την αξιοπρέπεια, την εφαρμογή του κράτους δικαίου. Οι στρατηγικές αποτροπής της ριζοσπαστικοποίησης είναι ένα επόμενο βήμα. Οι αδικημένοι και οι εξαθλιωμένοι δεν χρειάζονται επιτήρηση και προστασία από τα φαινόμενα εξτρεμισμού και ριζοσπαστικοποίησης. Χρειάζονται δικαιώματα, δημοκρατία και αξιοπρέπεια. Όλα τα άλλα είναι ημίμετρα που δεν αντιμετωπίζουν τις πραγματικές αιτίες αυτών των φαινομένων».

6.Αθήνα, 25 Φεβρουαρίου 2019

«Το δίλημμα που αντιμετωπίζουμε είναι: Δημοκρατία ή Φασισμός» τόνισε η Αννέτα Καβαδιά στο Documentoforum

Την ανάγκη οριστικής και αμετάκλητης απόρριψης των ανιστόρητων και επικίνδυνων θεωριών περί των δύο άκρων, που απλώς ενισχύουν το ένα και μοναδικό άκρο, την ακροδεξιά, επισήμανε η βουλευτριά κ. Αννέτα Καβαδιά, εκπροσωπώντας τον Πρόεδρο της Βουλής, κ. Νικόλαο Βούτση, στο Documentoforum με θέμα: Ευρώπη, Σκοτεινή Ήπειρος Ξανά. Φασισμός-Ρατσισμός. Ό,τι «ξεχνάμε» το ξαναζούμε.

Η ομιλία της Αννέτας Καβαδιά:

Επαναλαμβάνεται, άραγε, η Ιστορία; Ίσως σωστότερο είναι να πούμε ότι η Ιστορία δεν επαναλαμβάνεται, γιατί δεν είναι στατική. Ένα ιστορικό γεγονός, ή μια ολόκληρη περίοδος δεν είναι κάτι που συνέβη σε κάποιο σημείο στο παρελθόν και από εκεί και πέρα γίνεται αντικείμενο ιστορικής έρευνας σε ακαδημαϊκό επίπεδο. Η Ιστορία, ιδίως η Ευρωπαϊκή Ιστορία του 20^{ου} αιώνα, οργανικό κομμάτι της οποίας είναι η Ελληνική, μπορεί να ειπωθεί ως ένας ζωντανός οργανισμός. Είναι δυναμική, κινείται, εξελίσσεται. Είναι εδώ, σήμερα, μαζί μας. Δεν μας διδάσκει μόνο τι συνέβη, μας εξηγεί τι συμβαίνει αυτήν τη στιγμή. Και, αν την ακούσουμε με προσοχή και την ερμηνεύσουμε σωστά, μπορεί να μας προϋδεάσει -ίσως και να μας προειδοποιήσει- για το τι μπορεί να συμβεί στο μέλλον.

Όχι, δεν ζούμε έναν νέο Ευρωπαϊκό Μεσοπόλεμο και ο κίνδυνος που έχουμε απέναντί μας δεν είναι η ανάδυση φασιστικών και ναζιστικών Μεγάλων Δυνάμεων στην Ευρώπη. Αυτό που έχουμε, όμως, απέναντί μας είναι ο φασισμός και ο ναζισμός, στη νέα, μεταλλαγμένη

τους μορφή. Αυτή η μορφή, ωστόσο, δεν είναι λιγότερο αποκρουστική ή λιγότερο επικίνδυνη. Ούτε είναι μικρότερος ο κίνδυνος για τη δημοκρατία.

Τι μπορούμε, λοιπόν, να διδαχθούμε από την Ευρωπαϊκή Ιστορία, κυρίως από τη σκοτεινή περίοδο του φασισμού και του ναζισμού; Πρώτον, ότι ο εξτρεμισμός, ο εθνικισμός, ο ρατσισμός και ο φασισμός είναι τέρατα που τρέφονται από την ανθρώπινη δυστυχία, από την κοινωνική αποσάθρωση, από την ανισότητα, την αδικία, τη φτώχεια. Δεύτερον, ότι η ειρήνη, δημοκρατία, το κράτος δικαίου και οι δύο μεγάλες ευρωπαϊκές μεταπολεμικές κατακτήσεις, το κράτος πρόνοιας και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν είναι δεδομένες, αλλά απαιτούν συνεχή εγρήγορση για την θωράκισή τους έναντι εκείνων που τις επιβουλεύονται. Τρίτον, ότι οι συστημικές δυνάμεις του Κεφαλαίου, οικονομικές και πολιτικές, δεν θα διστάσουν να εργαλειοποιήσουν τον φασισμό, για να εκτρέψουν τη λαϊκή οργή σε ατραπούς που είναι ακίνδυνες για τα δικά τους συμφέροντα, ενώ δεν έχουν κανένα πρόβλημα να συμμαχήσουν με τον φασισμό εναντίον του κοινού εχθρού: της Αριστεράς και των κοινωνικών κινημάτων. Αυτό είναι, άλλωστε, κάτι που εύκολα παρατηρείται πλέον στην ευρωπαϊκή -και την ελληνική- πολιτική σκηνή. Ο νεοφιλελευθερισμός αποβάλλει το επίπλαστο προσώπιο του πολιτικού φιλελευθερισμού, προσαρμοζόμενος με χαρακτηριστική ευκολία σε μια συμμαχία ή ακόμα και συγχώνευση με την ακροδεξιά.

Φτάνοντας στο δια ταύτα, στο ποια είναι η απάντηση.. Αναμφίβολα, ένα πλατύ μέτωπο ευρωπαϊκής δημοκρατικής άμυνας, του οποίου ηγετική δύναμη, κεντρικός άξονας και βασικός πυλώνας δεν μπορεί παρά να είναι η Αριστερά. Μια Αριστερά που πρέπει να αφουγκραστεί τα προβλήματα των σύγχρονων ευρωπαϊκών κοινωνιών και να δώσει απαντήσεις, λύσεις, διεξόδους, ελπίδα. Να πείσει ότι η απάντηση είναι η δημοκρατία και η αλληλεγγύη, όχι οι εθνικιστικές περιχαράκώσεις και η μισαλλοδοξία. Αυτή είναι η μεγάλη ευθύνη της.

Ο Μαρκ Μαζάουερ, ένας από πιο ενδιαφέροντες σύγχρονους ιστορικούς, έχει χαρακτηρίσει την Ευρώπη του 20^{ου} αιώνα ως «Σκοτεινή Ήπειρο». Η άνοδος του φασισμού και του ναζισμού διευκολύνθηκε, αν δεν ενθαρρύνθηκε, από τις αστικές δυνάμεις της Ευρώπης του Μεσοπολέμου, ως ανάχωμα στον «Κόκκινο Κίνδυνο». Το αποτέλεσμα ήταν ο πιο πολύνεκρος πόλεμος στην Ιστορία της Ανθρωπότητας, μια Ευρώπη ολότελα ισοπεδωμένη που στην πραγματικότητα δεν επανήλθε ποτέ στην προηγούμενη αίγλη και ισχύ της και, φυσικά, το μεγαλύτερο, σχεδόν μεταφυσικών διαστάσεων, Έγκλημα κατά της Ανθρωπότητας: το Ολοκαύτωμα. Πάνω στα καπνισμένα ερείπια μιας ολόκληρης ηπείρου χτίστηκαν οι ευρωπαϊκοί θεσμοί, με πρώτο το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1949. Ο σκοπός της ύπαρξής τους: ποτέ ξανά πόλεμος, ποτέ ξανά φασισμός, τέλος στους ευρωπαϊκούς εθνικισμούς. Ας μην επαναλάβει, λοιπόν, η Ευρώπη σήμερα το ίδιο τραγικό λάθος. Ας απορρίψει οριστικά και αμετάκλητα ανιστόρητες και επικίνδυνες θεωρίες περί των δύο άκρων που απλώς ενισχύουν το ένα και μοναδικό άκρο: την ακροδεξιά. Το δίλημμα που αντιμετωπίζει η Ευρώπη στις μέρες μας δεν είναι πρόοδος ή συντήρηση: είναι δημοκρατία ή φασισμός.

7.ΙΖ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ), Σύνοδος: Α' Σύνοδος, Συνεδρίαση: ΠΖ' 08/03/2016

Κυρίες και κύριοι Υπουργοί, αγαπητές συναδέλφισσες και αγαπητοί συνάδελφοι, αγαπητές προσκεκλημένες, αγαπητές εργαζόμενες και εργαζόμενοι, σήμερα, 8 του Μάρτη, η Βουλή των Ελλήνων τιμά την Ημέρα της Γυναίκας. Συμφωνούμε όλες και όλοι; Και όμως, Η φράση, με την οποία μόλις συμφωνήσαμε, περιέχει δύο θεμελιώδη λάθη που ανατρέπουν το νόημά της. Κατ' αρχάς, σήμερα δεν είναι Ημέρα της Γυναίκας, αλλά των Γυναικών. Όχι μόνο διότι έτσι την προσδιόρισε ο ΟΗΕ –Women's Day- αλλά και επειδή δεν υπάρχει η γυναίκα, το αιώνιο θήλυ. Υπάρχουν οι γυναίκες στους κοινωνικούς τους ρόλους, στην κοινωνική τους κατάσταση: Πλούσιες και φτωχές, εργαζόμενες ή άνεργες, με επισφαλή ή αδήλωτη εργασία. Μορφωμένες ή λιγότερο μορφωμένες. Λειτουργικά αναλφάβητες ή και εντελώς αναλφάβητες. Μετανάστριες ή πρόσφυγες. Πολίτισσες αυτής της χώρας, ενεργές ή λιγότερο ενεργές. Με αναπηρία ή χωρίς, προς το παρόν τουλάχιστον. Ετεροφυλόφιλες, ομοφυλόφιλες ή διεμφυλικές. Μητέρες με γάμο ή χωρίς γάμο. Πολύτεκνες, μονογονείς ή όχι μητέρες. Και ο κατάλογος θα μπορούσε να συνεχιστεί. Οι γυναίκες, λοιπόν, διαφορετικές γυναίκες, διαφορετικών ειδών γυναίκες, όμως όλων των ειδών οι γυναίκες, με διαφορετικούς όρους ασφαλώς, εξακολουθούν να υφίστανται διακρίσεις με βάση το φύλο τους. Διακρίσεις στην εργασία, με την μισθολογική διαφορά και τη γυάλινη οροφή πάντα παρούσες. Διακρίσεις στην κατανομή της απλήρωτης οικιακής εργασίας και φροντίδας, άρα και στον ελεύθερο χρόνο που αυτή δεσμεύει. Διακρίσεις στην πρόσβαση στη σεξουαλική και αναπαραγωγική ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΖ' - 8 ΜΑΡΤΙΟΥ 2016 6687 υγεία και στην άσκηση των σεξουαλικών και αναπαραγωγικών δικαιωμάτων, ακόμα και στη διατήρηση της ανατομικής ακεραιότητας των γεννητικών τους οργάνων. Διακρίσεις στην άσκηση οικονομικής δραστηριότητας και κληρονομικών δικαιωμάτων, ακόμη και στην ελληνική επικράτεια. Διακρίσεις στην πρόσβαση, στη μόρφωση και στην τεχνολογία. Διακρίσεις στη συμμετοχή στα κέντρα λήψης αποφάσεων, με χαρακτηριστικά τα κοινοβούλια και τις κυβερνήσεις των ευρωπαϊκών χωρών και της δικής μας ασφαλώς συμπεριλαμβανόμενης. Εξακολουθούν, επίσης, όλες να διατρέχουν τον κίνδυνο να υποστούν βία με βάση το φύλο τους είτε ενδοοικογενειακή βία, είτε σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο της εργασίας, είτε βιασμό, είτε εξαναγκασμό σε σεξουαλική εκμετάλλευση. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η αντιμετώπιση, ακριβώς, αυτών των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών περιλαμβάνεται στον πέμπτο από τους δέκα εφτά στόχους για τη βιώσιμη ανάπτυξη, που έθεσε ο ΟΗΕ για τη δεκαετία 2016-2030. Αυτός ο στόχος, ας μην αυταπατόμαστε, θα κερδηθεί μόνο αν γίνει αντικείμενο συνεχούς διεκδίκησης, απέναντι σε μια

κοινωνική πραγματικότητα όπου ο καπιταλισμός και η πατριαρχία τροφοδοτούν το ένα το άλλο. Αν, όπως λέει το ELFEM -το Φεμινιστικό Δίκτυο του Κόμματος Ευρωπαϊκής Αριστεράς- στο κείμενο του για τις 8 Μάρτη, εξεγερθούμε ενάντια στην πατριαρχική και καπιταλιστική τρέλα. Και ερχόμαστε στο δεύτερο λάθος. Λέμε στη Βουλή των Ελλήνων, όχι «των Ελληνίδων», ούτε των υπόλοιπων κατοίκων της χώρας, αλλά αυτό είναι μια άλλη συζήτηση. Στη Βουλή, στον Κανονισμό της οποίας, ένα αυξημένης βαρύτητας θεσμικόκείμενο, που εγκρίνεται με ενισχυμένη πλειοψηφία, δεν υπάρχει ούτε μία αναφορά σε θηλυκό πρόσωπο. Δεν υπάρχει «η Πρόεδρος», αν και είχε δύο μέχριστιγμής, δεν υπάρχει όχι μόνο «η Βουλευτρια» ούτε «η ομιλήτρια» ούτε «η εισηγήτρια», «η ψηφολέκτρια», δεν υπάρχει ούτε καν «η ακροάτρια» στα άρθρα που αναφέρονται στα θεωρεία. Αν ο λόγος κατασκευάζει τους κοινωνικούς ρόλους των φύλων, ο σεξιστικός λόγος του Κανονισμού της Βουλής των Ελλήνων για τις Ελληνίδες πολιτίσες κατασκευάζει έναν μόνον ρόλο, εκείνον της ανυπαρξίας, με λογική συνέπεια να είναι αδιανόητο για κάποιους το να δηλώνουν αυτές «παρούσες». Με δεδομένη τη θέση, πολύ πρόσφατα στη δημόσια διοίκηση, του οδηγού για την αποφυγή του σεξιστικού λόγου στα διοικητικά έγγραφα, υπάρχει το εργαλείο, υπάρχει και πεδίο δόξης λαμπρό για την επιτροπή που ασχολείται με την αναμόρφωση του Κανονισμού της Βουλής, ώστε να διασφαλιστεί στον νέο Κανονισμό η ορατότητα του φύλου, η λεκτική παραδοχή ότι κάθε πρόσωπο που κινείται εδώ μέσα, υπάρχει εξίσου η πιθανότητα να είναι γυναίκα ή άνδρας. Επειδή η «λεκτική παραδοχή» της πιθανότητας καλό είναι να γίνει σύντομα απτή πραγματικότητα, ένα άλλο πεδίο δόξης λαμπρό είναι ανοικτό για τους και τις συντάκτριες του νέου εκλογικού νόμου αλλά και των καταστατικών των κομμάτων καθώς και της καθημερινής πολιτικής πρακτικής τους, να διασφαλιστούν εκείνες οι ρυθμίσεις και εκείνες οι πρακτικές, που σύντομα θα κάνουν πραγματικότητα τη ισόρροπη συμμετοχή των κοινωνικών φύλων, την ίση συμμετοχή των γυναικών, δηλαδή, στη Βουλή και στην Κυβέρνηση. Όχι πια μια μίσηρη ποσοδότηση, που καταστρατηγείται σε κάθε ευκαιρία, αλλά την πλήρη ισότητα, το περίφημο 50-50, αυτό που αντιστοιχεί στην πραγματική εκπροσώπηση του πληθυσμού γενικά, αλλά και του εκλογικού σώματος ειδικότερα. Τιμούμε την Ημέρα των Γυναικών, επικαιροποιώντας τους στόχους μας, δυναμώνοντας τις διεκδικήσεις μας, ώστε, όπως λέει και πάλι το ELFEM στη διακήρυξή του «να έχουμε 365 μέρες ισότητα, 365 μέρες Ημέρα των Γυναικών». Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Ευχαριστούμε, κυρία Μεγαλοοικονόμου. Τέλειωσε ο πρώτος κύκλος ομιλητών. Τώρα, θα ξαναμιλήσουν εκπρόσωποι των κομμάτων για έξι λεπτά. Παρακαλώ, να σεβαστείτε απόλυτα τον χρόνο. Αν κάποιος από τους εκλεκτούς προσκεκλημένους δεν μπορούν να περιμένουν άλλο, έχουμε απερίοριστη κατανόηση. Ξεκινάμε, λοιπόν, με τον κ. Καρά ΓιουσούφΜεμέτΑϊχάν, Βουλευτή Ροδόπης, αλλά και Πρόεδρο της Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Έχετε τον λόγο για έξι λεπτά ακριβώς.

ΑΪΧΑΝ ΚΑΡΑ ΓΙΟΥΣΟΥΦ: Σας ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε. Βουλευτρίες, Βουλευτές, κυρίες και κύριοι, εν όψει της σημερινήςΠαγκόσμιαςΗμέρας των Γυναικών πραγματοποιήθηκε την περασμένηεβδομάδα συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου με θέμα την εξάλειψη κάθε μορφής διακρίσεων κατά των γυναικών, αλλά και ειδικότερα για την ισόρροπη συμμετοχή των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Η συζήτηση βασίστηκε στη ΣύμβασηCEDAW, ένα από τα κατ' εξοχήν διεθνή κείμενα, επικυρωμένο από εκατόν ογδόντα επτά κράτη, στο οποίο προασπίζονται και θωρακίζονται τα ίσα δικαιώματα ανδρών και γυναικών, προτάσσοντας την πίστη και την πεποίθηση στα θεμελιώδηδικαιώματα του ανθρώπου με όρους αξιοπρέπειας και εξασφάλισης της ισονομίας των δικαιωμάτων και των δύο φύλων γενικά στην άσκηση των δικαιωμάτων και ειδικότερα των αστικών, οικονομικών, κοινωνικών, πολιτικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων. Η χώρα μας υπέγραψε τη Συνθήκη το 1982 και από το 1983 αποτελεί νόμο του κράτους. Στο πλαίσιο των υποχρεώσεων αυτής της Σύμβασης, η Ελλάδα υποβάλλει κάθε τέσσερα χρόνια στην αρμόδια Επιτροπή του ΟργανισμούΗνωμένων Εθνών για την εξάλειψη κάθε μορφής διάκρισης κατά των γυναικών την Εθνική της Έκθεση μέσω της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων, που είναι και ο αρμόδιος κρατικός φορέας. Η Ελλάδα υποχρεούται να υποβάλει την όγδοη περιοδική έκθεσή της τον Μάρτιο του 2017, ενώ την τελευταία, έβδομη κατά σειρά, περιοδική έκθεση κατέθεσε στην Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών στην 54η Σύνοδό της που έγινε από τις 11 Φεβρουαρίου μέχρι την 1η Μαρτίου 2013. 6694 ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ (ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ) Σημαντικότερεςθεματικές της τελευταίας έκθεσης υπήρξαν η βία κατά των γυναικών, η εμπορία των γυναικών και η εκμετάλλευση της πορνείας, τα στερεότυπα και οι επιβλαβείς πρακτικές, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας των γυναικών στο πεδίο της απασχόλησης, η θέση των γυναικών που βιώνουν κοινωνικό αποκλεισμό, η άνιση συμμετοχή τους στην πολιτική και στη δημόσια ζωή, η εγκατάλειψη της σχολικής φοίτησης ιδίως από Ρομά και μετανάστριες στην εκπαίδευση, η παρουσία γυναικών προσφύγων αιτουσών ασύλου και μετανάστριες, η γυναίκα στο γάμο και τις οικογενειακές σχέσεις. Μία προσέγγιση επί του θέματος δίνει και ο δείκτης συμμετοχής των γυναικών που μετράει την ενδυνάμωση του κοινωνικού φύλου, δηλαδή κατά πόσον γυναίκες και άνδρες μπορούν να συμμετέχουν δραστήρια στην οικονομική, πολιτική και επαγγελματική ζωή καθώς και στη λήψη αποφάσεων. Ο δείκτης επικεντρώνεται περισσότερο στις ευκαιρίες που προσφέρονται στις γυναίκες. Στον υπολογισμό του 2007 επικεφαλής της κατάταξης έρχονται τρεις σκανδιναβικές χώρες: η Νορβηγία, η Σουηδία, η Φινλανδία. Η

Ελλάδα βρίσκεται στην τριακοστή έβδομη θέση κάτω από αρκετές αναπτυσσόμενες χώρες, όπως η Ναμίμπια, τα Ενωμένα Αραβικά Εμιράτα, η Κόστα Ρίκα και το Τρινιντάντ και Τομπάγκο. Φαινόμενα μεγάλων ανισοτήτων έναντι των γυναικών εκφράζονται στον κορυφαίο δημοκρατικό μας θεσμό, που δεν είναι άλλος από το Κοινοβούλιο. Όπως διαμορφώθηκε από τις τελευταίες εκλογές, το ποσοστό των γυναικών που απαρτίζουν τη Βουλή είναι μόλις 19%. Είναι δυσανάλογη η εκπροσώπηση του 51% του πληθυσμού της χώρας μας. Τα τελευταία χρόνια υπάρχει σχετική νομοθεσία για την καθιέρωση ποσόστωσης ανά φύλο στα ψηφοδέλτια ευρωεκλογών, δημοτικών, περιφερειακών και βουλευτικών εκλογών, η οποία ορίζεται στο 1/3 του συνόλου των υποψηφίων. Επίσης, έχει καθιερωθεί η ποσόστωση ανά φύλο και για την ισόρροπη συμμετοχή ανδρών και γυναικών στα υπηρεσιακά, διοικητικά συμβούλια ή άλλα συλλογικά όργανα της διοίκησης. Η Επιτροπή Ισότητας, λαμβάνοντας υπ' όψιν τον στόχο των ίσων ευκαιριών για τις γυναίκες σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων, στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή, που περιλαμβάνεται στην απόφαση του ΟΗΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιόδου 2015-2030, προτείνει στην Ολομέλεια οι ρυθμίσεις του επόμενου εκλογικού νόμου να εξασφαλίζουν ίση παρουσία ανδρών και γυναικών στα ψηφοδέλτια και εναλλαγή κατά φύλο, εφόσον πρόκειται για εκλογή με λίστα και όχι με σταυρό προτίμησης. Κλείνοντας, θα ήθελα να αναφερθώ στα όμορφα λόγια του συντρόφου Τριαντάφυλλου Μηταφίδη. «Η Παγκόσμια Ημέρα των Γυναικών είναι μία καθαρά πολιτική επέτειος και το αποδεικνύει η δική της ιστορική διαδρομή. Από τότε που καθιερώθηκε επίσημα η 8η Μαρτίου, όπως και η Πρωτομαγιά, χρωματίζεται κάθε φορά από την περιρρέουσα κοινωνική, πολιτική ατμόσφαιρα. Αντιπολεμική γιορτή στα χρόνια των πολέμων, σάλπισμα εξέγερσης σε επαναστατικές περιόδους, όπως το 1917 στην τσαρική Ρωσία ή το 1936 στην Ισπανία, σάλπισμα αντίστασης στη ναζιστική φασιστική κατοχή. Πολλές αγωνίστριες της αντιφασιστικής αντίστασης βασανίστηκαν και εκτελέστηκαν όχι μόνο από τους ναζί αλλά και από τους «δημοκράτες νικητές» του εμφυλίου πολέμου». Πρέπει να τα θυμόμαστε όλα αυτά, όχι σαν ένα τυπικό καθήκον μνήμης, αλλά γιατί το σύνθημα των Αμερικανίδων εργατριών «Ψωμί και τριαντάφυλλα» που αντήχησε στους δρόμους της Νέας Υόρκης στις 8 Μαρτίου 1908, όχι μόνο παραμένει επίκαιρο, αλλά αποτελεί ζήτημα ζωής και θανάτου για «της γης τις κολασμένες». Να μην ξεχνάμε ποτέ ότι τα δικαιώματα πρέπει να τα διεκδικούν πρώτα αυτοί και αυτές που τα στερούνται.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Αναστασία Χριστοδουλοπούλου): Ευχαριστούμε πολύ για την τήρηση του χρόνου. Τον λόγο έχει η κ. Αικατερίνη Παπακώστα-Σιδηροπούλου, Βουλευτής Β' Αθηνών της Νέας Δημοκρατίας.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΟΥΤΣΗΣ (Πρόεδρος της Βουλής): Αλίμονο. Νομίζω πως η σημερινή συζήτηση είναι πολλαπλά χρήσιμη για έναν κυρίως λόγο. Γιατί δημοσίως για όποιον θέλει να παρακολουθήσει, εκτέθηκε το σύνολο των απόψεων που αφορούν στο γυναικείο ζήτημα, στο φεμινιστικό κίνημα, στις αντιλήψεις των κομμάτων για τις γυναίκες, με ανατριχιαστικές -θα έλεγε κανείς διαφοροποιήσεις και πολύ σοβαρές διαφορετικές απόψεις, οι οποίες εκτέθηκαν ευθέως στη βάση των προγραμματικών απόψεων των κομμάτων. Ως εκ τούτου, ήταν πράγματι μια χρήσιμη, άκρως πολιτική διαδικασία, πέραν από μια μονομερή -ενδεχομένως- υμνολογία του ενός ή του άλλου χαρακτήρα, που θα ήταν σε μια μερίδα ή σε άλλη εκδήλωση. Επιτρέψτε μου, λοιπόν, να εκφράσω κι εγώ μερικές απόψεις, οι οποίες πέραν από προσωπικές, βεβαίως, απηχούν και τον χώρο μας, δηλαδή τον ΣΥΡΙΖΑ, του οποίου είμαι Βουλευτής. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η κοινωνία μας όχι μόνο δεν έπαψε αλλά μέσα σε συνθήκες κρίσης περισσότερο χρωματίστηκε, ταυτόχρονα προφανώς, από την ταξική της διαστρωμάτωση και από τις συγκρούσεις που παράγονται στη βάση αυτής της διαστρωμάτωσης αλλά και από την ύπαρξη και αναπαραγωγή ανδροκρατικών αντιλήψεων και πατριαρχικών μοντέλων. 6700 ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ (ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ) Με αυτήν την έννοια οι έμφυλες διακρίσεις ήταν και είναι παρούσες και αυτό μπορεί να αποδειχθεί. Δεν είναι θέμα εμμονής και ιδεοληψίας οποιουδήποτε. Μπορεί να αποδειχθεί και αποδεικνύεται μέσα στην ίδια τη ζωή. Η ενδοοικογενειακή βία και όλα όσα αναφέρθηκαν, όπως επίσης και τα ζητήματα της χειραγώγησης και της αναπαραγωγής των ρόλων, που εξωθούν τη γυναίκα έξω από τη δημόσια σφαίρα και την πολιτική, αφορούν -βεβαίως όχι ισοπόσως, βεβαίως όχι με τον ίδιο τρόπο, βεβαίως μέσα από ειδικές διαδρομές- όλες τις τάξεις. Αυτό αποδεικνύεται όχι με έρευνες και στατιστικές, με την εμπειρία που έχουμε όλοι μας μέσα από τη ζωή και προ κρίσεως και μέσα στην κρίση και σε όλες τις χώρες και σε όλες τις ηπείρους. Αυτό είναι πάρα πολύ σαφές και ακριβώς εμπεδώνει το πεδίο των πολλαπλών διακρίσεων και των ανισοτήτων και στο κοινωνικών αλλά και στο προσωπικό επίπεδο. Κι αν από κάπου ξεκίνησε κάτι που τώρα αποδέχονται, δηλαδή ότι το προσωπικό είναι και πολιτικό και υπήρξαν πολιτικές πάνω σε αυτήν τη διάκριση που έχει αναπτυχθεί -ξεκίνησε ακριβώς από την αναπαραγωγή αυτών των ισοτήτων. Επιτρέψτε μου να σας πω ότι το αίτημα της γυναικείας χειραφέτησης, με αυτήν την έννοια, είναι παρόν, είναι ζωντανό και δυστυχώς είναι ανεκπλήρωτο. Διότι, οι εξουσιαστικές δομές οι οποίες υπάρχουν μέσα στην κοινωνία μας, με πρώτη απώλεια, αν θέλετε, η οποία επικαθορίζει αυτό που έρχεται μέσα από τις σοβαρές, ταξικές διακρίσεις αλλά που δεν είναι η μόνη, φέρνουν στην επιφάνεια αυτό το αίτημα της χειραφέτησης. Και βεβαίως, είναι θέμα συλλογικής δράσης του γυναικείου κινήματος και ύπαρξης και μιας νέας άνηξης του γυναικείου κινήματος και δεν είναι ζήτημα -μόνο,

τουλάχιστον- ατομικής συνειδητοποίησης, όπως παρουσιάστηκε από ορισμένες απόψεις. Ταυτόχρονα, συμβαίνουν δύο πράγματα και το βλέπουμε: Υπάρχει μια μεγάλη αδυναμία του μαζικού κινήματος για να θέσει αυτά τα ζητήματα σε μια πολεμική κατάσταση που βρισκόμαστε μέσα στην κρίση, με οξυμένες τις διαφορές σε όλα τα επίπεδα. Ταυτόχρονα, υπάρχει επίσης μια επικουρία κάποιων ή των περισσότερων μέσων μαζικής ενημέρωσης σε στερεότυπα, σε ρόλους, σε σεξιστικά πρότυπα που εμπεδώνουν μέσα στην κοινωνία, που εμπεδώνουν μέσα στον κορμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας και της καθημερινότητας, αυτούς τους διακριτούς ρόλους με την υποβάθμιση και τη χειραγώγηση της γυναίκας αλλά υπάρχει και μια μεγάλη υποκρισία του πολιτικού συστήματος. Κι αν είμαστε σήμερα εδώ, άντρες και γυναίκες, δεν μπορούμε παρά να αναφερθούμε και σε αυτό. Διότι, είναι σωστό και έχουν γίνει σοβαρά βήματα και έχουν κατατεθεί και πολύ σωστές προτάσεις, ακόμα και στη σημερινή κουβέντα, για μια περαιτέρω θέσπιση και εμπλουτισμό των τυπικών, των νομοθετικών προϋποθέσεων για την ισότητα. Πλην όμως στην πράξη δεν έχουν δημιουργηθεί οι ουσιαστικές προϋποθέσεις και δεν καλλιεργούνται οι ουσιαστικές προϋποθέσεις που θα βοηθούν μαζικά τις γυναίκες να συμμετέχουν σε όλα τα όργανα, όχι μόνο στη Βουλή αλλά στο συνδικαλιστικό κίνημα, στους δήμους, παντού όπου υπάρχει η πολιτική εκπροσώπηση. Επειδή μου αρέσει να μιλάω με επιχειρήματα, θα μιλήσω με επιχειρήματα για να σας το πω ακριβώς, για να μην μαλώνουμε σ' αυτά. Ας μαλώσουμε σ' άλλα. Είναι σαφές, παραδείγματος χάριν, ότι στα εκτελεστικά όργανα των κομμάτων δεν ισχύουν οι ποσοτώσεις. Δεν ισχύουν σε κανένα κόμμα. Δηλαδή, ακόμα κι εκεί, πέραν των νομοθετικών ρυθμίσεων που ισχύουν για όλη τη χώρα για τις ποσοτώσεις κ.λπ., στις κεντρικές τους έστω επιτροπές, στις κεντρικές μας επιτροπές, υπάρχουν οι ποσοτώσεις που προβλέπονται από τα καταστατικά αλλά παρ' όλα αυτά είναι απομειωμένες μέχρι μηδενικής συρρίκνωσης στα περισσότερα. Ενδεχομένως όχι σ' όλα, αλλά σας λέω τώρα για τη μεγάλη πλειοψηφία των εκτελεστικών οργάνων, από την Κυβέρνηση μέχρι τα κόμματα, μέχρι όλες τις δραστηριότητες που υπάρχουν σ' όλους τους θεσμούς, στα συνδικάτα και αλλού. Αυτό είναι σαφές. Να σας πω και κάτι άλλο, που μπορεί να θεωρηθεί λεπτομέρεια, αλλά είχε τύχει να δώσω και μια προσωπική μάχη γι' αυτό επειδή έχω δύο μικρά παιδιά με τη σύζυγό μου: Πόσο μπορούν οι γυναίκες να συμμετάσχουν στα πολυήμερα συνέδρια και στις χρονοβόρες –και έτσι πρέπει να είναι, δεν γίνεται αλλιώς– πολιτικές διαδικασίες των κομμάτων και των συνδικαλιστικών οργάνων κ.λπ.; Πόσο μπορούν σε σχέση με τις δεσμεύσεις που έχουν στο σπίτι και τι παίρνουμε ως προϋπόθεση; Γι' αυτό λέω για μη λειτουργία προϋποθέσεων. Τι μέτρα παίρνουμε έτσι ώστε να γίνει δυνατό αυτό; Σε πόσα συνέδρια ποιών και πόσων κομμάτων υπάρχουν παιδικόι σταθμοί δίπλα, πράγμα το οποίο είδα εγώ το 1987 στο συνέδριο των Πρασίνων στη Γερμανία, που είχα πάει εκπροσωπώντας τότε το κόμμα μου; Σήμερα, το 2016, όπου γίνονται σερί τα συνέδρια των κομμάτων, πόσο προβλέπεται να υπάρχει δίπλα παιδικός ή βρεφονηπιακός σταθμός εκείνες τις ώρες και τις ημέρες που χρειάζεται; Εγώ σας λέω ότι η Βουλή, λοιπόν, εξασφάλισε δι' εαυτήν και το θεωρεί αυτονόητο να έχουμε παιδικό σταθμό και βρεφονηπιακό σταθμό. Είναι αυτονόητο προφανές ότι χρειάζονται ο βρεφονηπιακός και ο παιδικός σταθμός ακόμα και για τους εργαζόμενους και όχι μόνο για τους Βουλευτές, όταν καθόμαστε εδώ μέχρι τις δώδεκα, μία, δύο η ώρα το πρωί, κάποιες μέρες λιγότερο ή περισσότερο. Πώς αλλιώς οι γυναίκες και οι άντρες αυτού του χώρου εργασίας θα μπορούσαν να ανταποκριθούν στα καθήκοντά τους; Αυτό το αυτονόητο σε πόσα Υπουργεία υπάρχει, σε πόσους χώρους δουλειάς υπάρχει, σε πόσα θεσμικά οργανωμένα κέντρα υπάρχει, σε πόσους δήμους υπάρχει; Ας αναρωτηθούμε. Αυτές, όμως, είναι οι πραγματικές προϋποθέσεις –μπορώ να σας πω και πολλά άλλα πράγματα– με βάση τις οποίες θα μπορούσαν να υλοποιηθούν οι νομοθεσίες. Δεν υπάρχει ένα πέπλο σιωπής στα θύματα βίας; Δεν είναι αναπάντητος ο σεξιστικός λόγος μέσα στην καθημερινή λειτουργία του πολιτικού συστήματος σε όλα τα επίπεδα; Πόσο, λοιπόν, υπερασπίζουμε αυτές τις νομοθετικές ρυθμίσεις; Αντίθετα, λοιπόν, όλα αυτά επικυρώνουν απολύτως ότι και μάλιστα τώρα, σε συνθήκες κρίσης και παρά τα σοβαρά βήματα που έχουν γίνει, ενυπάρχει οπωσδήποτε αυτό το στοιχείο που οδηγεί σε πολλαπλές ανισότητες και σε σοβαρές διακρίσεις μέσα στον κοινωνικό ιστό. Άρα, λοιπόν, αγαπητοί συνάδελφοι και συναδέλφισσες, είναι σαφές ότι η ύπαρξη, η ενθάρρυνση, η ανασυγκρότηση, αν θέλετε, ενός γυναικείου κινήματος θα είναι σημαντική προϋπόθεση. Δεν θα είναι απλώς ένα κίνημα, προφανώς είχε την πολλαπλότητά του πάντοτε, όταν εκφράστηκε και όταν αναπτύχθηκε, ανεξάρτητα από το ποια διάσταση και ποιο πρόσημο δίνει ο καθένας μας. Στη χώρα μας θα είναι μια σημαντική προϋπόθεση, έτσι ώστε και το πολιτικό σύστημα από την πλευρά του να λειτουργεί διαφορετικά. Επιτρέψτε μου να σας πω ότι δυστυχώς μέσα στο πολιτικό σύστημα –αλλά και γενικότερα, όχι μόνο μέσα εδώ στη Βουλή αλλά ακόμη και στα πάνελ που βρίσκονται πολιτικοί άντρες και γυναίκες–, περισσότερες φορές έχω ακούσει –δυστυχώς–, έναν απολογητικό, έναν ενοχικό λόγο, δηλαδή ότι «δεν είμαι φεμινίστρια». Και από γυναίκες που έχουν τις δικές τους διαδρομές, τη δυνατότητα που έχουν και τις αξίες τους, περισσότερες φορές έχω ακούσει αυτό το «δεν είμαι φεμινίστρια» τα τελευταία χρόνια, έναν αμυντικό λόγο απέναντι στη διαφορετική εικόνα που έχει όλη η κοινωνία για να συνεχίσουν να υπάρχουν, παρά το αντίθετο, δηλαδή την μαχητική υπεράσπιση της ανάγκης για γυναικεία χειραφέτηση σε όλα τα επίπεδα: το κοινωνικό, το προσωπικό και βεβαίως και το πολιτικό με την παρουσία εδώ μέσα. Αυτό προφανώς δεν αποτελεί ούτε μομφή ούτε καταγγελία. Είναι

το πώς αισθάνεται ο καθένας μας όταν καταπιέζεται, όταν βλέπει ένα ολόκληρο σύστημα να λειτουργεί σε διαφορετική ρότα, να προσπαθεί να τον εξωθήσει, να προσπαθεί να τον απονομιμοποιήσει, όταν δεν λέει κάποιος κάποια στερεότυπα για να θεωρείται νόμιμος, υπαρκτός και ισότιμος. Και αρχίζει από εκεί και πέρα όλο το παραμύθι, κατά τη δικιά μου – επιτρέψτε μου γνώμη. Δεν έχουμε τίποτα να ζηλέψουμε. Όλοι οι δρόμοι είναι ανοιχτοί, αρκεί κάθε μία και καθένας να το καταλάβει, έτσι ώστε να μπορέσουμε να παίξουμε τον ρόλο τελικά σε έναν βαθμό -τον ανδροκρατούμενο και ανδροτραφή ρόλο- και μέσα στην πολιτική ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΖ' - 8 ΜΑΡΤΙΟΥ 2016 6701 ζωή του τόπου. Άρα, αυτήν τη μάχη πρώτα από όλα θα τη δώσουν οι γυναίκες συνάδελφοι, βουλευτρίες, βουλευτίνες, -ας λέγονται όπως θέλουν, όπως θέλουμε μαζί να το αποφασίσουμε από κοινού-, αλλά θα πρέπει όλοι να συνειδητοποιήσουμε ότι στη σημερινή εποχή θα πρέπει να δούμε κατάματα την ιστορική εξέλιξη αυτού του κινήματος, αυτών των διακρίσεων και το αποτύπωμά του στο κοινωνικό σώμασήμερα. Να βοηθήσουμε όλοι και μέσα από τα κόμματά μας και μέσα από τις συλλογικές διαδικασίες, έτσι ώστε να υπάρξει μια πραγματική ανάπτυξη και στη δικιά μας χώρα και στη δικιά μας ήπειρο. Και όπως σωστά είπε η Πρόεδρος, σε σχέση με άλλες ηπείρους η δικιά μας έχει μια πιο προνομιακή θέση η γυναίκα με την έννοια των κατοχυρώσεων. Θα πρέπει να δώσουμε αυτήν τη μάχη. Μπροστά μας είναι το να υπάρξουν επιτυχίες. Μπροστά μας είναι τα κορίτσια μας και τα αγόρια μας αλλά ιδιαίτερα τα κορίτσια μας, για να μπορέσουν να ζήσουν μέσα σε ένα διαφορετικό, πιο ισότιμο κόσμο με πιο ισότιμο ρόλο και να έχουν έναν πιο ισότιμο λόγο και να μπορούν πραγματικά να έχουν ξεπεράσει ή να ξεπερνούν καθημερινά αυτήν τη διπλή και τριπλή καταπίεση στην οποία βρίσκονται. Και όποιος δεν το καταλαβαίνει και δεν το αναγνωρίζει αυτό, κάνει πολύ κακό στον ίδιο, στα παιδιά του και στη χώρα του.

8.ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΖ' - 14 ΜΑΡΤΙΟΥ 2018

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ (Υφυπουργός Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης): Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Εισάγονται οι εξής τροπολογίες: Η τροπολογία με γενικό αριθμό 1502 και ειδικό 23 αφορά οργανωτικά θέματα του ΣΕΠΕ. Δεν είναι μεταβολές που χρειάζονται τροποποίηση στο σχετικό οργανόγραμμα. Δίνεται απλώς η δυνατότητα να οριοθετηθεί σωστά η χωρική αρμοδιότητα ορισμένων περιφερειακών διευθύνσεων του ΣΕΠΕ και ορισμένα ζητήματα, τελείως πρακτικά, που ρυθμίζονται για το Υπουργείο. Με τη με γενικό αριθμό 1511 και ειδικό 26 τροπολογία ρυθμίζονται με ενιαίο τρόπο οι σχετικές διατάξεις για την ασφαλιστική ικανότητα όλων των ασφαλισμένων στην ενιαία πλέον κοινωνική ασφάλιση, στον ΕΦΚΑ. Δημιουργούνται θετικές προοπτικές, διότι προβλέπεται ότι όσοι καταβάλλουν ασφαλιστική εισφορά από 1-1-2017 και πέρα, ανεξαρτήτως αν υπήρχαν παλιές οφειλές, θα υπάγονται στις διατάξεις κάλυψης της ασφαλιστικής ικανότητας. Αυτό είναι ένα μέτρο που ανακουφίζει ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού, το οποίο, δυστυχώς, υπό τις οικονομικές συνθήκες που είχαν προηγηθεί, είχε απενταχθεί από το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Γενικεύουμε την ιατροφαρμακευτική κάλυψη, με πληρότητα για όλους όσους καταβάλλουν εισφορές από 1-1-2017 και μετά. Είναι κάτι, που λέγαμε όλον αυτόν τον καιρό. Ήρθε η στιγμή, που το κάνουμε πράξη. Επεκτείνουμε την ασφάλιση σε κατηγορίες πληθυσμού, που δεν την είχαν, όπως, για παράδειγμα, τα ανάδοχα τέκνα ή τα εγγόνια, στην περίπτωση που οι γονείς δεν υπάρχουν. Έχουμε επέκταση της κάλυψης για τις ηλικίες μέχρι και τα είκοσι έξι χρόνια, από τα είκοσι τέσσερα, όλων όσων παιδιών σπουδάζουν, όχι μόνο σε ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, αλλά και σε σχολές που είναι ΤΕΙ ή άλλων κατώτερων εκπαιδευτικών βαθμίδων, αρκεί να σπουδάζουν σ' αυτές. Επεκτείνεται, λοιπόν, χρονικά η ασφάλισή τους σε αυτές τις περιπτώσεις. Έχουμε, επίσης, μια επέκταση της ασφαλιστικής ικανότητας σε ειδικές ευπαθείς κατηγορίες, τις οποίες οφείλουμε να φροντίζουμε ιδιαίτερα. Είναι απαριθμημένες αυτές οι περιπτώσεις μέσα στη διάταξη. Να μην επεκτείνουμε. Θα είμαι στη διάθεση των Βουλευτών και Βουλευτριών, να απαντήσω σε ερωτήματα, που μπορεί να υπάρχουν. Ευχαριστώ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΜΥΡΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα μπορούσα να έχω τον λόγο; ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Πώς σας αρέσει να πετύστε, κύριε συνάδελφε; ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΜΥΡΑΣ: Όρθιος! ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Ξεκινάμε με τη σειρά. Κύριε Δήμα, θέλετε κάποια διευκρινιστική ερώτηση; Κουτσούκο. Κύριε Υπουργέ, σημειώστε τα όλα και θα σας δώσω τον λόγο να κλείσετε, απαντώντας συνολικά σε όλους τους συναδέλφους. Κύριε Παναγιώταρε, θέλετε να ρωτήσετε κάτι; ΗΛΙΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΡΟΣ: Όχι. ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Κύριε Σαρίδη, θέλετε να ρωτήσετε κάτι; ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΙΔΗΣ: Όχι. ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Κύριε Αμυρά, έχετε τον λόγο για διευκρινιστικές ερωτήσεις. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΜΥΡΑΣ: Κύριε Υπουργέ, πρώτα από όλα, να πούμε ότι η τροπολογία αυτή είναι είκοσι επτά σελίδες και η έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους αναφέρει ύπαρξη δαπανών, χωρίς όμως να τις προσδιορίζει. Το πρώτο μου ερώτημα είναι: Σε ποιο ύψος θα φτάσουν αυτές

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Μάριος Γεωργιάδης): Ευχαριστούμε τον κ. Βαρδαλή. Κύριοι συνάδελφοι, πριν περάσουμε στην ομιλία του Υπουργού, για να ολοκληρώσουμε με τους ομιλητές και να προχωρήσουμε στη διαδικασία της ψηφοφορίας, θα ήθελα να κάνω μια ανακοίνωση προς το Σώμα. Η Βουλευτής κ. Θεοδώρα Μπακογιάννη ζητεί άδεια ολιγοήμερης απουσίας στο εξωτερικό από την Τετάρτη 14 Μαρτίου 2018 έως και την Παρασκευή 16 Μαρτίου 2018, καθώς θα βρίσκεται στο Μπακού προσκεκλημένη ως ομιλήτρια στο «6thGlobalBakuForum». Η Βουλή εγκρίνει;

9.Ζ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ), Σύνοδος: Δ' Σύνοδος, Συνεδρίαση: ΝΕ' 15/01/2019

ΑΛΕΞΗΣ ΤΣΙΠΡΑΣ (Πρόεδρος της Κυβέρνησης και Υπουργός Εξωτερικών): γός Εξωτερικών): ...είναι ένας δρόμος που μας οδηγεί σε μακρινές εποχές που είμαι απολύτως βέβαιος ότι η δημοκρατία μας και η μεγάλη πλειοψηφία της ελληνικής κοινωνίας και του ελληνικού λαού τις έχει αφήσει πίσω ανεπιστρεπτί. Και στο τέλος-τέλος, θέλω να σας παρακινήσω να σκεφθείτε ψύχραιμα και πολιτικά: τι νομίζετε ότι θα καταφέρετε έτσι; Νομίζετε ότι θα φοβίσετε πράγματι τους εκλεγμένους Βουλευτές; Οι Βουλευτές, να το ξέρετε, δεν θα τρομοκρατηθούν. Οι Βουλευτές θα σταθούν στο ύψος της συνείδησής τους, στο ύψος της ιστορικής τους ευθύνης απέναντι στον τόπο, απέναντι στο πατριωτικό καθήκον, απέναντι στην ιστορία, απέναντι στη δημοκρατία, γιατί μόνος οδηγός των εκλεγμένων εκπροσώπων του ελληνικού λαού είναι η συνείδησή τους και η ευθύνη τους απέναντι στην ιστορία και στον τόπο. (Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ) Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, έρχονται κάποιες στιγμές που ο καθένας κρίνεται, κρίνεται από την ιστορία, κρίνεται όχι μόνο γι' αυτά που λέει αλλά και γι' αυτά που κάνει. Έρχονται κάποιες στιγμές κρίσιμων ιστορικών αποφάσεων και ευθυνών. Σε ό,τι με αφορά, πάντοτε αυτές τις ευθύνες δεν τις κράτησα για τον εαυτό μου, τις πήρα με θάρρος και θέλησα να τις μοιραστώ, έτσι όπως το Σύνταγμα και η ίδια η δημοκρατία επιτάσσει, με αυτούς που πρέπει να στηρίζουν κυβερνήσεις: τη Βουλή και, εάν χρειαστεί, τον ίδιο τον λαό. Απευθύνομαι, λοιπόν, σε όλους σας και σας καλώ να μιλήσετε και εσείς και να σταθείτε καθαρά και έντιμα απέναντι στη συνείδησή σας, αλλά και απέναντι στο συμφέρον του τόπου και του λαού και να δώσετε απάντηση καθαρή για το εάν εμπιστευόσαστε αυτήν την Κυβέρνηση να συνεχίσει ή όχι, ελεύθερα, ανοικτά, με παρηγορία και στη βάση των όσων επιτάσσει το πολιτικό κριτήριο, η ηθική και η συνείδηση του καθενός και της καθεμιάς σε αυτήν εδώ την Αίθουσα. Αυτή ακριβώς είναι η δύναμη της δημοκρατίας και η δημοκρατία σ' αυτόν τον τόπο, μετά από τόσους αγώνες και τόσες θυσίες, δεν μπορεί να απειλείται ούτε να εκβιάζεται από κανέναν. Η δημοκρατία στον τόπο μας ούτε απειλείται ούτε εκβιάζεται. Και η δημοκρατία στον τόπο μας θα νικήσει, να είστε σίγουροι! Σας ευχαριστώ. (Ορθοί οι Βουλευτές του ΣΥΡΙΖΑ χειροκροτούν ζωηρά και παρατεταμένα)

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ (Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας): Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, ο τυπικός τίτλος της σημερινής συνεδρίασης είναι η παροχή ψήφου εμπιστοσύνης προς την Κυβέρνηση. Στην πραγματικότητα, όμως, πρόκειται για την τελευταία πράξη μιας παράστασης που παίζεται εδώ και τέσσερα χρόνια σε βάρος του ελληνικού λαού, για ένα άθλιο θέατρο το οποίο έστησαν ο Αλέξης Τσίπρας και ο Πάνος Καμμένος, με τρεις στόχους: Πρώτον, να κερδίσει ο ΣΥΡΙΖΑ λίγους μήνεα ακόμα εξουσίας, δεύτερον, να κυρωθεί η επιζήμια Συμφωνία των Πρεσπών και τρίτον, να διατηρηθεί ως Κοινοβουλευτική Ομάδα το μόρφωμα των ΑΝΕΛ, ώστε να μπορέσει να διατηρήσει και να προνόμια του ο Αρχηγός του. Για να πραγματοποιηθούν και οι τρεις αυτοί στόχοι των κυρίων Τσίπρα και Καμμένου, ζούμε έναν τραγέλαφο που ευτελίζει την πολιτική ζωή και ζημιώνει καταπληρώς τη χώρα. Στην αρχή είδαμε να αναβάλλεται η συνάντησή τους, διότι προφανώς ο συμβιβασμός δεν έβγαινε, μετά είδαμε να ανακοινώνεται ένα ψεύτικο «διαζύγιο», ενώ παραμένουν συνένταιροι στη νομή της εξουσίας και τελικά είδαμε να διεκπεραιώνεται σε ζωντανή μετάδοση μία θλιβερή συναλλαγή. Ο κ. Καμμένος δανείζει δύο Βουλευτές του για να στηριχθεί ο κ. Τσίπρας, τους οποίους δεν διαγράφει για να μην χάσει την ιδιότητά του ως αρχηγού κόμματος της Βουλής. (Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας) Και ο κ. Τσίπρας βέβαια γενναϊόδωρος, έτσι όπως είναι πάντα, σε αντικαταβολή κρατάει στην Κυβέρνηση δύο Υπουργούς των ΑΝΕΛ, που φυσικά δεν υπέβαλαν την παραίτησή τους. Η φαρσοκωμωδία, όμως, των ελιγμών και της συναλλαγής απαιτεί και κομπάρσους. Μιλώ για περιφερόμενους Βουλευτές οι οποίοι αλλιώς εξέλεξαν σε αυτή τη Βουλή, αλλιώς έδρασαν και αλλιώς θα την εγκαταλείψουν. (Θόρυβος - διαμαρτυρίες από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ (Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας): Φαντάζομαι ότι ο ίδιος ο κ. Δανέλλης θα πάρει τον λόγο να εξηγήσει τη θέση του. Νομίζω ότι πολλοί ενδιαφέρονται να τον ακούσουν. Η Βουλευτής που εξελέγη με τη Νέα Δημοκρατία, κατακεραυνώνει τον λαϊκισμό των ΣΥΡΙΖΑ - ΑΝΕΛ, τώρα ξαφνικά σας ερωτεύτηκε, κύριε Τσίπρα, στηρίζει την Κυβέρνηση. (Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας) Τι ξαφνικός έρωτας είναι αυτός! Πού είναι η κ. Παπακώστα; Δεν την βλέπω στην Αίθουσα. Μάλλον θα μπει στα μουλωχτά να ψηφίσει. Περιμένω.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΑΣ (Γενικός Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας): Κυρίες και κύριοι, η σημερινή συζήτηση στη Βουλή όπου η ΚΥΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΝΕ' - 15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2019 2615 βέρνηση αναζητά ψήφο

εμπιστοσύνης δεν είναι τίποτε άλλο από την κατάληξη των παζαριών των προηγούμενων ημερών ανάμεσα στους κυβερνητικούς εταίρους, τον ΣΥΡΙΖΑ και τους ΑΝΕΛ, και πιο συγκεκριμένα των παζαριών ανάμεσα στον κ. Τσίπρα και στον κ. Καμμένο. Και βέβαια αυτή η εξέλιξη βολεύει και τους δυο σας, κύριε Τσίπρα, γιατί δίνει τη δυνατότητα αφ' ενός σε εσάς να διασώσετε την Κυβέρνησή σας με τις ψήφους των Βουλευτών των ΑΝΕΛ και αφ' ετέρου στον μέχρι πρότινος συνεταίρο σας, στον κ. Καμμένο, να διατηρήσει την Κοινοβουλευτική του Ομάδα εμφανιζόμενος μάλιστα ότι αντιστέκεται σε μια πολιτική στην οποία όχι απλά «έβαλε πλάτη», αλλά πρωτοστάτησε και στην υλοποίησή της όλο το προηγούμενο διάστημα. Και ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα της αυριανής ψηφοφορίας στη Βουλή και το ποιοι τελικά θα είναι οι νέοι πιθανοί συνοδοιπόροι του κ. Τσίπρα, το κρίσιμο ζήτημα είναι τελικά ο ίδιος ο λαός να καταψηφίσει αυτήν την Κυβέρνηση και αυτό να το κάνει και μέσα από τους καθημερινούς αγώνες του, αλλά και στις επικείμενες εκλογές, τόσο στις βουλευτικές όσο και στις ευρωεκλογές ή στις δημοτικές και περιφερειακές εκλογές ο λαός να καταψηφίσει μια Κυβέρνηση η οποία θα συνεχίσει την ίδια βάρβαρη, αντιλαϊκή και επικίνδυνη πολιτική ως συνέχεια των προηγούμενων κυβερνήσεων της Νέας Δημοκρατίας και του ΠΑΣΟΚ. Γι' αυτό ακριβώς ο κ. Τσίπρας ζητά ψήφο εμπιστοσύνης, προκειμένου, όπως είπε, να ολοκληρώσει η Κυβέρνησή του το έργο της, να κλείσει τις εκκρεμότητές της. Αλίμονο! Άλλωστε ο ελληνικός λαός ξέρει πολύ καλά πλέον και σας αναγνωρίζει τη βρόμικη δουλειά που αναλάβατε για λογαριασμό του μεγάλου κεφαλαίου, για λογαριασμό του Τραμπ, για λογαριασμό της Μέρκελ και των άλλων δυναστών του λαού μας, σε αυτήν τουλάχιστον τη φάση. Και καταλαβαίνουμε ότι θέλετε να την ολοκληρώσετε. Είστε πολύ συνεπείς μόνο σε αυτό και γι' αυτό σας στηρίζουν όλοι αυτοί οι ορκισμένοι εχθροί του ελληνικού λαού με κάθε τρόπο. Και τι δεν είπατε; Τι να κατακτήσει η χώρα τον ηγετικό της ρόλο στα Βαλκάνια. Τι να εξασφαλίσει μέσα από τις συμμαχίες – τις λυκοσυμμαχίες δηλαδή – τη σταθερή πορεία της. Τι να συνεχίσει να αποτελεί πυλώνα σταθερότητας και ασφάλειας στη νοτιοανατολική Μεσόγειο. Τώρα τι ακριβώς εννοεί ο κ. Τσίπρας και η Κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ ηγετικό ρόλο είναι άλλου παπά ευαγγέλιο. Αυτό που ισχύει είναι αυτό που το ΚΚΕ σας έχει πει εδώ και πάρα πολύ καιρό, δηλαδή ότι η Κυβέρνησή σας έχει αναλάβει ρόλο σημαιοφόρου για τα επικίνδυνα σχέδια των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής και του ΝΑΤΟ, διεκδικώντας μερίδιο και για λογαριασμό κάποιων μερίδων της εγχώριας αστικής τάξης. Αυτά που λέτε δεν τα ακούμε, βέβαια, πρώτη φορά. Τα έχουμε ξανακούσει και από την κυβέρνηση Σημίτη παλιότερα, τότε που συνέδραμε στον βομβαρδισμό της Γιουγκοσλαβίας. Το έλεγαν όλοι αυτοί που σήμερα φιγουράρουν στις στημένες εκδηλώσεις για τα δήθεν προοδευτικά σας μέτωπα. Σας βλέπουμε στην καθημερινότητα. Η πρόοδος ξεχειλίζει από τα μπατζάκια σας, τόσο όσο και των προηγούμενων! Αυτή είναι η περιβόητη ανάκτηση του ηγετικού ρόλου που επικαλείται η Κυβέρνηση, ηγετικού ρόλου στους εγκληματικούς σχεδιασμούς των ιμπεριαλιστικών οργανισμών του ΝΑΤΟ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι θέτουν σε κινδύνους τον ελληνικό λαό. Όταν μιλάμε για μερίδιο από τη μοιρασιά, οι εργαζόμενοι που μας ακούν μπορούν να καταλάβουν ότι μιλάμε για τα πεδία κερδοφορίας που θα ανοίξουν για κάποιους μονοπωλιακούς ομίλους στην περιοχή, γιατί για τους εργαζόμενους μόνιμα εξακολουθεί να γράφει μηδέν εις το πηλίκον. Η συμφωνία που υπογράψατε, κύριε Τσίπρα, με τον κ. Ζάεφ είναι μια βασική πλευρά των συνολικότερων αμερικανονατοϊκών σχεδιασμών στην περιοχή, τους οποίους τόσο εσείς όσο και ο κ. Καμμένος υπηρετήσατε με πολύ μεγάλη συνέπεια. Μαζί μετατρέψατε τη χώρα σε ένα απέραντο νατοϊκό στρατόπεδο από την Αλεξανδρούπολη ως την Κρήτη, με επέκταση της βάσης της Σούδας, μεταφορά drones στη Λάρισα, δημιουργία βάσης αμερικανικών ελικοπτέρων στην Αλεξανδρούπολη. Ακόμα και τη μεταφορά ειδικών όπλων, ανάμεσά τους και πυρηνικών, σχεδιάζετε στον Άραξο. Ο κ. Καμμένος για λογαριασμό της δικής σας Κυβέρνησης υπέγραψε όλες τις αποφάσεις των Υπουργών Άμυνας του ΝΑΤΟ που συνιστούν και πολεμική προετοιμασία απέναντι στη Ρωσία. Για λογαριασμό της Κυβέρνησης επέβλεπε τις νατοϊκές ασκήσεις πολέμου με τη συμμετοχή των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων. Βέβαια, για όλα αυτά, για την πιο ενεργή εμπλοκή της χώρας στα επικίνδυνα σχέδια του ΝΑΤΟ, των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, καμμία αντιπαράθεση, κανένας καβγάς δεν γίνεται ανάμεσα στον κ. Τσίπρα και τον κ. Μητσοτάκη, ούτε φυσικά ανάμεσα στα στελέχη τους που δεν χάνουν ευκαιρία να αρπαχτούν για να έχουν να «παίζουν» τα βραδινά δελτία ειδήσεων με καθετί επουσιώδες. Γιατί αυτά τα επικείμενα σχέδια του ΝΑΤΟ δεν τα αμφισβητεί ούτε η Νέα Δημοκρατία ούτε εκείνοι που ψαρεύουν στα θολά νερά του αντιδραστικού εθνικισμού, του φασισμού παίζοντας τα παιχνίδια των ιμπεριαλιστικών κέντρων. Υπάρχει πλήρης ταύτιση και συμφωνία. Άκουσε κανείς κάποια έστω λογομαχία ανάμεσα στους Βουλευτές του ΣΥΡΙΖΑ και τους Βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας, αλλά και άλλων κομμάτων γιατί η Κυβέρνηση δίνει το 2% του ΑΕΠ, δηλαδή 4 δισεκατομμύρια ευρώ κάθε χρόνο για νατοϊκούς εξοπλισμούς που καμμία σχέση έχουν με την άμυνα της χώρας, αλλά μόνο με επιθετικά σχέδια των Αμερικανών και του ΝΑΤΟ, την ίδια στιγμή που ο λαός μας υποφέρει τόσα χρόνια τώρα; Όχι, βέβαια. Τσιμουδιά για όλα αυτά. Ο πραγματικός λόγος που η Νέα Δημοκρατία και τα στελέχη της φωνάζουν είναι γιατί ο ΣΥΡΙΖΑ της έχει πάρει τη μπουκιά από το στόμα, γιατί υλοποιεί κατά γράμμα όσα εκείνη δεν πρόλαβε να κάνει. Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, ο κ. Τσίπρας πριν μας είπε ότι η Συμφωνία των Πρεσπών είναι το δεύτερο μεγαλύτερο επίτευγμα

της Κυβέρνησής του μετά την έξοδο από τα μνημόνια. Αυτά, βέβαια, τα έκανε πρόβα για να τα πει στη Μέρκελ πριν τη συναντήσει και φυσικά τα επανέλαβε και μετά, τα είπε και σήμερα. Φυσικά, η Μέρκελ τού έδωσε ψήφο εμπιστοσύνης. Αλίμονο! Πώς είναι δυνατόν τώρα, λοιπόν, να ζητά από όσους τουλάχιστον ακόμα εξακολουθούν να λένε «goback» επί της ουσίας της πολιτικής της βέβαια και όχι από τα προεκλογικά μπαλκόνια, όπως έκανε ο κ. Τσίπρας προς άγγραν τότε και κοροϊδία ψηφοφόρων που άκουγαν, βέβαια, οι άνθρωποι με καλή θέληση και πίστευαν σε αυτά που έλεγε; Θεωρείτε επίτευγμά σας μια επαίσχυντη συμφωνία που έχει φαρδιά-πλατιά την υπογραφή των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, του NATO, των άλλων δυνάμεων οι οποίες επιδιώκουν η γειτονική χώρα να ενταχθεί άμεσα στη νατοϊκή πολεμική μηχανή μόνο και μόνο για να κοπεί η φόρα στα ρωσικά, στα κινέζικα και άλλα ξένα κεφάλαια στα δυτικά Βαλκάνια. Το κείμενο της Συμφωνίας των Πρεσπών μιλά καθαρά για επικύρωση από την Ελληνική Βουλή του Πρωτοκόλλου Ένταξης της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας στο NATO. Αυτή είναι η ουσία της Συμφωνίας και η επίλυση της μεγάλης εκκρεμότητας για την οποία καμαρώνετε μάλιστα, κύριοι του ΣΥΡΙΖΑ. Θεωρείτε επίτευγμα μια συμφωνία - καταπέλτη κατά των συμφερόντων και του ελληνικού λαού αλλά και του λαού της γειτονικής χώρας και όλων των λαών της Βαλκανικής και αυτό, γιατί ενισχύει στα Βαλκάνια τον δολοφονικό μηχανισμό του NATO που βαρύνεται με δεκάδες αντιλαϊκούς σχεδιασμούς και επεμβάσεις, με αλλαγές συνόρων και αιματοκύλισμα λαών. Θεωρείτε επίτευγμα μια συμφωνία που, παρά τους εκατέρωθεν συμβιβασμούς, όχι μόνο δεν βάζει τελικά τέρμα στον αλυτρωτισμό, αλλά με τις διατυπώσεις, τη σημειολογία και τα διάφορα σημεία στα οποία αναφέρονται αυτά, τα αφήνει ανοικτά για μελλοντική αξιοποίηση, ανάλογα βέβαια με τα συμφέροντα όλων εκείνων που κινούν τα νήματα, των διαφόρων συμφερόντων τους, δίνοντας αέρα στα πανιά του εθνικισμού, του αλυτρωτισμού από όλες τις πλευρές. Έτσι, άλλωστε, πάντα προχωράει το γνωστό «διαίρει και βασίλευε». Όλοι σας εδώ μέσα, από τους συγκυβερνώντες μέχρι σήμερα ΣΥΡΙΖΑ - ΑΝΕΛ, τους κυρίους της Νέας Δημοκρατίας, μέχρι τους υπόλοιπους του αστικού τόξου έως και τη φασιστική, ναζιστική Χρυσή Αυγή, ευθύνεστε γιατί η προσοχή του λαού λαθεμένα βρίσκεται στην ονοματολογία. Την ίδια ώρα, βέβαια, τα ουσιώδη ζη2616 ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ (ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ) τήματα τα υπόλοιπα, τα οποία θέτει το ΚΚΕ αλλά και ευρύτερες σήμερα λαϊκές δυνάμεις, όπως είναι η ενίσχυση του NATO, το επικίνδυνο των εξελίξεων συνολικά, τον ναρκοθετούν το μέλλον των λαών της Βαλκανικής, όλοι σας προσπαθείτε να τα κρύψετε από τον ελληνικό λαό. Κι αφήστε αυτά που ξέρετε περί σταθερότητας και περί ασφάλειας στη νοτιοανατολική Μεσόγειο. Μας τα έχουν πει και οι προηγούμενοι. Ξέρετε πολύ καλά πως το NATO, η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν αποτελούν πραγματική εγγύηση για την ειρήνη και την ασφάλεια. Είναι αυτοί που ξεκίνησαν τον φαύλο κύκλο της αλλαγής συνόρων τα προηγούμενα χρόνια, συνεχίζουν τώρα, σήμερα στο Κόσσοβο σπρώχνοντας τα πράγματα από την 1η Γενάρη του 2019 στη συγκρότηση της «Μεγάλης Αλβανίας» που θα είναι υποχέριο στους σχεδιασμούς τους, σε βάρος και των συμφερόντων όλων των λαών, και του ελληνικού αλλά και του γείτονα αλβανικού λαού. Οι αμερικάνικες και νατοϊκές βάσεις δεν φτιάχνονται για να προστατέψουν τη χώρα και τα σύνορά μας, αλλά για να λειτουργήσουν ως ορμητήριο απολέμου, επεμβάσεων, για να προστατεύσουν συμφέροντα, επίσης, ενεργειακών κολοσσών. Όμως, θα μετατρέψουν την Ελλάδα σε πραγματικό μαγνήτη νέων πιθανών οικονομικών πολιτικών ακόμα και στρατιωτικών επιθέσεων. Άλλωστε, η συμμετοχή της χώρας μας όλα αυτά τα χρόνια στο NATO και την Ευρωπαϊκή Ένωση, η παρουσία των βάσεων στην Ελλάδα, όχι μόνο δεν απέτρεψαν, αλλά αντίθετα όξυναν την τουρκική επιθετικότητα, η οποία αμφισβητεί καίρια κυριαρχικά δικαιώματά μας στο Αιγαίο και ούτε βέβαια εμπόδισε την κατοχή του 40% της Κύπρου που συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Το NATO δεν αναγνωρίζει σύνορα στο Αιγαίο. Το θεωρεί ενιαίο επιχειρησιακό χώρο. Παίζει τον ρόλο του Πόντιου Πιλάτου σε όλες τις ελληνοτουρκικές διαφορές. Καμιά από αυτές τις συμμαχίες σας δεν σταμάτησε την προκλητική στάση της άρχουσας τάξης της Τουρκίας. Καταλάβετε, κύριε Τσίπρα, κύριοι της Κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, γιατί είναι πρόκληση να μιλάτε για επίτευγμα όταν αναφέρεστε στη Συμφωνία των Πρεσπών; Αυτά μην τα λέτε, λοιπόν, στον ελληνικό λαό που εσείς οι ίδιοι ναρκοθετείτε το μέλλον του. Αυτά κρατήστε τα να τα λέτε στις συναντήσεις σας με τους εταίρους σας μπας και σας δώσουν και καμμία εργολαβία παραπάνω. Γι' αυτούς τους λόγους το ΚΚΕ καταψηφίζει τη Συμφωνία Τσίπρα - Ζάεφ. Γι' αυτούς τους λόγους υπερασπίζεται την αλληλεγγύη, την κοινή πάλη των λαών ενάντια στον εθνικισμό, ενάντια στον αλυτρωτισμό, ενάντια στους σχεδιασμούς των Αμερικάνων και του NATO. Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, μας είπε, επίσης, ο κ. Τσίπρας ότι θέλει ανανέωση της ψήφου εμπιστοσύνης, γιατί έχει μπροστά του πολύ σημαντικές προκλήσεις. Επανέλαβε όλα αυτά τα γνωστά περί αποκατάστασης της κανονικότητας, στήριξης της κοινωνίας, των πιο αδύναμων κ.λπ.. Μάλιστα, μας είπε ότι το ατού του είναι η οικονομία. Βέβαια, ο κ. Τσίπρας, αλλά και άλλοι εδώ μέσα -για να μην αδικήσουμε και κανέναν από τα άλλα κόμματα- όταν μιλούν για οικονομία, μιλούν για μία οικονομία της οποίας οι βασικοί δείκτες είναι μόνο η κερδοφορία και η ανταγωνιστικότητα των μονοπωλίων και αυτή δεν είναι άλλη, βέβαια, από τη γνωστή και μη εξαιρετέα καπιταλιστική οικονομία της εκμετάλλευσης και αδικίας. Εμείς, λοιπόν, δεν θα σας παραθέσουμε σήμερα τα στοιχεία της κερδοφορίας. Τα διαβάζουμε, τα μελετάμε, τα ξέρετε και εσείς, τα ξέρουμε και εμείς, τα ξέρουμε όλοι. Θα σας παραθέσουμε, όμως,

ορισμένα στοιχεία που αφορούν την οικονομία της εργατικής λαϊκής οικογένειας, που είναι αμειλίκτα και βάζουν κάθε κατεργάρη στον πάγκο του. Κατά 66,3% αυξήθηκαν την τελευταία τριετία όσοι έχουν ληξιπρόθεσμες οφειλές στην εφορία και βρίσκονται αντιμέτωποι με αναγκαστικά μέτρα είσπραξης. Η μάζα των φρέσκων ληξιπρόθεσμων χρεών στη διάρκεια αυτού του μήνα εκτοξεύτηκε κατά 850 εκατομμύρια ευρώ και συνολικά στο ενδεκάμηνο έφτασε περίπου στα 9,7 δισεκατομμύρια ευρώ. Οι οφειλότες, στους οποίους δύναται να ληφθούν αναγκαστικά μέτρα είσπραξης, δηλαδή βρίσκονται στο παρά πέντε της επιβολής τους, φτάνουν κοντά στα δύο εκατομμύρια. Για την ακρίβεια, αυτή τη στιγμή είναι ένα εκατομμύριο οκτακόσιες χιλιάδες άνθρωποι. Το 31,4% των εργαζομένων δουλεύει με μερική ή εκ περιτροπής απασχόληση. Το 2018 ένας στους πέντε εργαζόμενους δούλευε με ελαστικές μορφές απασχόλησης, από έναν στους δέκα που ήταν το 2013. Το 57,41% των νέων θέσεων εργασίας είναι με συμβάσεις μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης. Ο προϋπολογισμός του 2019 προβλέπει 1 δισεκατομμύριο ευρώ περισσότερους φόρους για τα λαϊκά στρώματα, την ίδια στιγμή που μειώνεται η φορολογία στο μεγάλο κεφάλαιο και στα κέρδη του. Και αυτά είναι μόνο ορισμένα από τα στοιχεία. Κυρίες και κύριοι του ΣΥΡΙΖΑ, η προπαγάνδα σας περί θετικών μέτρων που μένουν να υλοποιηθούν στους λίγους μήνες που απομένουν ως το τέλος της κυβερνητικής θητείας σας είναι έτσι κι αλλιώς στάχτη στα μάτια του λαού. Βέβαια, ο ελληνικός λαός ξέρει πολύ καλά ότι ακόμα και αυτά τα λίγα, τα «ψίχουλα», δεν θα δίνονταν, αν δεν υπήρχαν οι αγώνες του εργατικού λαϊκού κινήματος, αν δεν υπήρχε η καθοριστική συμβολή, η πίεση του ΚΚΕ. Αυτά τα ημίμετρα, όμως, όχι μόνο δεν κλείνουν πληγές των μνημονίων -όπως ισχυρίζεται και είπε σήμερα η Κυβέρνηση- αλλά ούτε καν ανακόπτουν έστω το περαιτέρω άνοιγμα αυτών των πληγών. Δεν είναι παρά η επιστροφή ενός πολύ ελάχιστου μέρους από την τεράστια ληστεία σε βάρος του ελληνικού λαού, που συνεχίζεται και κλιμακώνεται. Αυτό, άλλωστε, δείχνουν και η διατήρηση των μνημονιακών νόμων και τα ματωμένα πλεονάσματα και η ασφυκτική επιτροπεία και η αύξηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών και κατασχέσεων και η ένταση της φοροληστείας και η γενίκευση της μερικής απασχόλησης, ο περιορισμός της προστασίας της πρώτης κατοικίας, η επιτάχυνση πλειστηριασμών, τα νέα προνόμια προς το μεγάλο κεφάλαιο και τόσα άλλα. Η περιβόητη καπιταλιστική ανάπτυξη, στην οποία ορκίζεστε όλοι σας, μπορεί να επέστρεψε έστω και αδύνατα τα δύο τελευταία χρόνια, έστω και με μεγάλη επισφάλεια, αλλά δεν επέστρεψαν στις τσέπες των εργαζομένων, των συνταξιούχων οι τεράστιες απώλειες που είχαν στα χρόνια της κρίσης ούτε κατά το ελάχιστο. Το ακριβώς αντίθετο: Η διαιώνιση και κλιμάκωση της εργασιακής ζούγκλας, της φοροληστείας, της υποβάθμισης ακόμα και κρίσιμων για την ανθρώπινη ζωή κοινωνικών υπηρεσιών και υποδομών είναι το προαπαιτούμενο της δικής σας ανάπτυξης. Και σε αυτή ορκίζεστε όλοι σας. Αυτήν την πολιτική υπηρετείτε με συνέπεια τόσο εσείς, κύριοι του ΣΥΡΙΖΑ, όσο και η Νέα Δημοκρατία και άλλα κόμματα. Είστε έτοιμοι ανά πάσα στιγμή να θυσιάσετε λαϊκά δικαιώματα, εργατικά δικαιώματα, προκειμένου να εξασφαλίσετε τα κέρδη των λίγων. Και αυτή τη στρατηγική σας σύγκλιση προσπαθείτε να κρύψετε, στήνοντας κάλπικα δίπολα, κάλπικα διλήμματα, όπως το παλιό -αραχνιασμένο πλέον από τα πολλά χρόνια- του παλαιού και βαθέος ΠΑΣΟΚ, όπως θυμόμαστε, περί προόδου από τη μια και συντήρησης από την άλλη. Άλλωστε, το δήθεν προοδευτικό μέτωπό σας, κύριε Τσίπρα, συμπεριλαμβάνει πρόσωπα που τα προηγούμενα χρόνια διακρίθηκαν ως κορυφαίοι Υπουργοί και παράγοντες κυβερνήσεων της Νέας Δημοκρατίας, του ΠΑΣΟΚ με πλούσιο αντιλαϊκό έργο, από γνωστούς αντικομμουνιστές δημοσιογράφους μέχρι συντάκτες των «τρομονόμων», ενώ κάποιοι άλλοι ήταν στελέχη, βέβαια και του Συνασπισμού, του δικού σας κόμματος, του παλιού Συνασπισμού, που αφού περιπλανήθηκαν σε ΠΑΣΟΚ, σε Ποτάμι, σε ΔΗΜΑΡ και λοιπά, κατέληξαν σήμερα πάλι κάποιοι στον ΣΥΡΙΖΑ του αμοραλισμού, του τυχοδιωκτισμού, της μνημονιακής πολιτικής, για να μην μιλήσουμε φυσικά για τους Βουλευτές των ΑΝΕΛ, που αφού κατάφεραν τελικά να σας βάλουν για τα καλά στις ράγες του τρένου των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, όπως δήλωσε μόλις χθες ο κυβερνητικός συνεταιρικός σας, τώρα σας ακολουθούν, από ό,τι φαίνεται, όχι πλέον ως συνιστώσα της Κυβέρνησης μόνο, αλλά και ως συνιστώσα του ίδιου του κόμματός σας, του ΣΥΡΙΖΑ. Για να δούμε, λοιπόν, τι είναι πραγματικά πρόοδος για τον λαό και τη νεολαία, γιατί πρόοδος σίγουρα δεν είναι ένα φτιασίδωμα, μια αναπαλαίωση ενός φθαρμένου πολιτικού συστήματος, το οποίο έχει χάσει την αξιοπιστία του στον λαό. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΝΕ΄ - 15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2019 2617 Πρόοδος είναι να είσαι ικανός να αξιοποιείς την όποια δυσκολία, το όποιο ρήγμα, την όποια αστάθεια του βάρβαρου και διεφθαρμένου συστήματος, για να ανακόπτεις μαζί με τον λαό το αντιλαϊκό έργο, να βάζεις εμπόδια, να κερδίζεις χρόνο για την οργάνωση της αντεπίθεσης του λαϊκού κινήματος, ώστε ο λαός να βάλει την πραγματική σφραγίδα του στις εξελίξεις. Πρόοδος είναι να μεγαλώνει η λαϊκή αμφισβήτηση και δυσανεξία απέναντι στο σάπιο αστικό πολιτικό σύστημα, που όλοι σας από διάφορα πόστα εδώ μέσα υπηρετείτε. Πραγματική πρόοδος είναι ο λαός να ζει με βάση τις σύγχρονες ανάγκες του, τις δυνατότητες που δημιουργεί η επιστήμη, η τεχνολογία, η παραγωγικότητα της εργασίας. Πρόοδος για τον λαό είναι η ανατροπή του μνημονιακού και αντιλαϊκού οπλοστασίου, για να ανακτήσουν οι εργαζόμενοι τις οικονομικές απώλειες, το εισόδημά τους, να ικανοποιηθούν οι σύγχρονες λαϊκές ανάγκες. Πραγματικά σύγχρονο είναι να έχουν όλοι οι εργαζόμενοι μόνιμη και σταθερή δουλειά, δωρεάν παιδεία, υγεία, πρόνοια, να

απολαμβάνουν τον τεράστιο πλούτο που μόνο οι ίδιοι παράγουν. Πρόοδος είναι να αποδεσμευτεί η χώρα από τις ιμπεριαλιστικές αλυσίδες και τα θανατηφόρα σχέδια των ιμπεριαλιστικών συμμαχιών και οργανισμών. Διότι, σε τελευταία ανάλυση, η κίνηση ενός κόσμου προς ακροδεξιά αντιδραστικά κόμματα δεν είναι και τόσο αυθόρμητη, όσο θέλετε κάποιοι από σας να την παρουσιάζετε. Πίσω από αυτά τα κόμματα υπάρχουν κάποια κέντρα του συστήματος, τμήματα της καπιταλιστικής ιδιοκτησίας και εξουσίας, ακόμα και κάποιες πρεσβείες σε μια σειρά χώρες, που σε αυτή τη φάση επενδύουν στον αντιδραστικό εθνικισμό, στον οικονομικόπροστατευτισμό, στην αναζήτηση άλλων συμμαχιών, για να ανακόψουν την επιδείνωση της θέσης τους, δηλαδή της ανταγωνιστικότητας των δικών τους μονοπωλιακώνομίλων. Αυτό δείχνουν και το Brexit στη Βρετανία και η άνοδος του ευρωσκεπτικισμού σε μια σειρά χώρες, όπως η Γαλλία, η Ιταλία, η εκλογή Τραμπ στις ΗΠΑ και αλλού. Το πρόβλημα είναι ότι τέτοιες δυνάμεις, που εμφανίζονται με έναν κάλπικο, με έναν επιφανειακό δυναμισμό και έντονο λαϊκισμό, παίζουν τον ρόλο τους μόνο για να εγκλωβίζουν τη λαϊκή αγανάκτηση, τη δυσαρέσκεια που αυξάνεται σε όλες τις χώρες και στην Ελλάδα εξαιτίας της πολιτικής που εφαρμόζουν τόσο οι ονομαζόμενες «δεξιές νεοφιλελεύθερες κυβερνήσεις» όσο και οι λεγόμενες «αριστερές σοσιαλδημοκρατικέςδυνάμεις». Τέτοιες ακροδεξιές φασιστικές δυνάμεις αυξάνουν την επιρροή τους και εξαιτίας της ίδιας της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της ανιστόρητης εξίσωσης φασισμού - κομμουνισμού, που όλοι οι φίλοι μαζί, της Μέρκελ και του Μακρόν, του Σαλβίνι και του Όρμπαν κατά περίπτωση διατυμπανίζουν στις Βρυξέλλες. Πραγματικοί αντίπαλοι του φασισμού, της ακροδεξιάς δεν μπορούν να είναι όσοι έχουν γίνει σηματοφόροι των ιμπεριαλιστικώνσχεδιασμών, που έσπειραν και συνεχίζουν να σπέρνουν το δηλητήριο του διχασμού, του ρατσισμούανάμεσα στους λαούς. Δεν μπορούν να είναι αντίπαλοι του φασισμού όσοι δείχνουν μόνο τη Λεπέν ή τον Όρμπαν και την ίδια στιγμή έχουν γίνει οι καλύτεροι φίλοι του Τραμπ, όσοι συγκυβερνούσαν τέσσερα χρόνια με τον Καμμένο, όπως επίσης και όσοι ξανασερβίζουν τη χρεοκοπημένη θεωρία και τα παραμύθια για δήθεν δίκαιη φιλολαϊκή Ευρωπαϊκή Ένωση, που δεν υπάρχει στην πραγματικότητα ούτε θα υπάρξει ποτέ στο πλαίσιο αυτής της καπιταλιστικής βαρβαρότητας. Δεν μπορεί να είναι αντίπαλοι του φασισμού, του κρατικού αυταρχισμού όσοι τραυματίζουν συνδικαλιστές, εργαζόμενους, εκπαιδευτικούς, γιατί αγωνίζονται, τραυματίζονταιακόμα και Βουλευτές με χημικά και οβίδες κρότου-λάμψης, χτυπώντας στα τυφλά, βάζοντας σε κίνδυνο την αρτιμέλεια, ακόμα και τη ζωή συνανθρώπων μας, όπως πρόσφατα του Βουλευτή του κόμματός μας Γιάννη Δελή κατά την πορεία των εκπαιδευτικών. Μόνο να θυμηθούν οι σημερινοί της κυβερνητικής πλειοψηφίας Βουλευτές τι έλεγαν οι ίδιοι, όταν ήταν στην Αντιπολίτευση, για τέτοιες αντίστοιχες επιθέσεις και αυτό φτάνει, έστω και μόνο για τη συνείδησή τους και για όλους όσοι μας ακούνε και που εξακολουθούν να αγωνίζονται από τα καθημερινά μετερίζια στους τόπους δουλειάς, στις σχολές, στα σχολεία, στα χωριά και στις πόλεις της πατρίδας μας. Τέτοιες δήθεν προοδευτικές συμμαχίες που ασκούν αντιλαϊκές πολιτικές, όπως εσείς τις οραματίζετε και τις ομολογείτε συνεχώς, στο όνομα μάλιστα της προόδου και της Αριστεράς, δεν αποτελούν μέτωπο στον φασισμό. Ίσα ίσα τον τροφοδοτούν. Και ακούστε μας καλά σε αυτό που λέμε. Το έχουμε ξαναπεί πολλές φορές, αλλά μπροστά μας θα τα βρείτε, θα τα βρείτε και εσείς, αλλά κυρίως θα τα βρει ο ελληνικός λαός και γι' αυτό νοιαζόμαστε πρώτα απ' όλα. Κυρίες και κύριοι, ξέρουμε ότι τα παζάρια δεν τελείωσαν. Θα συνεχίζονται όχι μόνο μέχρι το βράδυ της Τετάρτης, αλλά και μετά. Και εσείς το ξέρετε, όλοι το ξέρουν και ο ελληνικός λαός, που δεν ξέρει άμεσα ή δεν έχει και αρκετή ενημέρωση, το νηχανεμίζεται κι αυτό. Οι μεταγραφές Βουλευτών από το ένα κόμμα στο άλλο, η αναδιάταξη του πολιτικού σκηνικού, που είναι σε εξέλιξη, αποδεικνύουν, πέρα από τον τυχοδιωκτισμόορισμένων, ότι οι διαφορές ανάμεσα σας, ανάμεσα στα κόμματά σας είναι τόσο μικρές, γιατί οι συγκλίσεις σας στα στρατηγικά, στα μεγάλα, στα κρίσιμα για τη ζωή του λαού ζητήματα είναι πολύ μεγάλες. Με εξαίρεση το ΚΚΕ, η μεταπήδηση εδώ μέσα από το ένα κόμμα στο άλλο είναι πλέον πολύ εύκολη μέσα σε αυτή τη σύνθεση αυτής της Βουλής της τελευταίας τετραετίας. Μια ματιά να ρίξει κανείς στη Βουλή, που προέκυψε από τις εκλογές και το πώς κατέληξαν οι τριακόσιοι μέχρισήμερα, θα διαπιστώσει ότι το μοναδικό σταθερό κόμμα είναι το ΚΚΕ και αυτό είναι ένα επιπλέον κριτήριο για τον λαό που πρέπει να το πάρει σοβαρά υπ' όψιν του. Και είναι σταθερό το ΚΚΕ, ακριβώς γιατί είναι σταθερά προσανατολισμένο στα λαϊκά συμφέροντα, σταθερό απέναντι στα πολιτικά παιχνίδια, απέναντι στη διαφθορά των κυβερνώντων, απέναντι στον κάθε είδους τυχοδιωκτισμό

ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ (Πρόεδρος της Ένωσης Κεντρώων): Να χαιρεστεί την 151η Βουλευτή σας

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΤΑΛΕΖΗ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, κύριοι Υπουργοί και κυρίες Υπουργοί, τέσσερα χρόνια μετά από τον Γενάρη του 2015, που η κοινωνία αποφάσισε πρώτη φορά να δώσει τη διακυβέρνηση της χώρας στην Αριστερά. Τέσσερα χρόνια μετά, έχοντας περάσει από συμπληγάδες, αλλά με την κοινωνία όρθια, έρχεται σήμερα η Κυβέρνηση στο ελληνικό Κοινοβούλιο ζητώντας ψήφο εμπιστοσύνης. Πρόκειται για μια κοινοβουλευτική διαδικασία μεγάληςσημασίας. Όμως, είμαστε σίγουροι για το αποτέλεσμα της, γιατί η κοινωνία μας έχει δώσει ήδη ψήφο εμπιστοσύνης, γιατί εμείς δεν πορευτήκαμε ούτε μισστιγμή μακριά από την κοινωνία και τον λαό. Πρώτος μας στόχος

ήταν η έξοδος από τα μνημόνια. Αυτός ο στόχος επιτεύχθηκε με θυσίες, βέβαια, αλλά -θα το επαναλάβω και πάλι- με την κοινωνία όρθια. Δεν χρειάζεται να θυμίσω τι ζούσε η χώρα και ο λαός μας μέχρι το 2015. Άλλωστε, κανένας μας δεν μπορεί να ξεχάσει τα εκατομμύρια των ανέργων και των ανασφάλιστων, της νεολαίας που ξενιτεύτηκε, το όργιο βίας και καταστολής το οποίο εμείς στη Χαλκιδική το ζήσαμε στο πετσί μας. Το 2015 χρειάστηκε να πάρουμε επώδυνες αποφάσεις. Κάποιες από αυτές μας έφεραν σε σύγκρουση με τον ίδιο μας τον πυρήνα. Ωστόσο, πάνω από το κομματικό μας συμφέρον, την πολιτική πελατεία, την ιδεολογική καθαρότητα βάλαμε την πατρίδα. Η σημερινή πραγματικότητα μας δικαίωσε. Η Ελλάδα από τον Αύγουστο του 2018 είναι μια χώρα που κέρδισε πίσω την αξιοπρέπεια, το δικαίωμά της να χαράζει πολιτική και την αυτοπεποίθησή της. Έχουμε πετύχει πολλά σε όλο αυτό το διάστημα, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι. Επαναφέραμε τον πολιτικό στην καρδιά της πολιτικής. Παραμένουμε μια πολιτική δύναμη που δεν διαπλέκεται. Δεν στηριζόμαστε σε τζάκια για να διατηρούμαστε στην εξουσία. Ενισχύουμε τη δημοκρατία και τους θεσμούς. Εμβαθύνουμε στα ανθρώπινα δικαιώματα. Και όλα αυτά γίνονται, ενώ έχουμε δώσει μια τιτάνια μάχη ώστε να μειωθούν οι ανασφάλιστοι και να έχουν όλοι το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια υγεία, να επανέλθουν εργατικά δικαιώματα -τα είπε πριν πολύ αναλυτικά ο κ. Ηλιόπουλος-, τα οποία οι προηγούμενες κυβερνήσεις είχαν θυσιάσει. Είχαμε δώσει μία τιτάνια μάχη να αντιμετωπιστεί η ακραία φτώχεια, να προχωρήσουν σημαντικά αναπτυξιακά έργα για τη χώρα, όπως το Κτηματολόγιο και οι δασικοί χάρτες, να προωθείται μια αναπτυξιακή για τη χώρα πολιτική, η οποία, όμως, δεν ληλατεί τους φυσικούς της πόρους. Ακούμε όλες αυτές τις ημέρες τους πατριώτες με τις offshore, τους πατριώτες της διαπλοκής, τους πατριώτες της φοροδιαφυγής και της ρεμούλας να φωνάζουν για την πατρίδα. Αυτοί που λεηλάτησαν την πατρίδα κλαψουρίζουν, τάχα, για την προδοσία της. Εμείς χωρίς κραυγές -όπως πάντα- χωρίς υπερβολές σταθήκαμε απέναντι στο μακεδονικό ζήτημα φωνάζοντας το κάλεσμα της ιστορίας και επιλέξαμε, αντί για τα φαντάσματα που επισειεί η Αξiomατική Αντιπολίτευση, να κοιτάζουμε τα παιδιά μας και το μέλλον. Η Συμφωνία των Πρεσπών δεν κλείνει απλώς ιστορικές εκκρεμότητες, ούτε μόνο θεραπεύει πληγές. Αυτή η συμφωνία κοιτάζει προς το αύριο, κατοχυρώνοντας τα εθνικά μας δίκαια, υπηρετώντας τα συμφέροντα του λαού μας, ωστόσο σεβόμενοι και τον γειτονικό λαό. Σε μια περιοχή του κόσμου, που χαρακτηριζόταν πάντα ως «μπαρουταποθήκη», η πατριδοκαπηλία έσπερνε ανέμους και θέριζε θύελλες. Εμείς επιλέξαμε τον δρόμο της ειρήνης, της συνεργασίας, της συνύπαρξης, της προκοπής. Εσείς, κυρίες και κύριοι της Αντιπολίτευσης, επιλέγετε να επαναφέρετε το εμφυλιοπολεμικό κλίμα, ενισχύοντας αντιδημοκρατικές πρακτικές. Έμαθα χθες βράδυ ότι κάποιοι με επικύρωσαν και γέμισαν αφίσες με το πρόσωπό μου τους τοίχους της Χαλκιδικής με την ερώτηση: «Θα προδώσεις τη Μακεδονία μας;».

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ (Υπουργός Επικρατείας): Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Αγαπητές Βουλευτρίες και αγαπητοί συνάδελφοι Βουλευτές, η Κυβέρνηση ζητά μία καθαρή εντολή, μία καθαρή ψήφο εμπιστοσύνης, μία ουσιαστική ψήφο εμπιστοσύνης και είναι μία ευκαιρία να πάρουμε μερικά πράγματα από την αρχή. Η επιβολή των μνημονίων σε μία σειρά ευρωπαϊκών χωρών έγινε, όπως όλοι γνωρίζουμε, σε συνθήκες οξείας κρίσης του νεοφιλελεύθερου υποδείγματος, κρίσης που εκφράστηκε με κρίση του δημόσιου χρέους στην Ευρωζώνη και εγκυμονούσε κινδύνους για τα ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Ήταν απότοκος της κρίσης υπερσυσσώρευσης που κλόνισε τις παγκόσμιες αγορές και έλαβε χρηματοπιστωτική μορφή με τις περίφημες «φούσκες» των διαφόρων αγορών. Οι μνημονιακές πολιτικές υλοποιήθηκαν με την εφαρμογή ακραίων οικονομικών πολιτικών εσωτερικής υποτίμησης της εργασίας και κουρέματος του κοινωνικού κράτους και των οικονομικών συμφερόντων των εργαζομένων. Στην Ελλάδα, επειδή τα μνημόνια που επιβλήθηκαν από τις κυβερνώσες πολιτικές δυνάμεις θεωρήθηκαν -και ήταν στην πραγματικότητα- μία διάρρηξη του ισχύοντος μεταπολιτευτικού κοινωνικού συμβολαίου, διέλυσαν κυριολεκτικά το πολιτικό σύστημα. Διέλυσαν ένα πολιτικό σύστημα πολύμορφων πελατειακών σχέσεων, πολύπλοκων διαδρομών ιδιοποίησης των δημόσιων πόρων και διανομής των πόρων των ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Να θυμηθούμε μόνο τα τρία Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης παλιότερα και ένα τουλάχιστον ΕΣΠΑ, αυτό που τρέχει από το 2007 έως το 2013. Στις μνημονιακές συνθήκες βίαιης μείωσης του εισοδήματος των ασθενέστερων λαϊκών στρωμάτων, μισθωτών και συνταξιούχων, και συμπίεσης των μεσαίων στρωμάτων οι αντιστάσεις ήταν καθοριστικές για τη συνοχή και τη μοίρα των πολιτικών δυνάμεων. Το κυβερνών ΠΑΣΟΚ κατέρρευσε κυριολεκτικά όχι μόνο ως προς τα ποσοστά του, αλλά και ως μορφή πολιτικής διαμεσολάβησης, ως κουλτούρα διαχείρισης και ως ανθρωπολογική προσέγγιση της πολιτικής, μετά από τριάντα χρόνια σχεδόν ηγεμονικής παρουσίας στην ελληνική κοινωνία. Η Νέα Δημοκρατία κατάφερε, σε πρώτο στάδιο, να διαφύγει χωρίς ιδιαίτερες συνέπειες, επειδή επέδειξε εύστοχο καιροσκοπισμό, για να καταλήξει βέβαια στο «ουδείς αναμάρτητος» ενώπιον της Άγκελα Μέρκελ, αναδεικνύοντας τη διγλωσσία σε δομικό συστατικό της πολιτικής παρουσίας του κόμματος αυτού μέχρι σήμερα. Όμως, υπήρξαν συνέπειες αυτής της μετεξέλιξης. Κατά τη μνημονιακή περίοδο η Νέα Δημοκρατία ενίσχυσε και νομιμοποίησε την κυβερνητική παρουσία αρχικά του γνωστού ακροδεξιού μορφώματος, του Λαϊκού Ορθόδοξου Συναγερμού, δεδομένου ότι αναζήτησε συμμαχίες και προς τα δεξιά της, στο χώρο που κυριαρχούσαν συνθήματα και

συμπεριφορές εθνικιστικής και ακροδεξιάς κριτικής των μνημονίων. Στην πραγματικότητα εκείνη τη στιγμή η νέα ριζοσπαστική Δεξιά, που φλερτάρει ή ακόμα και συμφύεται με μορφές του φασισμού, ευδοκιμεί στη γόνιμη κοπριά του κήπου της νεοφιλελεύθερης οικονομικής πολιτικής. Βεβαίως, ήρθε η κατάπτωση του ΛΑΟΣ, εξαιτίας του ομορφοφιλισμού της ηγεσίας του, αλλά επέφερε μία μεγάλη συνέπεια, την παράλληλη άνοδο του ναζιστικού μορφώματος της Χρυσής Αυγής και έφερε στο προσκήνιο αυτό που όλοι σήμερα γνωρίζουμε στην Ελλάδα -βεβαίως είναι και ένα ευρύτερο ευρωπαϊκό φαινόμενο-, τη φασιστική απειλή. Το γεγονός αυτό αποτελεί μία από τις σημαντικότερες επιπτώσεις του μνημονιακού μοντέλου διακυβέρνησης. Η βίαιη αλλαγή των όρων του κοινωνικού συμβολαίου της Μεταπολίτευσης με την ακραία λιτότητα και τη μαζική φτωχοποίηση είχε ως προϋπόθεση την απόλυτη καταστολή των δημοκρατικών και των εργασιακών δικαιωμάτων και την απόλυτη νομιμοποίηση στη δημόσια σφαίρα του ρατσισμού, της κοινωνικής μισαλλοδοξίας, του σεξισμού, του ιστορικού αναλφαριθμητισμού. Η Χρυσή Αυγή κατέστη προνομιακόσυννομιλητής μερίδων της κοινωνίας, αφού πρώτα όμως ο πολιτικός της λόγος νομιμοποιήθηκε και έγινε αποδεκτός από ευρύτερα, περιθωριακά πια, κοινωνικά στρώματα. Η προσχώρηση της Νέας Δημοκρατίας στο μνημονιακό μπλοκ και η συγκυβέρνηση με το ΠΑΣΟΚ και το ΛΑΟΣ αρχικά, ή αργότερα με τη ΔΗΜΑΡ, η εξωπολιτική διακυβέρνηση Παπαδήμου, ο ακραίος οικονομικός, πολιτικός και κοινωνικός αυταρχισμός, η αδυσώπητη καταστολή επέτειναν την αντίληψη περί εκπτώσεις και απαξίωσης του πολιτικού προσωπικού, αναξιοπιστίας των ηγετικών ελίτ και καταρράκωσης της εμπιστοσύνης σε θεσμούς, σε Τύπο κ.ο.κ.. Τεράστιο πλήγμα υπέστη και η δικαιοσύνη με τις αποφάσεις των ανωτάτων οργάνων της περί της συνταγματικότητας των μνημονίων και των μειώσεων των μισθών, ενώ απέκρουσαν με σθένος τις προσπάθειες μείωσης των δικών τους αποδοχών. Το όλο σύστημα βυθιζόταν στην απόλυτη απαξία, εξαιτίας της υψηλής διαφθοράς των σκανδάλων και των εγκλημάτων «λευκού κολλάρου». Το σύστημα διακυβέρνησης από τα κόμματα που εφάρμοσαν τις πολιτικές των πρώτων μνημονίων οδήγησαν τη χώρα στο χείλος της χρεοκοπίας. Αυτή την κατάσταση παρέλαβε ο ΣΥΡΙΖΑ όταν νίκησε στις εκλογές του 2015. Σε αυτό το σκηνικό αμφισβήτησης και κρίσης τόσο της πολιτικής διαμεσολάβησης, όσο και της κοινωνικής εκπροσώπησης των πολιτικών κομμάτων, ο ΣΥΡΙΖΑ διεκδίκησε και πέτυχε ως ένα βαθμό μία πολιτική ηγεμονία. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΝΕ΄ - 15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2019 2641 Ένα γεγονός μείζονος σημασίας, το οποίο θα πρέπει να το συζητήσουμε κάποτε με τους όρους μιας σοβαρής δημόσιας συζήτησης, ένα γεγονός σημασίας για την πολιτική ζωή της χώρας και την ανάδειξη του ΣΥΡΙΖΑ στην Κυβέρνηση ήταν η απόσχιση τμήματος της Νέας Δημοκρατίας και ο σχηματισμός του κόμματος των Ανεξάρτητων Ελλήνων που εξέφραζε μία τάση της αντιμνημονιακής Δεξιάς. Το κόμμα αυτό αποτέλεσε ένα υβριδικό μόρφωμα της λαϊκής Δεξιάς με αντιμνημονιακό πρόσημο, με ταυτόχρονη συνύπαρξη αντιφατικών ιδεολογικών απόψεων που εκκινούσαν από τον καραμανλικό ριζοσπαστικό φιλελευθερισμό και έφταναν σε παρωχημένες και ορισμένες φορές υπερσυντηρητικές απόψεις και εθνικιστικές ιδεοληψίες, έχοντας όμως και μία αταλάντευτη πρόθεση για κάθαρση του πολιτικού συστήματος. Για την οικοδόμηση ηγεμονικής παρέμβασης της Αριστεράς σε συνθήκες κρίσης του πολιτικού συστήματος προέκυψε η ανάγκη για την επίτευξη συμμαχιών. Οι δυνάμεις του παλαιού πολιτικού συστήματος δεν θα μπορούσαν να συναινέσουν και δεν θα μπορούσε και ο ΣΥΡΙΖΑ να δεχτεί μία τέτοια εξέλιξη, δεδομένων των δεσμών τους ή τουλάχιστον μεγάλου μέρους τους, με το σύστημα της διαπλοκής και της κλεπτοκρατίας που είχε διαμορφωθεί στη χώρα. Υπό τους όρους αυτούς η λύση μιας συμμαχικής κυβέρνησης με τους ΑΝΕΛ κατέστη μονόδρομος. Η Κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ - ΑΝΕΛ υπήρξε αντικείμενο σφοδρής αντιπαράθεσης και κριτικής από το παλιό δικομματικό σύστημα εξουσίας, όχι τόσο για την αποτελεσματικότητα ή αναποτελεσματικότητα του κυβερνητικού έργου, όσο για τη διαφορετική πολιτική και ιδεολογική ταυτότητα των συνιστωσών της. Αυτό που ενοχλούσε, βέβαια, το σύστημα δεν ήταν η ιδεολογική ασυμβατότητα των εταίρων του σχήματος, όσο το γεγονός ότι με τη συμμαχία αυτή κατέστη δυνατή η διακυβέρνηση της χώρας και η επίτευξη της εξόδου από τα μνημόνια με την κοινωνία όρθια. Το παλιό σύστημα και στις δύο εκλογικές αναμετρήσεις προσδοκούσε να παίξει με τη διαδικασία των εντολών και το διαφανόμενο και επιθυμητό αδιέξοδο, ώστε να καταστεί ρυθμιστής της κατάστασης και να σύρει τον ΣΥΡΙΖΑ σε ακραίες αντιλαϊκές πολιτικές επιλογές. Η Νέα Δημοκρατία και όλο το παραδοσιακό πολιτικό σκηνικό επένδυσε στην πολιτική της αριστερής παρένθεσης, στην υλοποίηση του οποίου συμμετείχαν και τμήματα του κρατικού μηχανισμού, η συνδικαλιστική γραφειοκρατία, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, επιχειρηματικά συμφέροντα και αρραγές όλο το παλιό πολιτικό σύστημα του βαθύως κράτους. Η πολιτική αυτή σε όλες τις μορφές της απέτυχε και η Κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ - ΑΝΕΛ ήτανε μέχρι σήμερα η μακροβιότερη Κυβέρνηση από το 2010 και μετά. Για αυτό και η μόνιμη επωδός - δικαιολογία για μη σύμπραξη πολιτικών δυνάμεων -όμορων με το ΣΥΡΙΖΑ- στην Κυβέρνηση, ακόμα και αντικείμενο χλευασμού, ήταν καθ' όλη τη διάρκεια της τετραετίας αυτή η –εντός εισαγωγικών- «ανάρμοστη» σύμπραξη. Αν πάρουμε υπ' όψιν μας, όμως, χάριν παιδιάς, τη φροϋδική προσέγγιση περί του ναρκισσισμού των μικρών διαφορών και των συνεπειών του, θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι όσο πιο εμφανείς και εξόφθαλμασύμβατες είναι οι διαφορές, τόσο πιο σταθερό είναι ένα συνεργατικό σχήμα.

Συνεπώς η κυβερνητική αυτή συμμαχία ΣΥΡΙΖΑ - ΑΝΕΛ ήταν μία εξαιρετικά ορθή πολιτική επιλογή. Αποτέλεσε στο διαμορφωμένο πολιτικό πλαίσιο την πιο αξιόπιστη λύση τόσο στο εσωτερικό, όσο και στο εξωτερικό. Διαπραγματεύτηκε με αξιοπρέπεια και συνέπεια με τους δανειστές. Πέτυχε σε υπολογίσιμο βαθμό την προστασία των πιο αδύνατων στρωμάτων παρά τις δυσκολίες, τα πισωγυρίσματα και τις εντάσεις, παρήγαγε έργο και ως Κυβέρνηση έβγαλε τη χώρα από το θανάσιμο σπινάλ των μνημονιακών πολιτικών της περιόδου, όπως εξάλλου είχε δεσμευτεί. Αυτή η αντιφατική ιδεολογικά Κυβέρνηση παρήγαγε τα πιο δικαιωματικά νομοσχέδια που έχει ψηφίσει ποτέ η ελληνική Βουλή. Για όσους και όσες βλέπουν την πολιτική διαδικασία ως διαδικασία δημοκρατική, ενεργητική, συμμετοχική, ξέρουν πολύ καλά ότι για τον ΣΥΡΙΖΑ και τις δυνάμεις της Αριστεράς, η συγκυβέρνηση αυτή ήταν μία άσκηση του γκραμσκιανού υποδείγματος της διεκδίκησης της ιδεολογικής ηγεμονίας. Τα μνημόνια και οι πολιτικές λιτότητας απελευθέρωναν δυνάμεις που ιστορικά εκφράζονταν από τη Δεξιά, την Κεντροδεξιά και τον πολιτικό φιλελευθερισμό. Οι δυνάμεις αυτές ήταν διαθέσιμες εκείνη την εποχή για ένα άλλο υπόδειγμα άσκησης πολιτικής και η Αριστερά αδογμάτισε και με σεβασμό στις πολιτικές καταγωγές του καθενός και της καθεμιάς, έπρεπε να συνομιλήσει με αυτούς τους χιλιάδες ανθρώπους και αυτό έκανε. Η έξοδος από τα μνημόνια υπήρξε εξίσου καταλυτική πρόκληση για τα παλιά κόμματα και το πολιτικό προσωπικό τους. Κόμματα όπως το ΠΑΣΟΚ, το ΛΑΟΣ, η ΔΗΜΑΡ, που εισηγήθηκαν και υλοποίησαν μνημονιακές πολιτικές, έφτασαν στα όρια της συρρίκνωσης ή και της διάλυσης. Η Νέα Δημοκρατία κατέγραψε τα χαμηλότερα εκλογικά της ποσοστά. Για την ανάσχεση των διαλυτικών της τάσεων, η Νέα Δημοκρατία προχώρησε σε ολίσθηση προς την Ακροδεξιά, υιοθετώντας πολιτικές και ιδεολογικές πρακτικές της, καθιστώντας τη διγλωσσία πολιτικό εργαλείο χειραγώγησης και το ψεύδος όπλο στην κήρυξη ενός εσωτερικού πολέμου ως μορφή αντιπολίτευσης. Η Νέα Δημοκρατία και με τη σημερινή της τακτική προσβλέπει στις ψήφους που θα αποσπάσει από τη Χρυσή Αυγή, αλλά με τον τρόπο αυτό μπήκε σε διαδικασίες μετασχηματισμού της, από ευρωπαϊκό κόμμα της λαϊκής Δεξιάς με κεντροδεξιές αναφορές και φιλελεύθερο πρόσημο, σε κόμμα με σαφείς ακροδεξιές αναφορές και πρακτικές. Κατέδειξε πως η αντίληψη για το πολίτευμα δεν είναι για το κόμμα αυτό παρά μία ολιγαρχική δημοκρατία, μιαδημοκρατία κέλυφος, όπου η φασιστική επιλογή δεν φαντάζει αδιανόητη. Το κόμμα του Καραμανλή μεταλλάσσεται από τον ακροδεξιό Σαμαρά και τον νεοφιλελεύθερο Μητσοτάκη σε ένα είδος «σοβαρής Χρυσής Αυγής», σε ένα εκκολαπτήριο των διαφόρων επίδοξων Σαλβίνι. Όσον αφορά στο ΚΙΝΑΛ, η αποτυχία του εγχειρήματος οφείλεται στην υιοθέτηση των πολιτικών ταύτισης με τη Δεξιά, τις νεοφιλελεύθερες επιλογές, την τυφλή αντιπολίτευση στην Κυβέρνηση, την έλλειψη συνεκτικού πολιτικού σχεδίου και την αυταρχική συμπεριφοράκόμα και προς τους συμπράττοντες πολιτικούς φορείς και κόμματα. Η έξοδος από τα μνημόνια θεωρήθηκε αρχικά ως πλασματική. Λοιδορήθηκε από τα πρώην μεγάλα κόμματα του κλασικού δικομματισμού, γιατί οι μνημονιακές πολιτικές αποτελούν στην ουσία τις μόνες πολιτικές προτάσεις και επιλογές των κομμάτων αυτών. Είναι προφανές ότι, αν επικρατούσαν εκλογικά, θα εφάρμοζαν χωρίς ενδοιασμό αυτές τις πολιτικές. Άλλωστε το έχουν δείξει άπειρες φορές, ακόμα και στην τελευταία περίοδο με τη μη περικοπή των συντάξεων. Παράλληλα, τα αποκαλυπτόμενα σκάνδαλα θεωρήθηκαν ως σκευωρίες κατά του εμπλεκόμενου πολιτικού προσωπικού και καταβάλλονται βέβαια προσπάθειες συγκάλυψης. Και φτάσαμε στη Συμφωνία των Πρεσπών. Η επίτευξη αυτής της συμφωνίας αποτελεί σήμερα τη νέα διακριτική τομή για την ελληνική πολιτική σκηνή και καταλύτη για τη διαμόρφωση ενός νέου πολιτικού σκηνικού. Κλονίζει εκ θεμελίων ξανά τα κόμματα του κλασικού παλιού δικομματισμού, με την έννοια ότι η συμφωνία ιχνογράφησε τη διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στην εθνική εξωστρέφεια και την ενεργητική πολιτική προσέγγιση από τη μία και την αναδίπλωση, τον απομονωτισμό και την πολιτική αδράνεια σε όλα τα πεδία από την άλλη, στην οικονομία και τις επενδύσεις, στις ανταλλαγές και το εξωτερικό εμπόριο, στην πολιτική ακτινοβολία και την επιρροή στα Βαλκάνια, στον πολιτισμό, τον τουρισμό. Η Συμφωνία των Πρεσπών καθίσταται δομικό στοιχείο της παραγωγικής ανασυγκρότησης της χώρας. Το οξύμωρο είναι ότι, ενώ τα δύο παλιά πολιτικά κόμματα του δικομματισμού συνδιαμόρφωσαν αυτή τη λεγόμενη εθνική γραμμή, το μεν ΠΑΣΟΚ δεν έχει καν τη δυνατότητα να την αναδείξει ως δική του πολιτική επιτυχία, η δε Νέα Δημοκρατία στοχεύοντας και κρυφοβλέποντας προς την άκρα Δεξιά και ενσωματώνοντας τους γνωστούς μακεδονομάχους, διαμνηνύει σε όλους τους τόνους την αντίθεσή της με αυτήν. Υπό την έννοια αυτή -και επειδή η δημοκρατία δεν είναι μία τυπική υπόθεση, αλλά μία διαδικασία που κρίνεται από τη σοβαρότητα του δημόσιου διαλόγου και την πολιτική ευθύνη όλων- με 2642 ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ (ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ) όλο τον σεβασμό που έχω στα πρόσωπα αυτά, δεν αντιλαμβάνομαι γιατί πρώην Πρωθυπουργοί που διαχειρίστηκαν το ζήτημα αυτό, που διαμόρφωσαν στρατηγική, που διαμόρφωσαν διπλωματικό κεφάλαιο, που παρήγαγαν έγγραφα, που κατανάλωσαν χρόνο, σιωπούν και δεν τοποθετούνται δημοσίως. (Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Υπουργού) Κύριε Πρόεδρε, ένα λεπτό ακόμα και τελείωσα. Η έξοδος από τα μνημόνια και η δυναμική εξωτερική πολιτική που απέδωσε καρπούς είναι απαραίτητοι όροι τόσο για την παραγωγική, όσο και για την κοινωνική ανασυγκρότηση και την αναδιάταξη του πολιτικού κομματικού συστήματος. Σήμερα δημιουργούνται συνθήκες

για τη διαμόρφωση ενός νέου πολιτικού δίπολου. Τις άκρες αυτού του δίπολου θα καταλαμβάνουν αφ' ενός οι προοδευτικές δυνάμεις της ελληνικής κοινωνίας, με τον ΣΥΡΙΖΑ, με συλλογικότητες της Αριστεράς, με σοσιαλδημοκράτες και σοσιαλιστές, με προοδευτικούς δημοκράτες, με όλη την Αριστερά, ακόμα και με συντηρητικούς πολίτες που δεν θα μπορούν να ταυτιστούν πολιτικά με τις ακροδεξιές επιλογές του χώρου πολιτικής τους προέλευσης. Στο άλλο άκρο θα συσπειρώνονται δυνάμεις της αντίδρασης, με κορμό μία μεταλλαγμένη Νέα Δημοκρατία, που θα έχει απεμπολήσει τον όποιο χαρακτήρα της λαϊκής φιλελεύθερης Δεξιάς και από συντηρητική παράταξη θα διολισθαίνει ολοένα και περισσότερο προς τα άκρα. Οι συνθήκες έχουν ωριμάσει για τη σύμπτυξη ενός προοδευτικού μετώπου και τα διακυβεύματα τίθενται πλέον καθαρά ως επιτακτικά διλήμματα. Θα υπάρξει κοινωνική προστασία και πολιτική ή θα αφεθούν οι ασθενέστεροι στην άθλια μοίρα που τους επιφυλάσσουν οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές; Θα τύχουν υπεράσπισης οι μισθοί και το βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων ή θα καθιερωθούν για όλες τις υποτελείς τάξεις μισθοί πείνας; Θα προστατευτεί η εργασία από την εργοδοτική αυθαιρεσία με την πλήρη επαναφορά, παγίωση και διεύρυνση των συλλογικών συμβάσεων εργασίας ή θα ριχτεί βορά στην εκμετάλλευση; Θα έχουμε αξιοπρεπές δημόσιο σύστημα υγείας, δημόσιο σύστημα παιδείας ή θα αφήσουμε την παραπαιδεία, τις ακριβές σπουδές στο εξωτερικό και τα ιδιωτικά πανεπιστήμια για τους ευγενείς γόνους και τα άθλια υποβαθμισμένα δημόσια ιδρύματα για τα παιδιά του λαού; Το κράτος θα γίνει εργαλείο ανάπτυξης και κοινωνικής προστασίας ή κατασταλτικός μηχανισμός στα χέρια των νεοφιλελεύθερων ελίτ; Τα οφέλη της οικονομικής ανάπτυξης θα διανέμονται δίκαια σε όλους όσοι μόχθησαν γι' αυτά ή θα τα ιδιοποιούνται αποκλειστικά οι κρατικοδίαιτες ελίτ που χρεοκόπησαν τη χώρα; Τελικά, θα οικοδομήσουμε μία πατρίδα με ανοιχτή εξωτερική πολιτική φιλίας, συνεργασίας και ελευθερίας ή θα περιχαρακωθούμε στον επαρχιωτισμό της απομόνωσης, στον αγοραίο εθνικισμό των αχρείων λαθρεμπόρων πατριδοκάπηλων, στην αρπαγή του πλούτου από τους επιτήδειους ολίγους; Εμείς θα είμαστε με τη σωστή πλευρά της ιστορίας και γι' αυτόν τον λόγο ζητούμε και τη σημερινή ψήφο εμπιστοσύνης στην Κυβέρνηση. (Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε τον Κοινοβουλευτικό Εκπρόσωπο της Νέας Δημοκρατίας κ. Νικόλαο Δένδια. Ακολουθεί η κ. Φωτεινή Βάκη, Βουλευτίνα του ΣΥΡΙΖΑ. ΦΩΤΕΙΝΗ ΒΑΚΗ: Σας ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, συμπληρώνονται σήμερα τέσσερα χρόνια παρά δέκα μέρες από τότε που αναλάβαμε την ιστορική ευθύνη διακυβέρνησης της χώρας. Η Αριστερά επιβίωσε, ακυρώνοντας το πολυπόθητο σενάριο της αριστερής παρένθεσης και βάζοντας εντός παρενθέσεως την ανθρωπιστική κρίση που παραλάβαμε. Διότι αυτό που μας κληρονόμησατε ήταν μία χώρα χρεοκοπημένη και έναν λαό καθημαγμένο και απελπισμένο. Με λάθη που κάναμε και σκληρά μαθήματα που πήραμε, με συμβιβασμούς και παραλείψεις, αλλά διατηρώντας τις αρχές και τα οράματά μας καταφέραμε να επιτύχουμε τους στόχους της χώρας: Να βγούμε από το καθεστώς των μνημονίων, να εξυγιάνουμε τον δημόσιο βίο και να ανακτήσουμε την αξιοπιστία και το κύρος μας διεθνώς, κλείνοντας πληγές χρόνιες, όπως το μακεδονικό. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι της Αξιοματικής Αντιπολίτευσης, εμείς οι «συμμορίτες», οι επικίνδυνοι σκευωροί, οι λαϊκιστές οπαδοί του Μαδούρου, η Αριστερά με τις ελαττωματικές ιδέες, η χειρότερη Κυβέρνηση από την ίδρυση του ελληνικού κράτους, για να ανακαλέσω μερικά δείγματα λεκτικού κανιβαλισμού και τοξικότητας που μετέρχεστε, εσείς που πριν από λίγο μας εγκαλούσατε για θεσμική ασέβεια, ιοβόλου λόγου που μειώνει τα κοινοβουλευτικά ήθη και τη δημοκρατία, επιβιώσαμε. Και επιβιώσαμε, γιατί στη ζυγαριά της Ιστορίας, η Αριστερά των δικαιωμάτων, η Αριστερά που δίνει φωνή, αξιοπρέπεια και την υπόσταση του πολίτη στους μη έχοντες, αυτή η Αριστερά στα πέτρινα χρόνια των μνημονίων και της φασιστικής απειλής είναι το μοναδικό καταφύγιο των ηττημένων της κρίσης. Διότι εμείς αποφυγακράστηκαμε τα δίκαια της κοινωνίας και όχι τη λογική της αγοράς. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, οι δημοσκοπικές ψαλίδες εσχάτως κλείνουν, ανοίγουν. Υπάρχει, όμως, μία ψαλίδα που ανοίγει διάπλατα: αυτή μεταξύ Δεξιάς και Αριστεράς. Ήρθε η ώρα να αναμετρηθούμε με πεπραγμένα και προγράμματα. Ήρθε η ώρα να αναμετρηθούμε με οράματα και αξίες. Όταν, λοιπόν, δινόταν η μάχη στην Ευρώπη για την ακύρωση της περικοπής των συντάξεων και οι Ευρωπαίοι άφηναν μια μικρή χαράμαδα ελπίδας, σπεύδατε να τους εγκαλέσετε για επιείκεια και ελαστικότητα. Δεν διστάσατε, τυφλωμένοι από το αντι-ΣΥΡΙΖΑ μένος και μίσος σας, να μας εγκαλείτε για ανταλλαγή των συντάξεων έναντι του μακεδονικού, διαιρώντας τους Έλληνες, για να μη δυσανεστήσετε ή διχάσετε την ακροδεξιά απόληξη της παράταξής σας, σε προδότες και πατριώτες, ανοίγοντας το κουτί της Πανδώρας στα νεοναζιστικά μορφώματα που δηλητηριάζουν εφηβικά μυαλά και οπλίζουν καραμπίνες. Βγήκαμε από τα μνημόνια, στα οποία οι παρατάξεις σας μας καταδίκασαν και δεν χάνετε ευκαιρία να κινδυνολογείτε, αναφερόμενοι στον εκτροχιασμό της χώρας, σε κίνδυνο νέου μνημονίου και ανάγκη πιστοληπτικής γραμμής. Δεν ζηλέψατε φαίνεται μόνο τη δόξα Τόμσεν στις απολύσεις, αλλά και του Μάκρι στην Αργεντινή που επανέφερε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Ταυτίζετε την ασφάλεια του πολίτη με την άκρατη αστυνομοκρατία και την επιστροφή των κελιών της απόλυτης απομόνωσης στις φυλακές, αλλά για μία άλλη ασφάλεια, αυτή της εργασίας και της κοινωνικής ασφάλισης. Νοσταλγείτε τον Πινοσέτ, την κατάργηση του οκτάωρου και την επιστροφή στο ένα προς πέντε στον λόγο προσλήψεων-

απολύσεων από το δημόσιο. Για πρώτη φορά μετά από δέκα χρόνια αδιοριστίας, αναγγέλθηκαν δεκαπέντε χιλιάδες διορισμοί στην εκπαίδευση. Εσείς οι απηνείς διώκτες κάθε έννοιας δημόσιου αγαθού τους κατακεραυνώνετε ως παροχολογία και προεκλογικό επικοινωνιακό πυροτέχνημα, εσείς που θέσατε σε διαθεσιμότητα δύο μισι χιλιάδες εκπαιδευτικούς. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αν μας είχε καταλάβει ο πόθος για την καρέκλα κατά την προσφύλή σας επωδό, θα είχαμε οχυρωθεί στη συνταγματική νομιμότητα που επιτρέπει κυβερνήσεις ανοχής και μειοψηφίας. Οι κανόνες της δημοκρατίας, όμως, αλλά και η ηθική της Αριστεράς δεν εξαντλούν την πολιτική νομιμοποίηση στη νομιμότητα. Το αίτημα ψήφου εμπιστοσύνης είναι μία πράξη πολιτικής γενναιότητας και δημοκρατικής ευθύνης. Ζητούμε ψήφο εμπιστοσύνης για να συνεχίσουμε την πολιτική που φέρει το δικό μας πρόσημο, εγγράφει τις δικές μας αξίες, αφής στιγμής, βγάλαμε τη χώρα από τα μνημόνια. Ζητούμε ψήφο εμπιστοσύνης για να νομοθετήσουμε την αύξηση του κατώτατου μισθού και την προστασία της πρώτης κατοικίας, τη θωράκιση της εργασίας, αλλά και της δημοκρατίας μέσω της συνταγματικής Αναθεώρησης. Ζητούμε ψήφο εμπιστοσύνης για να αποκαταστήσουμε αδικίες και να δώσουμε ελπίδα και προοπτική στους χαμένους του παιχνιδιού, στους αόρατους και απέλπιδες. Ζητούμε ψήφο εμπιστοσύνης, τέλος, για να δοθεί ένα αίσιο τέλος σε ένα παραμύθι χωρίς όνομα, μία ιστορική εκκρεμότητα τριάντα ετών. Και προς τους όνιμους μακεδονομάχους που στο εσωτερικό της χώρας ενδύονται τη λεοντή του εθνικιστικού παροξυσμού, ενώ στο εξωτερικό διαβεβαιώνουν τους ανησυχούντες φίλους τους του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος ότι θα σεβαστούν και θα τηρήσουν τη Συμφωνία των Πρεσπών, θα ήθελα να πω ότι ο μεγάλος ζητημένος αυτής της συμφωνίας δεν είναι το έθνος μας, ούτε εχθρός μας είναι ο γείτονάς μας. Ο μεγάλος ζητημένος θα είναι ο εθνικισμός, ο ρατσισμός και η μισαλλοδοξία που γεννούν ακροδεξιά τέρατα που απειλούν αφανίσουν την Ευρώπη. Η αγάπη για την πατρίδα δεν είναι το μίσος στον γείτονα, δεν είναι τα φαντάσματα εχθρών και διεθνείς συνωμοσίες που κατατρύχουν και επιβουλεύονται περιούσιους λαός. Ο πατριωτισμός είναι γέφυρες ειρήνης και αλληλεγγύης, συνανάπτυξης με τους γείτονές μας. Η Συμφωνία των Πρεσπών, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είναι μία άσκηση δημοκρατίας που θα ξεορκίσει τα φαντάσματα της ιστορίας και θα οριοθετήσει δύο διαμετρικά αντίθετους κόσμους, το δημοκρατικό και προοδευτικό που δεν επικαλείται την Ευρώπη για τους άτεγκτους δημοσιονομικούς κανόνες της Ευρωζώνης, αλλά για τη σκευή του διαφωτισμού και του κλασικού φιλέλευθερισμού, τον δημοκρατικό κόσμο που ονειρεύεται τα Βαλκάνια του Ρήγα Φεραίου, της συναδέλφωσης, της γέφυρας και της επικοινωνίας κι έναν άλλο κόσμο, τον κόσμο που παραΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΝΕ΄ - 15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2019 2651 φράζοντας ελαφρώς τον ποιητή Καβάφη «χωρίς περίσκεψιν, χωρίς λύπη, χωρίς αιδώς, μεγάλα και υψηλά τριγύρω του έκτισε τείχη». Και αυτά τα τείχη του επαρχιώτικου απομονωτισμού, μαζί με τα τείχη του μοναδικού στην Ευρώπη πολέμιου των Πρεσπών, του φίλου σας του Όρμπαν που κλείνουν εκτός τον μιανό ξένο για να μη μολύνει το λευκό χριστιανικό έθνος που επαγγέλλεται, ανεπαισθήτως σας κλείνουν από τον κόσμο έξω. Ας μείνετε, λοιπόν, με την περικεφαλαία και τη χλαμύδα, την Ακροδεξιά του Κυρίου και τα στελέχη των νομαρχιακών σας που εκφοβίζουν και στέλνουν απειλητικά μηνύματα σε Βουλευτές που στηρίζουν την Κυβέρνηση και που δεν προέβητε, έστω σε μία προσχηματική καταδίκη. Είναι δικαίωμά σας. Μαθήματα, όμως, πατριωτισμού στην Αριστερά που αντιστάθηκε και πολέμησε τον φασισμό δεν δικαιούστε να δίνετε. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εμείς στη μάχη κατά του εθνικισμού και της πατριδοκαπηλίας, τη μάχη κατά μίας μπαγιάτικης εθνικοφοροσύνης και του ιστορικού αναθεωρητισμού θα τη δώσουμε. Την οφείλουμε στις επόμενες γενεές. Την οφείλουμε, όμως και στην ιστορική μας μνήμη. Την οφείλουμε στους χιλιάδες αγωνιστές μας που έγιναν τα βαριά λίτρα που κατέβαλε η ιστορία στη δημοκρατία, καύσιμη ύλη της ιστορίας και το λίπασμα της ελευθερίας. Σας ευχαριστώ πολύ. (Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, πριν μπω στο θέμα της σημερινής συζήτησης, αισθάνομαι επιτακτικό ηθικό καθήκον να αναφερθώ στον εκλιπόντα Δημήτρη Σιούφα, έναν άνθρωπο, ο οποίος με την πολιτική του διαδρομή, αλλά και ως Πρόεδρος της Βουλής συνέβαλε στην αναβάθμιση της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, συζητάμε σήμερα το αίτημα που υπέβαλε ο Πρωθυπουργός για παροχή ψήφου εμπιστοσύνης. Γιατί την υπέβαλε; Διότι δεν είχε τη δεδηλωμένη πλέον. Η δεδηλωμένη είναι διεκδικησιμήμερα. Αυτή είναι η νομική, πολιτειακή φύση της συγκεκριμένης λειτουργίας. Απωλέσθηκε η δεδηλωμένη και αναζητείται. Αυτή ήταν η κίνηση του Πρωθυπουργού. Γι' αυτό, κύριε Πρόεδρε της Βουλής, σταματά το νομοθετικό της έργο η Βουλή. Διότι δεν είναι μία απλή ανανέωση εμπιστοσύνης από Κυβέρνηση που δεν έχει απωλέσει την πλειοψηφία, αλλά ακριβώς το αντίθετο. Και για να μιλήσουμε και λίγο πρακτικά. Με τη δεδηλωμένη στην κατάσταση που ακόμη σήμερα βρίσκεται, εάν είχαμε νομοθετικό έργο στην ολομέλεια, θα έπρεπε να ψηφίζουμε άρθρο με άρθρο. Διότι, η δεδηλωμένη δεν τεκμαίρεται. Και θα έπρεπε να αποδεικνύεται με ψηφοφορία για κάθε διάταξη. Και θέλω να πω κάτι, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, Βουλευτές, που προέρχεται από τις πρωινές ομιλίες. Είπε, ο Πρωθυπουργός, πώς δεν ήταν υποχρεωμένος –το επανέλαβε και η προηγούμενη αγορήτρια- να ζητήσει ψήφο εμπιστοσύνης. Αυστηρά, τυπικά, ναι έτσι είναι. Το γράμμα του συνταγματικού κειμένου αυτό ορίζει. Αλλά έχει διαμορφωθεί και μια συνθήκη του πολιτεύματος από τα τέλη του 19ου αιώνα. Η συνθήκη του

πολιτεύματος δεν έχει νομική ισχύ. Αλλά συγκροτεί μία πολιτική δεοντολογία. Δεν είναι έθιμοσυνταγματικό, αλλά συγκροτεί -επαναλαμβάνω- μία πολιτική δεοντολογία, την οποία παρακολούθησαν όλοι οι πρωθυπουργοί. Να θυμηθώ, το παράδειγμα του Κώστα Μητσοτάκη, που παραιτήθηκε και οδήγησε τη χώρα σε εκλογές, επειδή ήταν με 150 Βουλευτές; Ούτε πρόταση μομφής έγινε εναντίον του, ούτε σχέδιο νόμου του καταψηφίστηκε. Τίποτε! Η χώρα, όμως, πήγε σε εκλογές, γιατί υπήρξε σεβασμός επί έναν αιώνα και πλέον σε αυτή τη συνθήκη του πολιτεύματος. Ζητάει, λοιπόν, νέα εμπιστοσύνη κάποιος που χάνει τη δεδηλωμένη ή δρομολογεί εκλογικές εξελίξεις. Γι' αυτό σας είπα το πρωί -επειδή αυτά δεν τα καταλαβαίνετε, παρ' ότι ορισμένοι από εσάς έχουν πολλά χρόνια στην πολιτική και οι νεότεροι από σας έχουν τουλάχιστον 3 ή 4 χρόνια εδώ και αυτά έπρεπε να τα παίζουν στα δάχτυλα- ότι η σχέση σας με τη δημοκρατική αρχή είναι ασθενής ή και ανύπαρκτη. Αυτό είπα το πρωί. Μένω, όμως, στον Πρωθυπουργό, γιατί τον θυμάμαι να επιτίθεται καταγγέλλοντας επαίσχυντες αποστασίες. Θυμόμαστε πολύ καλά τι έλεγε ο ίδιος και τα στελέχη του, όταν κάποιοι ψήφισαν από τον χώρο των ανεξάρτητων Βουλευτών τον Σταύρο Δήμα για Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Μας αποδεικνύει -ακόμη και τώρα που τελειώνει πολιτικά- με τη μεταστροφή του πολιτικού του λόγου πως δεν ορρωδεί προ ουδενός, προκειμένου να διατηρηθεί ο ίδιος και το κόμμα του στην εξουσία. Στην προκειμένη, όμως, περίπτωση έχουμε συνθήκες επιβαρυντικότερες από άλλες περιπτώσεις, γιατί εδώ έχουμε- ο όρος είναι ευθύς, σαφής και τον υιοθετώ- συνθήκες εξανδραποδισμού πολιτικών στελεχών, η οποία εφαρμόστηκε αποκάλυπτα, ανοιχτά και ενώπιον του πανελληνίου, σε βάρος μέχρι τώρα του πολιτικού του εταίρου, του οποίου την παράταξη ληηλάτησε με περισσή ομολογουμένως αποτελεσματικότητα και ταυτόχρονα τον χαρακτήρισε αναντικατάστατο και σημαντικό συνεργάτη, τα μάλα συμβάλλοντα στο κατ' αυτόν ευεργετικό κυβερνητικό έργο. Κυρίες και κύριοι, για φανταστείτε να μην τον εκτιμούσε ο Πρωθυπουργός, τι θα του έκανε, αφού εκτιμώντας τον και αναγνωρίζοντας τη συμβολή του, του έκανε όσα του έκανε μπροστά στα μάτια μας. Εν πάση περιπτώσει, ένα είναι γεγονός. Ο Πρωθυπουργός προσπαθεί να δημιουργήσει μία πλασματική κοινοβουλευτική πλειοψηφία και να παρατείνει μέσω αυτής τη βιωσιμότητα μιας καταρρέουσας Κυβέρνησης. Και για να το πετύχει, προέβη σε μία πρωτοφανή πολιτική συναλλαγή, περί της οποίας καμία αμφιβολία, καμία αμφισβήτηση δεν υφίσταται. Έγιναν, δηλαδή, ανταλλαγές ανάμεσα σε ψήφους και υπουργικές και υφυπουργικές ιδιότητες. Και παράλληλα, τόλμησε να πει ότι το θάρρος δεν του λείπει για να πάρει κρίσιμες αποφάσεις, για να κάνει κρίσιμες επιλογές και δεν δειλιάζει. Αν, όμως, κάποιος πολιτικός σε αυτή τη συγκυρία δεν δειλιάζει -αν τολμά κάνει εκλογές. Κάνει ό,τι έκαναν όλοι οι προκάτοχοί του, που δεν επέλεξαν ως μέθοδο να μαζεύουν πολεήματα κομμάτων για να συγκροτήσουν μία κοινοβουλευτική πλειοψηφία, που θα τους διατηρήσει στις υπουργικές τους καρέκλες και στο πρωθυπουργικό αξίωμα. Εμείς, ζητάμε τις εκλογές, γιατί είμαστε κόμμα της Αντιπολίτευσης. Πρέπει κάτι να καταλάβουμε για να συνεννοηθούμε. Και στις δύο εκλογές του 2015, υπήρξε ο πολιτικός λόγος της Δημοκρατικής Συμπράταξης. Τον Σεπτέμβριο ήταν αντιπολιτευτικός με βάση αυτό που είχαμε ζήσει και τον Ιανουάριο προειδοποιητικός και πολέμιος αυτού που ερχόταν. Ήμασταν καθαροί. Πήραμε μικρά ποσοστά. Τα βελτιώσαμε τον Σεπτέμβριο. Αλλά κανένας πολίτης δεν περίμενε από μας στήριξη της Κυβέρνησης. Πήραμε καθαρή αντιπολιτευτική εντολή, την οποία και σεβόμαστε και τη σεβόμαστε και σήμερα. Γι' αυτό και σας καταψηφίζουμε με τρόπο άμεσο, σαφή, χωρίς περικοκλάδες και μεσολαβήσεις. Είμαστε κόμμα της Αντιπολίτευσης και ως εκ τούτου καταψηφίζουμε την Κυβέρνηση. Δεν δεχόμαστε να τη στηρίξουμε. Καθαρά πράγματα, καθαροί όροι, όχι όμως για όλους και όλες στην Αίθουσα αυτή. Γιατί μίλησα για συναλλαγή, η οποία έχει αποδειχθεί. Δεν λέω για κάτι, το οποίο θα το δούμε να γίνεται. Έχει ήδη συντελεστεί. Ωστόσο, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, υπάρχουν και άλλα πράγματα. Υπάρχει η οικονομία. Η ομίχλη που υπάρχει στο ευρωπαϊκό περιβάλλον, δεν επιτρέπει παρατεταμένες προεκλογικές περιόδους, όπως αυτή που ζούμε από το Νοέμβριο μέχρι σήμερα και που θα ζήσουμε για όσο χρόνο ακόμη κρατήσει η Κυβέρνηση την Ελλάδα σε εκκρεμότητα. Έχουμε ανάγκη τις αγορές. Έχουμε μιλήσει επανειλημμένα, και επί της ευκαιρίας του προϋπολογισμού, αναλυτικά για το ότι η χώρα πρέπει να βγει στις αγορές. Έχουμε μια κατάσταση στην ελληνική οικονομία, που δεν προκύπτει μόνο από τους αριθμούς της, αλλά προκύπτει και από αυτό που αντιλαμβάνονται οι αγορές για το τι συμβαίνει στην Ελλάδα σήμερα. Αυτά που γράφονται, διαβάζονται και επειδή αναγιγνώσκουν κάποιοι την ελληνική πραγματικότητα, αντιδρούν. 2652 ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ (ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ) Δεν είναι ευχάριστο το ευρωπαϊκό και διεθνές οικονομικό περιβάλλον για την Ελλάδα. Η αγορά των δημοσιονομολόγων δεν μας βλέπει θετικά. Άρα, δεν επιτρέπονται όλα αυτά που γίνονται και λέγονται σήμερα στη χώρα. Όποιος είναι πατριώτης, αυτό πρέπει να το έχει δει, να το έχει αναγνωρίσει και να πει ότι δεν πρέπει να συνεχιστεί αυτή η ακαταστασία. Δυστυχώς, όμως, η Κυβέρνηση θα τη συνεχίσει. Χρειάζονται κάλπες τώρα, γιατί οι πολίτες δεν μπορούν να σηκώσουν στις πλάτες τους και νέα βάρη που θα προκύψουν απ' αυτή την ακαταστασία στο πλαίσιο μάλιστα -και θέλω να είμαι απόλυτος ευθύς εδώ, δεν ξέρω πόσοι και πόσες θα με καταλάβουν- μιας οικονομικής ζωής που είναι απολύτως ποινικοποιημένη, με τρόπο πρωτοφανή σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη. Επαναλαμβάνω ότι η οικονομική ζωή είναι ποινικοποιημένη και οι νομικοί εξ ημών νομίζω ότι με καταλαβαίνουν.

Χρειαζόμαστε σοκαριστικούς ρυθμούς ανάπτυξης και εμείς θα πορευτούμε με χαμηλούς και αβέβαιους ρυθμούς ανάπτυξης. Χρειαζόμαστε μία θετικά επιθετική πολιτική στην παιδεία και ακούσαμε τον Υπουργό Περιβάλλοντος πριν από λίγες ώρες εδώ στη Βουλή να λέει: «Δεν έχουν πρόβλημα ανομίας τα πανεπιστήμια, μια χαρά είναι τα πανεπιστήμια, ορισμένα μάλιστα διαπρέπουν. Είναι στα διακόσια πρώτα στην παγκόσμια κατάταξη!» Και του είπα παίρνοντας το λόγο: «Ναι, προφανώς. Αλλά το ότι κάποιο πανεπιστήμιο είναι στα πρώτα διακόσια των πανεπιστημίων του πλανήτη, δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν και προβλήματα ανομίας». Και του φωτογράφισα το Οικονομικό Πανεπιστήμιο, την ΑΣΟΕΕ. Μα είναι δυνατόν να μην βλέπει ούτε αυτό, ένας Υπουργός, που είναι και καθηγητής πανεπιστημίου; Η παιδεία, όμως, έχει πρόβλημα. Το λύκειο έχει διαλυθεί. Θα τα πούμε αυτά, εάν υπάρξει σχετικό νομοθετικό έργο την Πέμπτη. Διαλύσατε το λύκειο από πάνω μέχρι κάτω. Τα παιδιά ασχολούνται μόνο με τέσσερα μαθήματα. Δεν υπάρχει λύκειο. Δεν υπάρχει Α' και Β' λυκείου. Η Γ' Λυκείου είχε ούτως ή άλλως πάρα πολλά προβλήματα. Για την υγεία δεν θέλω να κάνω πολλές αναφορές, παρά μία μόνο σημερινή. Διάβασα μία ανακοίνωση για το τι γίνεται στο «Αττικό Νοσοκομείο». Τα ράντσα του πια είναι γεμάτα και δεν λειτουργεί το αιμοδυναμικό. Αυτή είναι η ενημέρωση που πήρα τώρα πριν από λίγα λεπτά. Η οικονομία, η παιδεία, η υγεία, η ανάπτυξη -είναι πάρα πολλά τα προβλήματα- επιβάλλουν εκλογές επιβάλλοντας εκλογές, γιατί διαπιστώνεται από πολλούς, από πολλές, από τη συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων πολιτών ότι η παρούσα σύνθεση της Βουλής βρίσκεται σε δυσαρμονία σε σχέση με τη βούληση του εκλογικού σώματος των πολιτών, του λαού. Είναι καταφάνερο ότι σε φάση δυσαρμονίας αναζητείται ψήφος εμπιστοσύνης από υπολείμματα κομμάτων και μέσω συναλλαγών. Νομίζω ότι είναι πάρα πολύ προβληματικό θεσμικά, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά αυτό που γίνεται τις μέρες αυτές στη Βουλή των Ελλήνων και γενικότερα στα πλαίσια του ελληνικού πολιτικού συστήματος. Όμως, επειδή στις συναλλαγές χρειάζονται δύο, εδώ έχουμε τανγκό. Υπάρχει κι άλλος που χορεύει. Δεν χορεύει μόνο η πλειοψηφία, αλλά και οι σπουδαίοι μακεδονομάχοι που δίνουν τη μάχη για τη Μακεδονία αφού αυτή τελείωσε, οι κατόπιν εορτής μακεδονομάχοι. «Η Μακεδονία είναι μία και ελληνική», μας έλεγαν από εδώ. Εγώ είμαι στέλεχος κόμματος που δεν αγαπάει τον εθνικισμό, που δεν αγαπάει τον λαϊκισμό, που δεν κατεβαίνει στις διαδηλώσεις. Όμως, αυτόν που επέτρεψε στον κ. Κοτζιά να υπογράψει, δεν μπορώ να τον βλέπω με άνεση να έρχεται εδώ και να μου λέει: «Η Μακεδονία είναι μία και ελληνική». Παρακαλώ πάρα πολύ να έχουμε και λίγη σοβαρότητα στην Αίθουσα αυτή. Επιβεβαιώνει αυτό το κόμμα, αυτό που έλεγαν κάποτε παλαιότεροι και εμπειρότεροι: Όσο πιο πολύ εθνικιστικά ακούει κάποιον να μιλάει, τόσο πιο πολύ να περιμένεις από αυτόν εκπλήξεις για το τι θα κάνει σε σχέση με τη χώρα και τα θέματά της. Υπάρχει και κάτι ακόμη πάρα πολύ σοβαρό. Άκουσα τον Υπουργό Οικονομικών πριν από λίγο -δεν θυμάμαι σε ποιον Βουλευτή απευθύνθηκε- να μιλάει για το μίσος που καλλιεργούν κάποιοι. Αυτούς που καλλιεργούν μίσος τους καταγγέλλουμε, όποιοι και αν είναι, όπου και αν βρίσκονται. Υπό την έννοια αυτή, συμπλέουμε σε αυτήν την καταγγελία. Όμως, ποιος τα λέει αυτά; Δεν θυμάστε ότι ανάμεσά σας υπήρξαν οι σύγχρονοι Κοτζιμάνηδες με τρίκυκλα; Δεν θυμάστε τα ρόπαλα της δήθεν Αριστεράς, που στρέφονταν ενάντια στα κεφάλια μας; Δεν θυμάστε τους προπηλακισμούς; Ποιοι καλλιεργήσαν το μίσος κυρίως; Ποιοι ήταν οι πρωταθλητές; Ποιοι αναδείχθηκαν πρωταθλητές του μίσους, όταν προσπαθούσαν πολιτικοί και στελέχη κομμάτων και κόμματα και κυβερνήσεις να κρατήσουν τη χώρα όρθια; Με ποιο δικαίωμα μπορεί κάποιος από εσάς σήμερα να μιλάει εναντίον εκείνων που καλλιεργούν το μίσος; Εμείς το έχουμε αυτό το δικαίωμα. Εσείς το έχετε χαμένο. Εμείς το έχουμε, γιατί και σήμερα σε αυτόν που θα πει εναντίον σας λέξεις, όπως προδότης, όπως σιδηρόπτερο άλλο σχετικό, περνάμε απέναντι. Δεν συνηγορούμε. Δεν χαιρόμαστε για αυτού του είδους τις δυσκολίες που περνάτε. Εσείς, όμως, είσατε αυτοί που καλλιεργήσατε το μίσος και τον προπηλακισμό μας τον μεταφράζατε σε λαϊκή αγανάκτηση, σε λαϊκή διαμαρτυρία. Αυτά κάνατε και δεν θα τα ξεχάσουμε ποτέ. (Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Δημοκρατικής Συμπαράταξης ΠΑΣΟΚ - ΔΗΜΑΡ) Άρα, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, για να είμαστε απολύτως συνεννοημένοι, όσοι σήμερα επιλέζουν να στηρίζουν αυτή την Κυβέρνηση, κάνουν σαν να μην ξέρουν τι έχει γίνει οκτώ χρόνια στην Ελλάδα, κάνουν σαν να μην βλέπουν τις παρούσες θεσμικές εκτροπές, κάνουν ότι ξεχνούν ότι κάποιοι παραβίασαν το κράτος δικαίου μπροστά στα μάτια μας. Προσποιούνται ότι δεν καταλαβαίνουν περί τίνος πρόκειται. Όμως για την κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών δίνουν το είναι τους, το πολιτικό τους παρόν και το μέλλον για να στηρίξουν μια εθνική υπόθεση. Αυτά είναι ψέματα. Αυτά είναι υποκρισίες. Η αλήθεια είναι πεντακάθαρη. Όποιος σήμερα λέει «ναι» εδώ, επιχειρεί να δώσει φιλή της ζωής σε ένα κυβερνητικό πτώμα και να κάνει ότι δεν τον ενοχλεί η αποκρουστική αποφορά της αποσύνθεσης και δεν καταλαβαίνει, τάχα μου, ότι στηρίζει μια Κυβέρνηση με μπαλώματα, με υπολείμματα, μια Κυβέρνηση που είναι η φωτογραφία του ομοιομορφισμού. Ευχαριστώ πολύ. (Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Δημοκρατικής Συμπαράταξης ΠΑΣΟΚ - ΔΗΜΑΡ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε τον κ. Γεώργιο Γεωργαντά, Βουλευτή της Νέας Δημοκρατίας. Η κ. Γεωργία Γεννιά, Βουλευτρια του ΣΥΡΙΖΑ, έχει τον λόγο για επτά λεπτά.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε την κ. Γεωργία Γεννιά, Βουλευτρια

του ΣΥΡΙΖΑ. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, γίνεται γνωστό στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής και ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ», τριάντα οκτώ μαθήτριες και μαθητές καθώς και τρεις συνοδοί εκπαιδευτικοί από το 2ο Δημοτικό Σχολείο Πεύκων Θεσσαλονίκης. Η Βουλή τους καλωσορίζει. (Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής) Προχωρούμε στον κατάλογο με την κ. Παρασκευή Χριστοφιλοπούλου, Βουλευτίνα της Δημοκρατικής Συμπαράταξης. Κυρία Χριστοφιλοπούλου, έχετε τον λόγο για επτά λεπτά. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ξέρετε, κύριοι συνάδελφοι, χρησιμοποιώ τον τίτλο που θα ήθελε ο ομιλητής. Το εικάζω, γι' αυτό δεν είπα Βουλευτρία και είπα Βουλευτίνα, για να είμαι και σύμφωνα με το πνεύμα του ομιλούντος.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ: Μπορείτε να πείτε και Βουλευτής νομίζω. Υπάρχει και η εκδοχή «ο,η Βουλευτής. Δεν έχει σημασία. ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Σωστό, σωστό. Ορίστε, κυρία Χριστοφιλοπούλου, έχετε τον λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε την κ. Τασία Χριστοδουλοπούλου, Βουλευτρία του ΣΥΡΙΖΑ. Προχωρούμε με την κ. Νίκη Κεραμέως, Βουλευτίνα... ΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΕΩΣ: Νόμιζα ότι με είπατε Βουλευτρία. ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Όχι, δεν το είπα. Ξέρω ότι δεν θα σας άρεσε. ΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΕΩΣ: Κύριε Πρόεδρε, ούτε το Βουλευτίν»! Βουλευτής! ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Βουλευτή, βεβαίως. Κυρία Κεραμέως, έχετε τον λόγο

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε την κ. Νίκη Κεραμέως, Βουλευτή της Νέας Δημοκρατίας

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΤΣΩΤΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Τι επικαλείται ο κ. Τσίπρας, Υπουργό, Βουλευτές και άλλα στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ, για να πάρουν σήμερα την ψήφο εμπιστοσύνης; Τη Συμφωνία των Πρεσπών. Ακούσαμε εδώ και τον κ. Κοτζιά, να αναπτύσσει τη θέση του για αυτή. Το ΚΚΕ λέει για μια κόμη φορά ότι αυτή η συμφωνία είναι επικίνδυνη για τους λαούς της χώρας μας και των γειτόνων μας, γιατί ακριβώς έγινε για να εντάξει τη γείτονα χώρα στο ΝΑΤΟ, και το ΝΑΤΟ δεν είναι δύναμη ασφάλειας και σταθερότητας. Είναι δύναμη πολέμου, είναι δολοφονικός οργανισμός. Αυτό το κρύβετε όλοι σας. Γι' αυτό δεν μιλάει κανείς, γιατί όλοι σας συμφωνείτε ιδιαίτερα με αυτή την απόφαση με αυτό τον σχεδιασμό του ΝΑΤΟ και των ιμπεριαλιστικών οργανισμών. Επικαλούνται, επίσης, θετικά νομοσχέδια, που όπως λένε τώρα, μιας που τελείωσε το μνημόνιο και η αυστηρή εποπτεία, μπορούν να φέρουν. Όμως ποια είναι η αλήθεια; Είναι σε ισχύ όλα τα μνημόνια και όλα τα μέτρα, όλοι οι εφαρμοστικοί νόμοι που έχουν υπάρξει μέχρι τώρα, που είναι πάνω από εκατό, και η επιτροπεία βέβαια συνεχίζεται. Μιλώ συγκεκριμένα για την αύξηση του κατώτερου μισθού. Κατηγορεί ο ΣΥΡΙΖΑ τη Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ ότι το 2012 με πράξη υπουργικού συμβουλίου μείωσαν τον κατώτατο μισθό από 751 ευρώ σε 586 ευρώ και 511 ευρώ αντίστοιχα για τους νέους κάτω των είκοσι πέντε ετών, μια μείωση, δηλαδή, 165 ευρώ και 200 ευρώ αντίστοιχα μηνιαίως. Ναι έτσι είναι. Αυτό έκανε η Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ καθώς και το ΛΑΟΣ, που σήμερα παρουσιάζονται διαφορετικοί. Ο τότε ΣΥΡΙΖΑ έσκιζε τα ρούχα του. Τι έκανε μετά όταν έγινε Κυβέρνηση; Διατήρησε για τέσσερα χρόνια τους μισθούς πείνας και τον επαίσχυντο υποκατώτατο μισθό. Απέρριψε όπως και όλα τα άλλα κόμματα την πρόταση νόμου των πεντακοσίων δεκατριών οργανώσεων, που κατέθεσε μόνο το ΚΚΕ, όπως, βέβαια, απέρριψε και την τροπολογία που καταθέσαμε τελευταία, με αφορμή την τροπολογία Αχτσιόγλου, που έκανε ιδιοκτησία της τον νόμο Βρούτση, ο οποίος προέβλεπε ότι ο κατώτερος μισθός θα καθορίζεται με υπουργική απόφαση. Όταν ψήφισε η Νέα Δημοκρατία τον νόμο Βρούτση, ο ΣΥΡΙΖΑ δεσμευόταν απέναντι στους εργαζόμενους ότι θα επαναφέρει τον κατώτατο μισθό στα 751 ευρώ, θα καταργήσει τον υποκατώτατο μισθό και θα επαναφέρει τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας. Τι έκανε ως Κυβέρνηση; Είπαμε ότι έφερε την τροπολογία Αχτσιόγλου, που ενεργοποιεί τον νόμο Βρούτση. Σε όλους εσάς που μας βλέπετε τώρα, λέμε ότι ο ΣΥΡΙΖΑ και η Νέα Δημοκρατία καταργούν μόνιμα τις συλλογικές διαπραγματεύσεις για τον κατώτατο μισθό. Η κάποια αύξηση σήμερα μπορεί να γίνει μείωση αύριο. Τα κριτήρια του νόμου διασφαλίζουν τα συμφέροντα των μεγάλων επιχειρηματικών νομίλων. Ο κατώτερος μισθός θα διαμορφώνεται τόσο όσο θα υποδεικνύουν οι μηχανισμοί του αστικού κράτους και των ισχυρών εργοδοτικών ενώσεων. Αυτό δεν είναι θετικό μέτρο. Είναι αντιδραστικό μέτρο, κύριοι της Κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ – ΑΝΕΛ, αλλά και όσων θα ψηφίσουν αυτό το μέτρο. Βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με τις ανάγκες των εργαζομένων, με την ίδια την ταξική διεκδίκηση, με το ελάχιστο δικαίωμα των εργαζομένων να αγωνίζονται για αυξήσεις στους μισθούς, για βελτίωση των όρων εργασίας. Η Κυβέρνηση διαρρέει πως η αύξηση του κατώτατου μισθού θα είναι στο 7-8%, στα 630 ευρώ περίπου μικτά. Τι αποδεικνύει αυτή η διαρροή; Ότι και σε αυτή την περίοδο τη μεταμνημονιακή όπως τη λέτε, ο κατώτατος μισθός θα παραμείνει μειωμένος κατά 120 ευρώ τον μήνα σε σχέση με τα 751 ευρώ που ήταν το 2012 και σε μια νύχτα έγιναν 586 ευρώ. Η Νέα Δημοκρατία θέσπισε τον υποκατώτατο μισθό, τις ελαστικές μορφές απασχόλησης, τη δουλειά των νέων με 300 ευρώ χωρίς άλλα δικαιώματα. Τι υποκρισία όμως. Ακούσαμε τον Πρόεδρο της Νέας Δημοκρατίας σήμερα, να χύνει κροκοδείλια δάκρυα για τη γενιά των 360 ευρώ. Είναι γέννημα αυτή η γενιά της ίδιας πολιτικής και της Νέας

Δημοκρατίας και του ΣΥΡΙΖΑ. Τι έκανε η Κυβέρνηση με το αίσχος του υποκατώτατου μισθού με τη γενιά των 360 ευρώ; Διατήρησε επί τέσσερα χρόνια τον υποκατώτατο μισθό και τώρα ισχυρίζεται ότι θα τον καταργήσει αλλά ταυτόχρονα δεσμεύτηκε στους επιχειρηματικούς ομίλους ότι θα επιδοτήσει τις εργοδοτικές ασφαλιστικές εισφορές στο 50%. Έτσι η κατάργησή του υποκατώτατου μισθού θα επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό, αντί για τις επιχειρήσεις που απασχολούν τους νέους εργαζόμενους. Θα το φορτωθούν πάλι τα εργατικά λαϊκά νοικοκυριά μέσα από τη φοροληστεία. Ενημερώνουμε τους εργαζόμενους ότι η όποια αύξηση κάποιων ευρώ στον κατώτατο μισθό, θα εξανεμιστεί από την προνομοθετημένη μείωση του αφορολόγητου το 2020, που από τα 8.636 ευρώ μειώνεται στα 5.681 ευρώ, με επιβάρυνση 470 ευρώ επιπλέον ετησίως. Θα εξανεμιστεί, επίσης, από την κλιμάκωση της επίθεσης στο λαϊκό εισόδημα με τους κάθε είδους φόρους και χαράτσια. Ο κρατικός προϋπολογισμός για το 2019 προβλέπει ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΝΕ΄ - 15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2019 2663 πει 1 δισεκατομμύριο ευρώ παραπάνω φόρους. Θα εξαυλωθεί η όποια αύξηση από τις συνεχείς ανατιμήσεις σε βασικά αγαθά λαϊκής κατανάλωσης. Πρέπει να πούμε ότι η επιτροπή εμπειρογνομόνων, κατέθεσε στο Υπουργείο Εργασίας το πόρισμα για τη διαμόρφωση του κατώτατου μισθού. Σύμφωνα με αυτό ακόμα και μια αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 10% θα οδηγήσει σε αύξηση του μισθολογικού κόστους μόλις 2,86% στο σύνολο της οικονομίας, ενώ για τις μεγάλες επιχειρήσεις με πάνω από πενήντα εργαζόμενους η επιβάρυνση στο μισθολογικό κόστος υπολογίζεται σε μόλις 1%. Την ίδια στιγμή, για λογαριασμό των μονοπωλιακών ομίλων, η Κυβέρνηση διατηρεί άθικτο όλο το αντεργατικό οπλοστάσιο, όλες τις μορφές που αυξάνουν την κερδοφορία τους και την εκμετάλλευση της εργατικής τάξης. Το ποσοστό των ευέλικτων μορφών εργασίας από 10% στο σύνολο των εργαζομένων το 2013 σήμερα εκτινάχθηκε στο 22%. Το 2018, από τις νέες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν, το 61% ήταν μερικής απασχόλησης, εκ περιτροπής εργασία, ωρομίσθιοι και άλλες τέτοιες μορφές. Η Κυβέρνηση πλασάρει την αύξηση του κατώτατου μισθού ως τη μεγάλη ανατροπή. Ισχυρίζεται ότι στηρίζει την εργασία, ότι αρχίζει να επανέρχεται η κανονικότητα και ότι είναι φιλεργατική. Η ίδια η επιτροπή εμπειρογνομόνων όμως, τους διαψεύδει, αφού όπως είπαμε η αύξηση του μισθολογικού κόστους είναι μόλις 1%, στα όρια δηλαδή που υπέδειξαν οι επιχειρηματικοί όμιλοι.

10. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΙΕ΄ - 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2021

ΑΘΑΝΑΣΙΑ (ΣΙΑ) ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Άκουσα με όση προσοχή μου επιτρέπουν τα ντεσιμπέλ της φωνής του κ. Γεωργιάδη -δεν φταίει ο ίδιος, εγώ έχω ένα πρόβλημα, γιατί θέλω να παρακολουθώ στη Βουλή πάρα πολύ προσεκτικά- τα όσα είπε. Θέλω να πω ένα πράγμα. Θαύμασα στον κ. Γεωργιάδη για πολλοστή φορά το θράσος, τον κυνισμό και την υποκρισία. Θράσος γιατί έρχεται εδώ και καλεί την Αντιπολίτευση να συζητήσει υποτίθεται για ένα νομοσχέδιο ήρεμα και απλά, ενώ ο ίδιος ξέρει πάρα πολύ καλά ότι καταργεί χωρίς αιτιολογική έκθεση έναν νόμο, τον οποίο και η Νέα Δημοκρατία είχε ψηφίσει και δεν υπάρχει αιτιολογική έκθεση γι' αυτό. Δεύτερον, λέει ο κ. Γεωργιάδης «σώζουμε τις λαϊκές» και μιλάει για διαφάνεια, κ.λπ.. Εδώ και η θρασύτητα και ο κυνισμός ξεπερνάνε κάθε όριο. Κατ' αρχάς, δεν σας έχουμε εμπιστοσύνη, κύριε Γεωργιάδη. Τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις θέλετε να τις διαλύσετε, το είπατε εσείς, να συγχωνευθούν, να καταργηθούν κ.λπ.. Και τώρα θα σας θεωρήσουμε σωτήρα των λαϊκών αγορών; Μήπως ακούσατε τον κ. Πατούλη, την κ. Πατουλίδου; Μήπως θέλετε να βρούμε μία βόλτα στις λαϊκές αγορές να δούμε τι λένε εκεί οι άνθρωποι που είναι στις λαϊκές αγορές, για να δείτε τι ακριβώς συμβαίνει και ότι δεν σας φταίει κανένας ΣΥΡΙΖΑ για αυτόν τον λόγο; Τι λένε όλοι οι άνθρωποι αυτοί που εμπλέκονται στις λαϊκές αγορές, παραγωγοί και επαγγελματίες; Λένε ότι πάτε με έμμεσο τρόπο -θα κάνετε επίθεση απευθείας αν σας έπαιρνε, δεν σας παίρνει και το κάνετε με έμμεσο τρόπο- να καταργήσετε επί της ουσίας έναν θεσμό που είναι από το 1929 και σε αυτόν βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό η επιβίωση της ελληνικής κοινωνίας σε πάρα πολύ δύσκολες εποχές, και είναι και κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο αλλά είναι και πολιτιστικό. Σας ακούω και λέτε, είπαν και Βουλευτές της Πλειοψηφίας ότι θα κοιτάνε στο κινητό και θα διαλέγουν σε ποια λαϊκή αγορά είναι πιο φτηνό το ματσάκι το μαϊντανό, η ντομάτα, κ.λπ.. Έχετε ιδέα από λαϊκές αγορές; Έχετε ιδέα τι είναι η λαϊκή αγορά; Ξέρετε κανέναν άνθρωπο αυτής της κοινωνίας να ψάχνει να δει σε ποια λαϊκή να πάει; Ή μήπως δεν έχετε ιδέα ότι επί οικονομικής κρίσης αυτοί οι παραγωγοί, αυτοί οι επαγγελματίες στις λαϊκές αγορές έριχναν τα προϊόντα και πηγαίνανε το μεσημέρι οι άνθρωποι με τη μεγαλύτερη ανάγκη για να μπορέσουν να επιβιώσουν; Θέλετε λέτε διαύγεια, διαφάνεια, γιατί εσείς τολμάτε να κάνετε μεταρρυθμίσεις. Γιατί αυτές οι μεταρρυθμίσεις πάνε μονίμως προς τα πίσω και ποτέ δεν πάνε προς τα μπροστά; Είπε ο κύριος Υπουργός να προσαρμοστούμε εν γένει με την οικονομία του 21ου αιώνα. Να συζητήσουμε λίγο για αυτή την οικονομία του 21ου αιώνα; Να συζητήσουμε για την ακρίβεια που καλπάζει; Και αντί εκεί να ενισχύσουμε τις λαϊκές αγορές, να ενισχύσουμε τους παραγωγούς, να ενισχύσουμε όσο το δυνατόν περισσότερο τη βελτίωση προς την κατεύθυνση ανάσχεσης της ακρίβειας έχουμε το ακριβώς αντίθετο και θα δώσω όσο προλάβω μερικά παραδείγματα. Εκεί, όμως, που πραγματικά σηκώνω τα χέρια ψηλά και όλη η κοινωνία φαντάζομαι είναι αυτό το περίφημο πτυχίο του κυρίου Υπουργού που ασμένως το αποδέχτηκαν και οι Βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας. Είμαστε ή δεν είμαστε όλοι εδώ σ' αυτή τη Βουλή που ψηφίζουμε και καταψηφίζουμε με τις ελάχιστες βάσεις εισαγωγής, διότι δεν μπορούν τα παιδιά να

παίρνουν πτυχίο και να πάνε στα ΙΕΚ και να πάνε στις τεχνικές σχολές και τώρα ερχόμαστε με ένα νομοσχέδιο και μας λέτε ότι είναι κριτήριο το πτυχίο; Δηλαδή θα τρελαθούμε; Αυτό είναι όχι το άκρον άωτον της υποκρισίας, εδώ ξεπερνάτε τα όρια. Και εν γένει με αυτή τη διαύγεια και τη διαφάνεια και το ματσάκι το μαϊντανό που δεν θα το δηλώνει ευθύς εξαρχής ή την τιμή του, κ.λπ., εκεί, λοιπόν, θέλετε διαύγεια και διαφάνεια. Στα λευκά κολάρα δεν θέλετε, στις απευθείας αναθέσεις που έφτασαν το ένα δισεκατομμύριο δεν θέλετε, σε χίλια δυο δεν θέλετε. Είναι αυτός ο κυνισμός σας που δεν αντέχει κανένας μας. Είσαστε ακριβοί στα πίτουρα και φτηνοί στο στάρι, πώς το λέει ο λαός ίσως να κάνω και λάθος, όπως το είπα. Κάνετε αυτό το πράγμα μονίμως. Είπε ο κύριος Υπουργός, ο κ. Γεωργιάδης, ότι τώρα είναι 80/20% αναλογία παραγωγών, εμπόρων. Εκεί είναι το κουμπί της Αλέξανδρας. Εκεί είναι το μεγάλο πρόβλημα του Υπουργού. Γιατί να είναι τόσο συντριπτική η αναλογία των παραγωγών. Και πώς θα πέσει αυτή η αναλογία; Γι' αυτό, κύριε Υπουργέ, ενώ κατορθώθηκε πραγματικά με διαβούλευση, με συναίνεση παραγωγών και επαγγελματιών αυτό το πενήντα - πενήντα, με τον ν.4497 έρχεστε εδώ και το αφήνετε απροσδιόριστο, γιατί αυτό είναι το πρόβλημά σας, το ομολογήσατε με έμμεσο τρόπο. Όπως επίσης το πρόβλημά σας είναι ότι διαλύετε τις αγορές καταναλωτών. Σε όλη την Ευρώπη υπάρχει αυτός ο θεσμός, ερχόμαστε εσείς και τον διαλύετε. Για το τι σημασία έχουν είναι άλλο θέμα. Επίσης, εκτός από τα τιμωρητικά και όλα αυτά αυτό που είπατε για την αφαίρεση άδειας και διαβάσατε και τις ποινές που προβλεπόντουσαν στον ν.4497 δεν λέτε το βασικό. Η άδεια είναι ο πυρήνας της λογικής της λαϊκής αγοράς. Τι φέρνετε εσείς; Τη θέση. Η αναστολή, λοιπόν, της άδειας δεν έχει να κάνει με την ίδια την άδεια, είναι τότε θα προκηρυχθεί θέση, πράγμα το οποίο σημαίνει επί της ουσίας ότι χάνει την άδεια ο άλλος μέχρι να προκηρυχθεί η θέση και μέχρι να πληροί τα κριτήρια, που έχετε βάλει πάρα πολλά και τα ξέρετε, τα είπαμε: Πτυχία και χίλια δυο άλλα. Δεν θα πω περισσότερα, δεν θα πω για τις παραβάσεις, οι οποίες είναι εξαντλητικές. Θα μείνω σε ένα πράγμα. Έφυγε ο κύριος Υπουργός αλλά ας το ακούσετε εσείς. Υπουργικές αποφάσεις. Πείτε μου το εξής. Ψηφίζουμε έναν νόμο, γίνεται νόμος του κράτους με την ψήφο τη δικιά σας. Δεν υπάρχει ενσωματωμένος κατάλογος των προϊόντων σ' αυτό το νομοσχέδιο που θα γίνει νόμος του κράτους; Βασίζεται στον Υπουργό κάθε φορά; Και αυτό το λέμε δημοκρατία εμείς εδώ; Πού ξέρουμε, και εμείς και εσείς που θα ψηφίσετε, πώς ο κάθε Υπουργός θα αποφασίσει μετά; Δεν γίνεται με διαβούλευση, δεν γίνεται με νομοθέτηση, γίνεται με απόφαση του κάθε Υπουργού. Δεκαεπτά υπουργικές αποφάσεις! Αυτό είναι εκ των ων ουκ άνευ.

11.ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΗ' 2023-2024

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Ευχαριστούμε την κα Ναλμπάντη, την Έφηβο Βουλευτή από τα Δωδεκάνησα, για την παρουσίαση του θέματος της πρώτης ομάδας εργασίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Μετά τον κ. Σιταρίδη, ο οποίος μας μίλησε για το σχολείο, παρακαλώ να έλθει στο Βήμα η κ. Μαρίνα Παπαδοπούλου, Έφηβος Βουλευτής Αττικής, ομιλήτρια της Γ' Ομάδας Εργασίας, με θέμα: «Συμμετέχουμε, συνδιαλεγόμαστε, συμπράττουμε για το ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ»

ΜΑΡΙΝΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ (Αττικής): Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε, αξιότιμε κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι, αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι, ονομάζομαι Παπαδοπούλου Μαρίνα και είμαι Έφηβος Βουλευτής της εκλογικής περιφέρειας της Ανατολικής Αττικής και εκπροσωπώ την Ομάδα Γ'.

Αθήνας): Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε, αξιότιμε κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι, αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι, ονομάζομαι Ίρις-Σπυριδούλα Αρβανίτη, Έφηβη Βουλευτή από την Περιφέρεια της Β' Αθήνας και εκπροσωπώ την Ε' Ομάδα, η οποία διαπραγματεύτηκε το θέμα με τίτλο «Συμμετέχουμε, συνδιαλεγόμαστε, συμπράττουμε στον ψηφιακό κόσμο».

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΙΕ' - 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2021 (μετά τη διακοπή)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Τον λόγο έχει τώρα η κ. Αδαμοπούλου Αγγελική από το ΜέΡΑ25.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ: Σας ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Να κάνω κι εγώ μία πολύ μικρή παρένθεση επ' αφορμή της δολοφονίας στο Πέραμα, του απαράδεκτου βεβαίως προπηλακισμού της Βουλευτριάς μας της κ. Απατζίδη.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Κλείστε, σας παρακαλώ. ΑΘΑΝΑΣΙΑ (ΣΙΑ) ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ: Θα κλείσω, αλλά όλοι οι άλλοι μίλησαν πάρα πολύ. Και δεν μιλάω μόνο για τον Υπουργό. Όλοι οι άλλοι, και οι Βουλευτές.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Σας ευχαριστώ και τους δύο. Τον λόγο τώρα έχει ο κ. Κέλλας από τη Νέα Δημοκρατία.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΕΛΛΑΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Κύριοι Υπουργοί, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το νομοθέτημα που συζητούμε αφορά το μέλλον ενός από τους πλέον συμπαθείς επαγγελματικούς κλάδους, των πωλητών λαϊκών αγορών που προσφέρουν στους καταναλωτές προϊόντα καλής ποιότητας και σε καλές τιμές.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Και εμείς ευχαριστούμε, κύριε Κέλλα. Και καλείται στο Βήμα ο κ. Ανδρέας Πουλάς από το Κίνημα Αλλαγής.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΟΥΛΑΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πριν

ξεκινήσω την ομιλία μου θα ήθελα να αναφερθώ στην ξαφνική απώλεια που βιώσαμε την προηγούμενη εβδομάδα της Προέδρου μας, της Φώφης Γεννηματά

Πάμε στην επόμενη ομιλήτρια, την κ. Ασημίνα Σκόνδρα από τη Νέα Δημοκρατία.

Τον λόγο τώρα έχει ο κύριος Υπουργός, ΣΠΥΡΙΔΩΝ - ΑΔΩΝΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ (Υπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων): Τρίτον, κροκοδείλια δάκρυα για τη μοριοδότηση σε σχέση με το πτυχίο. Άκουσα μία Βουλευτριά –έτσι το λένε!- του ΜΕΡΑ25 και είπε η κυρία, η συμπαθέστατη, ότι αυτό είναι απαράδεκτο, γιατί ένας βιβλιοθηκονόμος μπορεί να ξέρει καλύτερα από έναν παραγωγό; Με συγχωρείτε, βρε παιδιά, όταν ένας Βουλευτής έρχεται στο Βήμα -είτε είναι Βουλευτής είτε είναι Βουλευτριά είτε πείτε το όπως θέλετε- το νομοσχέδιο δεν πρέπει να το έχει διαβάσει για να το σχολιάσει;

ΑΣΗΜΙΝΑ ΣΚΟΝΔΡΑ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ο θεσμός των λαϊκών αγορών συστάθηκε το 1929 από τον Ελευθέριο Βενιζέλο στη δύσκολη μεταπολεμική περίοδο και μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Τον λόγο έχει η κ. Κυριακή Μάλαμα από τον ΣΥΡΙΖΑ - Προοδευτική Συμμαχία. ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΑΛΑΜΑ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, των ανθρώπων της, αλλά και των καταναλωτών που ψωνίζουν εχθρός της λαϊκής αγοράς, των ανθρώπων της, αλλά και των καταναλωτών που ψωνίζουν από εκεί, πρώτα με τον κορωνοϊό και μετά με αυτό το νομοσχέδιο το οποίο σε όλες του τις παραλλαγές έχει έναν και μοναδικό στόχο, την εξόντωση του μικρού παραγωγού και του μικροεπαγγελματία της λαϊκής αγοράς

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Οδυσσέας Κωνσταντινόπουλος): Συνεχίζουμε με τον κ. Ιωάννη Μελά από τη Νέα Δημοκρατία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΛΑΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, συζητάμε σήμερα ένα νομοσχέδιο από εκείνα που πραγματικά αφορούν την καθημερινότητα των πολιτών, είτε του πολίτη ως καταναλωτή,

ΙΗ΄ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ), Σύνοδος: Β' Σύνοδος, Συνεδρίαση: ΟΖ' 08/02/2021

ΖΕΤΤΑ ΜΑΚΡΗ (Υφυπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων): Κύριε συνάδελφε, δεν σας ακούω καλά. Αν μπορείτε πιο κοντά ή να βγάλετε τη μάσκα.

ΚΡΙΤΩΝ - ΗΛΙΑΣ ΑΡΣΕΝΗΣ: Αν δεν ακούγομαι και χρειάζεται να βγάλω τη μάσκα. Λέω ότι είστε μια έμπειρη Βουλευτριά, έρχεστε από μια τοπική κοινωνία και έχετε σχέσεις με την τοπική σας κοινωνία. Πιστεύω ότι το θέμα αυτό θα σας «αγγίξει» και ο στόχος είναι να βρούμε μια λύση.

ΚΡΙΤΩΝ - ΗΛΙΑΣ ΑΡΣΕΝΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Κύριε Υπουργέ, Βουλευτριά και Βουλευτές, την ώρα που έμπαινε στις επιτροπές η σύμβαση αυτή για τον αγωγό -συγκεκριμένα λίγες ώρες πριν- στην Αμερική «αποκαθλωνόταν» ο Τραμπ με την κατάργηση του αγωγού Keystone.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΞΘ΄ - 26 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2021

ΚΡΙΤΩΝ - ΗΛΙΑΣ ΑΡΣΕΝΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Κύριε Υπουργέ, Βουλευτριά και Βουλευτές, την ώρα που έμπαινε στις επιτροπές η σύμβαση αυτή για τον αγωγό -συγκεκριμένα λίγες ώρες πριν- στην Αμερική «αποκαθλωνόταν» ο Τραμπ με την κατάργηση του αγωγού Keystone.

12.ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΜΒ΄ - 30 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2023

ΑΘΑΝΑΣΙΑ (ΣΙΑ) ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Κυρία Υφυπουργέ, προς Θεού δεν ήθελα να υποτιμήσω τη δικιά σας παρουσία εδώ. Δεν μπορεί, όμως, Βουλευτής ή Βουλευτριά να ζητάει από Υπουργό επί είκοσι τουλάχιστον μέρες μία συνάντηση και αυτό να μη γίνεται δυνατό, όταν εκκρεμεί μία υπόθεση όπου ενενήντα εργαζόμενες, δηλαδή, οικογένειες θα βρεθούν στον δρόμο εάν δεν υπήρχαν τα ασφαλιστικά μέτρα.

12.ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΠΓ΄ - 1 ΜΑΡΤΙΟΥ 2022

ΑΛΕΞΗΣ ΤΣΙΠΡΑΣ (Πρόεδρος του Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς):.....Έτσι ξεκινάει, από τα πολύ μικρά, και καταλήγουμε στην τυραννία. Διώξατε τη Βουλευτριά μας, την Αγγελική Αδαμοπούλου, τη Γιάννα Παπαδάκου, τον Κώστα Βαξεβάνη.

13.ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΡΚΕ΄ - 19 ΜΑΪΟΥ 2021

Τον λόγο έχει τώρα ο κ. Κρίτων - Ηλίας Αρσένης από το ΜΕΡΑ25 και στη συνέχεια θα μιλήσει ο κ. Σάββας Χιονίδης από τη Νέα Δημοκρατία. ΚΡΙΤΩΝ - ΗΛΙΑΣ ΑΡΣΕΝΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Κύριε Υπουργέ, Βουλευτρίες και Βουλευτές, είμαι ένας νέος πατέρας.

ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ: ..... Ως παλαιό μέλος της Νέας Δημοκρατίας θέλω να σας πω ότι έχω εκπλαγεί ειλικρινά. Διότι μέσα στο ναό της δημοκρατίας εσείς αμφισβητήσατε το δικαίωμα των Βουλευτών να εκφέρουν ελεύθερα τη γνώμη τους.

ΘΕΑΝΩ ΦΩΤΙΟΥ: Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, θα μπορούσα να παραιτηθώ τώρα από ομιλήτρια μετά την ομιλία της κ. Γιαννάκου

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΛΕΥΡΗΣ: Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, πραγματικά σε αυτά τα θέματα .

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ (ΜΠΑΜΠΗΣ) ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: Ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε. Νομίζω ότι δεν έχει τύχει να μιλήσω με άλλο Προεδρείο. Αυτό είναι καλό. Η αλήθεια είναι ότι θέλω,

κατά πρώτον, να σας πω ότι ήμουν σε δυσκολία για το πώς μπορεί κανείς να τοποθετηθεί στα ζητήματα που ευλόγως έφεραν Βουλευτίνες της Νέας Δημοκρατίας, εν μέρει και η Αντιπολίτευση, στη συζήτησή μας

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Σοφία Σακοράφα): Το λόγο τώρα έχει η κ. Καφαντάρη από τον ΣΥΡΙΖΑ. ΧΑΡΟΥΛΑ (ΧΑΡΑ) ΚΑΦΑΝΤΑΡΗ: Ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε. Κύριοι Υπουργοί, κυρίες και κύριοι Βουλευτές,

Συνεχίζουμε τώρα με τον κ. Θεόδωρο Δρίτσα από τον ΣΥΡΙΖΑ. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΔΡΙΤΣΑΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, σήμερα το πρωί

Τον λόγο έχει ο κ. Κωνσταντίνος Ζαχαριάδης από το ΣΥΡΙΖΑ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. ... Οι Βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας λένε ότι το νομοσχέδιο δεν είναι πιστό στη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών και στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΟΥΤΣΗΣ: .....Πιστεύω εκ παραδρομής χθες σε μια ραδιοφωνική εκπομπή αναφερθήκατε στο ότι οι ενστάσεις των συναδέλφων Βουλευτριών της Νέας Δημοκρατίας οφείλονται σε βιωματικές καταστάσεις, σε βιώματα..... Και είναι έπαινος, διότι θα ήθελα από του Βήματος της Βουλής να κάνω την επισήμανση ότι θα έπρεπε και το πολιτικό σύστημα, οι συναδέλφισσες νυν και πρώην Βουλευτρίες ή οι άντρες Βουλευτές να συμμετέχουν, εάν το θέλουν βεβαίως και αν έχουν τέτοια βιώματα ή οποιοδήποτε βίωμα,

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΚΘ' Παρασκευή, 22 Νοεμβρίου 2024

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Μπορείτε να το κάνετε και υπάρχει τρόπος θεσμικά να γίνει.

Αναφέρθηκε πριν και η Βουλευτριά μας, η κ. Δούρου, στο θέμα του ΕΚΑΒ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ Ξ' - 23 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2019

Τον λόγο έχει ο ειδικός αγορητής από τους ΑΝΕΛ κ. Αριστείδης Φωκάς. ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΦΩΚΑΣ: Αγαπητέ Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, σήμερα γράφεται μια μαύρη σελίδα στην ιστορία της πατρίδας μας

ΜΑΡΙΑ ΑΝΤΩΝΙΟΥ: Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, λοιπόν, μέσα σε κλίμα συναλλαγής και αναθυμιάσεων από τα ληγμένα δακρυγόνα στο Σύνταγμα απέναντι σε μικρά παιδιά και γιαγιάδες, τους ντουμπλ φας, που έχουν δύο όψεις, Βουλευτές που ανήκουν ταυτόχρονα σε δύο κοινοβουλευτικές ομάδες –και ΣΥΡΙΖΑ και ΑΝΕΛ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ - ΑΔΩΝΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Κατ' αρχάς, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ήθελα να πω ότι αναμφίβολα, όλοι οι Βουλευτές, έχουμε βρεθεί σε κρίσιμες συνεδριάσεις και σε κρίσιμες ψηφοφορίες.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Κυρίες κύριοι Βουλευτές

ΖΩΗ ΛΙΒΑΝΙΟΥ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Κυρίες και κύριοι Υπουργοί, κυρίες και κύριοι Βουλευτές

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΑΡΚΟΥ: Σας ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, για τη σημερινή Συμπολίτευση το θέμα που συζητούμε

Τον λόγο έχει η κ. Σκουφά Ελισσάβετ, Βουλευτρία Πιερίας του ΣΥΡΙΖΑ. ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ ΣΚΟΥΦΑ

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε την κ. Σκουφά Ελισσάβετ, Βουλευτρία Πιερίας του ΣΥΡΙΖΑ

ΣΥΝΟΔΟΣ Γ' ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ Ρ]Δ' Τετάρτη 28 Σεπτεμβρίου 2022

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης):..... Επίσης, η Βουλευτής κ. Φωτεινή Πιπιλή ζητεί άδεια απουσίας στο εξωτερικό από 4 ως 6 Οκτωβρίου 2022

ΔΟΜΝΑ - ΜΑΡΙΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ (Υφυπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων): Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Κυρία Βουλευτά, θέλω να ξεκινήσω

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΠΑΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε. Κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, θα ξεκινήσω με ένα ερώτημα, η απάντηση του οποίου είναι προφανής λόγω του νομοσχεδίου που συζητούμε σήμερα